

STANOVISKO GENERÁLNÍ ADVOKÁTKY
JULIANE KOKOTT
přednesené dne 14. dubna 2011¹

Obsah

I – Úvod	I - 10337
II – Pozadí sporu	I - 10338
III – Řízení před Soudním dvorem	I - 10340
IV – K návrhu na zrušení napadeného rozsudku	I - 10341
A – K některým právním otázkám týkajícím se použití článku 82 ES (šestý, sedmý, osmý a devátý důvod kasačního opravného prostředku)	I - 10341
1. Úvodní poznámky	I - 10341
2. K vymezení relevantního zeměpisného trhu (šestý důvod kasačního oprav- ného prostředku)	I - 10342
a) První část šestého důvodu kasačního opravného prostředku	I - 10342
b) Druhá část šestého důvodu kasačního opravného prostředku	I - 10344
c) K některým dalším úvahám v rámci šestého důvodu kasačního opravného prostředku	I - 10345
d) Dílčí závěr	I - 10346
3. K dominantnímu postavení Solvay (sedmý důvod kasačního opravného prostředku)	I - 10346
a) Odkazy Solvay na její šestý důvod kasačního opravného prostředku	I - 10347

1 — Původní jazyk: němčina.

- b) K dominantnímu postavení na vnitrostátních trzích (druhá část sedmého důvodu kasačního opravného prostředku) I - 10347
 - i) K údajnému zúžení analýzy provedené Tribunálem pouze na podíly na trhu I - 10347
 - ii) K údajnému nezohlednění různých argumentů přednesených Solvay I - 10348
 - iii) K tvrzení, že podíly na trhu nejsou dostatečně prokázány I - 10349
 - c) K údajným výjimečným okolnostem (třetí část sedmého důvodu kasačního opravného prostředku) I - 10349
 - i) K požadavkům kladeným na odůvodnění napadeného rozsudku I - 10349
 - ii) K požadavkům kladeným na odůvodnění sporného rozhodnutí I - 10350
 - iii) K vytýkanému porušení článku 102 SFEU (článek 82 ES) I - 10351
 - d) Dílčí závěr I - 10351
4. Ke zneužití dominantního postavení Solvay (osmý a devátý důvod kasačního opravného prostředku) I - 10351
- a) Ke skupinové slevě pro Saint-Gobain (osmý důvod kasačního opravného prostředku) I - 10351
 - i) K argumentu týkajícímu se chybějící výhradnosti I - 10352
 - ii) K argumentu nízké skupinové slevy I - 10354
 - iii) K argumentu chybějícího dopadu na hospodářskou soutěž I - 10355
 - iv) Dílčí závěr I - 10356

b)	K diskriminační povaze obchodních praktik Solvay (devátý důvod kasačního opravného prostředku)	I - 10356
i)	První část devátého důvodu kasačního opravného prostředku ..	I - 10356
–	K vytýkanému zkreslení podání učiněných Solvay	I - 10356
–	Ke hmotně právním pochybením	I - 10357
ii)	Druhá část devátého důvodu kasačního opravného prostředku	I - 10361
–	K vytýkanému zkreslení podání učiněných Solvay	I - 10361
–	K nedostatku odůvodnění	I - 10361
iii)	Dílčí závěr	I - 10363
B –	K zákazu využití důkazů předložených v rámci šetření provedeného v dubnu 1989 (druhý důvod kasačního opravného prostředku)	I - 10363
1.	Přípustnost druhého důvodu kasačního opravného prostředku	I - 10363
2.	Opodstatněnost druhého důvodu kasačního opravného prostředku	I - 10364
a)	K první a druhé části druhého důvodu kasačního opravného prostředku (porušení čl. 14 odst. 3 a čl. 20 odst. 1 nařízení č. 17)	I - 10364
b)	Ke třetí části druhého důvodu kasačního opravného prostředku (výtka vycházející ze zkreslení tvrzených skutečností)	I - 10367
c)	Dílčí závěr	I - 10368
C –	K právu na obhajobu (třetí, čtvrtý a pátý důvod kasačního opravného prostředku)	I - 10368
1.	K právu na přístup ke spisu (třetí a čtvrtý důvod kasačního opravného prostředku)	I - 10369
a)	Přípustnost třetího a čtvrtého důvodu kasačního opravného prostředku	I - 10371

b)	K částem spisu, do kterých mohlo být nahlíženo pouze před Tribunálem (čtvrtý důvod kasačního opravného prostředku)	I - 10372
i)	První část čtvrtého důvodu kasačního opravného prostředku ..	I - 10372
ii)	Druhá část čtvrtého důvodu kasačního opravného prostředku ..	I - 10375
iii)	Dílčí závěr	I - 10377
c)	Ke ztrátě některých částí spisu (třetí důvod kasačního opravného prostředku)	I - 10377
2.	K právu být vyslechnut (pátý důvod kasačního opravného prostředku) ...	I - 10381
a)	První část pátého důvodu kasačního opravného prostředku	I - 10381
b)	Druhá část pátého důvodu kasačního opravného prostředku	I - 10382
c)	Dílčí závěr	I - 10386
D –	K právu na vydání rozhodnutí v přiměřené lhůtě (první důvod kasačního opravného prostředku)	I - 10386
1.	Požadavky na posouzení délky řízení (první a druhá část prvního důvodu kasačního opravného prostředku)	I - 10386
a)	K předběžné otázce, zda jsou výtky Solvay neúčinné	I - 10387
b)	K nezbytnosti celkového posouzení délky řízení (první část prvního důvodu kasačního opravného prostředku)	I - 10387
c)	K uplatněnému nedostatku odůvodnění (druhá část prvního důvodu kasačního opravného prostředku)	I - 10389
2.	Právní následky nadměrné délky trvání řízení (třetí až pátá část prvního důvodu kasačního opravného prostředku)	I - 10390
a)	Požadavek porušení práva na obhajobu (třetí část prvního důvodu kasačního opravného prostředku)	I - 10390
		I - 10335

b)	Vliv délky řízení na možnosti Solvay hájit se v projednávané věci (čtvrtá část prvního důvodu kasačního opravného prostředku)	I - 10393
i)	K vytýkanému nedostatku odůvodnění	I - 10394
ii)	K vytýkanému hmotně právnímu pochybení	I - 10394
iii)	K některým dalším výtčům	I - 10396
iv)	Dílčí závěr	I - 10396
c)	Okolnost, že se Solvay údajně vzdala možnosti snížení pokuty (pátá část prvního důvodu kasačního opravného prostředku)	I - 10396
3.	Dílčí závěr	I - 10398
E –	Zrušení napadeného rozsudku	I - 10398
F –	Rozhodnutí o žalobě podané v řízení v prvním stupni	I - 10399
1.	K právu na přístup ke spisu	I - 10399
2.	K právu být vyslechnut	I - 10400
3.	K právu na vydání rozhodnutí v přiměřené lhůtě	I - 10400
4.	Dílčí závěr	I - 10403
V –	K návrhu na snížení pokuty	I - 10403
A –	Úvodní poznámky	I - 10404
B –	Snížení pokuty	I - 10406
1.	K nadměrné délce trvání správního a soudního řízení	I - 10406
2.	K rozsahu snížení pokuty, které má být provedeno	I - 10409
VI –	Náklady	I - 10411
VII –	Závěry	I - 10412
I -	10336	

I – Úvod

řízení – vedle mnoha dalších bodů – v zásadě ještě dvě právní otázky zásadního významu, z nichž se jedna týká práva na přístup ke spisu a druhá zásady přiměřené délky řízení.

1. O platnosti starého přísloví, že čas zahojí všechny rány, lze mít ve světle projednávané věci vážné pochybnosti. Tento případ zaměstňuje již přes dvacet let správní orgány a soudy na evropské úrovni. Zabývalo se jím několik generací právníků. Spisy se ztratily a soudní řízení se táhnou již mnoho let.

2. Počátky projednávaného sporu sahají až do osmdesátých let minulého století. Evropská komise vytýká belgickému podniku Solvay mimo jiné to, že měl v letech 1983 až 1990 zneužívat své dominantní postavení na trhu s sodou². Proto Komise uložila ve dvou vlnách (v roce 1990 a v roce 2000) Solvay pokutu, čemuž se Solvay dodnes brání soudní cestou.

3. Soudní dvůr jakožto instance rozhodující o kasačním opravném prostředku se zabývá projednávanou věcí nyní již podruhé. V této fázi jsou předmětem sporu mezi účastníky

4. Solvay zaprvé tvrdí, že jí nebyla řádně zajištěna možnost přístupu ke spisu, čímž se cítí být dotčena ve svém právu na obhajobu. V této souvislosti se Soudní dvůr mimo jiné domnívá, že se musí vypořádat s otázkou, jak je třeba vyhodnotit skutečnost, že Komise už nemůže nalézt část dokumentů vzešlých ze správního řízení.

5. Zadruhé Solvay uvádí, že délka trvání správního a soudního řízení je v tomto případě nadměrná. V tom podle ní spočívá porušení základního práva na vydání rozhodnutí v přiměřené lhůtě, které je třeba účinně sankcionovat.

6. Výtku nadměrné délky trvání řízení Solvay mimochodem podává souběžně s řízením o projednávaném kasačním opravném prostředku také v rámci stížnosti podané k Evropskému soudu pro lidská práva (ESLP), která směřuje proti všem 27 členským státům

2 — Soda se používá k výrobě skla (těžká soda) a v chemickém průmyslu, jakož i v odvětví zpracování kovů (lehká soda). Rozlišovat je třeba mezi přírodní sodou (těžká soda) a syntetickou sodou (těžká a lehká soda). Přírodní soda se získává drcením, čištěním a kalcinací minerálu trona. Syntetická soda je výsledkem reakce soli a vápence v procesu „amoniak – soda“, který byl vyvinut bratry Solvayovými v roce 1863.

Evropské unie a opírá se o údajné porušení čl. 6. odst. 1 EÚLP^{3, 4}.

dohodách a jednak zneužití dominantního postavení na trhu se sodou.

II – Pozadí sporu

7. Jak konstatoval Tribunál⁵, Evropská komise provedla v dubnu 1989 neohlášené kontroly („šetření“) v provozních prostorách několika podniků činných na trhu se sodou podle článku 14 nařízení č. 17⁶, mezi jinými také u belgického podniku Solvay⁷. Později si od dotčených podniků opatřila doplňující informace.

8. Po ukončení svých šetření Komise Solvay vytýkala jednak účast na kartelových

9. Řízení v projednávané věci se týká výlučně zneužití dominantního postavení⁸ zjištěného Komisí. Za toto zneužití Komise uložila Solvay v roce 1990 ve svém prvním rozhodnutí podle článku 86 Smlouvy o EHS ve spojení s nařízením č. 17 (rozhodnutí 91/299/EHS⁹) na tehdejší poměry poměrně vysokou pokutu, která byla v přepočtu stanovena ve výši 20 milionů eur¹⁰. Jelikož však bylo toto první rozhodnutí stíženo formální vadou týkající se jeho ověření, bylo Tribunálem zrušeno¹¹. Následně Komise v roce 2000 vydala druhé rozhodnutí, a to aniž by přistoupila k dalším

3 — Evropská úmluva o ochraně lidských práv a základních svobod („EÚLP“, podepsaná dne 4. listopadu 1950 v Římě).

4 — Stížnost podaná Solvay k ESLP je datována ke dni 26. února 2010 a přikládá se jako příloha ke kasačnímu opravnému prostředku podanému tímto podnikem v rámci projednávané věci.

5 — K tomu a k následujícím úvahám srov. body 19 až 59 napadeného rozsudku.

6 — Nařízení Rady (EHS) č. 17 ze dne 6. února 1962: první nařízení, kterým se provádějí články 85 a 86 Smlouvy (Úř. věst. 1962, 13, s. 204; Zvl. vyd. 08/01, s. 3).

7 — Solvay SA (dříve Solvay et Cie SA) je akciovou společností založenou podle belgického práva, která provádí svou činnost v oblastech farmacie, chemie, plastů a zpracovatelského průmyslu. Kromě Solvay byla tato šetření provedena také u podniků AKZO, Chemische Fabrik Kalk (CFK), Imperial Chemical Industries (ICI), Matthes & Weber a Rhône Poulenc. Tato šetření byla provedena na základě rozhodnutí o provedení šetření vydaného Komisí dne 5. dubna 1989, z něhož je citováno v bodě 19 napadeného rozsudku.

8 — Pokud jde účast Solvay na kartelové dohodě, na kterou poukazuje Komise, pak odkazují na své stanovisko z dnešního dne předložené v souběžném řízení zahájeném u Soudního dvora ve věci C-110/10 P, Solvay v. Komise.

9 — Rozhodnutí Komise 91/299/EHS ze dne 19. prosince 1990 v řízení podle článku 86 Smlouvy EHS (IV/33.133 – C: Soda – Solvay; Úř. věst. 1991, L 152, s. 21). Toto rozhodnutí je jen jedno ze čtyř rozhodnutí, která Komise tohoto dne adresovala podnikům činným na trhu se sodou. Mezi těmito ostatními rozhodnutími je jedno z nich namířeno proti Solvay a ICI (rozhodnutí Komise 91/297/EHS ze dne 19. prosince 1990 v řízení podle článku 85 Smlouvy EHS [IV/33.133 – A: Soda – Solvay, ICI; Úř. věst. 1991, L 152, s. 1]), další proti Solvay a CFK (rozhodnutí Komise 91/298/EHS ze dne 19. prosince 1990 v řízení podle článku 85 Smlouvy EHS [IV/33.133 – B: Soda – Solvay a CFK; Úř. věst. 1991, L 152, s. 16]), a další proti ICI (rozhodnutí Komise 91/300/EHS ze dne 19. prosince 1990 v řízení podle článku 86 Smlouvy EHS [IV/33.133 – D: Soda – ICI; Úř. věst. 1991, L 152, s. 40]).

10 — Toho času 20 milionů ECU.

11 — Rozsudek Tribunálu ze dne 29. června 1995, Solvay v. Komise (T-32/91, Recueil, s. II-1825), potvrzený rozsudkem Soudního dvora ze dne 6. dubna 2000, Komise v. Solvay (C-287/95 P a C-288/95 P, Recueil, s. I-2391).

procesním krokům¹² jako zejména k opětovnému vyslechnutí Solvay; rozhodnutí se tentokrát opíralo o článek 82 ES ve spojení s nařízením č. 17 a Komise v něm Solvay znovu uložila pokutu v téže výši (rozhodnutí 2003/6/ES)¹³. Naposled uvedené rozhodnutí představuje výchozí bod soudního řízení v projednávané věci.

11. Chronologicky lze dosud nejdůležitější fáze tohoto sporu shrnout takto:

- *Správní řízení do vydání prvního rozhodnutí o uložení pokuty*

duben 1989: vyšetřování Komise

březen 1990: oznámení námitek

prosinec 1990: rozhodnutí Komise 91/299 o uložení pokuty

10. V prvním stupni Solvay uspěla se svou žalobou na zrušení rozhodnutí 2003/6 pouze okrajově: rozsudkem ze dne 17. prosince 2009 sice Tribunal snížil výši pokuty o 5% na 19 milionů eur, avšak v ostatních bodech žalobu podanou Solvay zamítl jako neopodstatněnou¹⁴. Proti tomuto rozsudku v prvním stupni, k jehož vydání došlo až po osmi letech a devíti měsících, se Solvay¹⁵ nyní brání podáním projednávaného kasačního opravného prostředku.

- *Soudní řízení o žalobě na zrušení prvního rozhodnutí o uložení pokuty*

květen 1991: žaloba na neplatnost podaná Solvay před Tribunálem (T-32/91)

červen 1995: zrušení rozhodnutí 91/299

srpen 1995: kasační opravný prostředek podaný Komisí (C-288/95 P)

duben 2000: zamítnutí kasačního opravného prostředku

12 — Bod 455 napadeného rozsudku.

13 — Rozhodnutí Komise 2003/6/ES ze dne 13. prosince 2000 v řízení podle článku 82 Smlouvy ES (Věc COMP/33.133 – C: Uhličitan sodný – Solvay; Úř. věst. 2003 L 10, s. 10; dále také jen „sporné rozhodnutí“). Téhož dne bylo vydáno také rozhodnutí Komise 2003/5/ES ze dne 13. prosince 2000 v řízení podle článku 81 Smlouvy ES (COMP/33.133 – B: Uhličitan sodný – Solvay, CFK; Úř. věst. 2003, L 10, s. 1), které je základem souběžně zahájeného řízení o kasačním opravném prostředku před Soudním dvorem vedeného mezi Solvay a Komisí (C-110/10 P).

14 — Rozsudek Tribunálu ze dne 17. prosince 2009, Solvay v. Komise (T-57/01, Sb. rozh. s. II-4621). Téhož dne byl rovněž vydán rozsudek Tribunálu v souběžném řízení vedeném mezi Solvay a Komisí (T-58/01, Sb. rozh. s. II-4781); naposled uvedený rozsudek je předmětem řízení o kasačním opravném prostředku rovněž zahájeném před Soudním dvorem mezi Solvay a Komisí (C-110/10 P).

15 — Dále také jen „navrhovatelka“.

- *Správní řízení do vydání druhého rozhodnutí o uložení pokuty*

prosinec 2000: rozhodnutí Komise 2003/6 o uložení pokuty

- *Soudní řízení od vydání druhého rozhodnutí o uložení pokuty*

březen 2001: žaloba na neplatnost podaná Solvay před Tribunálem (T-57/01)

prosinec 2009: napadený rozsudek Tribunálu (T-57/01)

březen 2010: kasační opravný prostředek podaný Solvay projednáváný v tomto řízení (C-109/10 P)

- podrobil žalobu novému přezkumu, pokud jde o zrušené body, a zcela nebo zčásti zrušil rozhodnutí Komise ze dne 13. prosince 2000 v souladu s příslušnými žalobními důvody;

- zrušil pokutu ve výši 19 milionů eur nebo ji výrazně snížil s cílem nahradit navrhovatelce závažnou škodu, kterou utrpěla v důsledku nezvykle dlouhého trvání řízení;

- uložil Komisi náhradu nákladů vzniklých v souvislosti s řízením o kasačním opravném prostředku a náhradu nákladů vzniklých v souvislosti s řízením před Tribunálem.

13. Komise navrhuje, aby Soudní dvůr

- zamítl kasační opravný prostředek a

III – Řízení před Soudním dvorem

12. V řízení, v němž se projednává tento kasační opravný prostředek, Solvay navrhuje, aby Soudní dvůr

- zrušil napadený rozsudek ze dne 17. prosince 2009;

- uložil navrhovatelce náhradu nákladů řízení.

14. Před Soudním dvorem byl kasační opravný prostředek projednán nejprve písemně a následně, dne 18. ledna 2011, ústně. Jednání proběhlo společně ve věcech C-109/10 P a C-110/10 P.

IV – K návrhu na zrušení napadeného rozsudku

A – K některým právním otázkám týkajícím se použití článku 82 ES (šestý, sedmý, osmý a devátý důvod kasačního opravného prostředku)

15. Solvay se ve svém hlavním návrhu domáhá zrušení napadeného rozsudku a přitom se opírá o celkem devět důvodů kasačního opravného prostředku. Tyto důvody kasačního opravného prostředku přezkoumám v pozměněném pořadí: o právních otázkách týkajících se použití článku 82 ES pojednám na začátku (srov. níže oddíl A), následně budou vyhodnoceny procesně právní problémy (srov. níže oddíly B a C) a na závěr právního posouzení pojednám o důvodech kasačního opravného prostředku týkajících se práva na vydání rozhodnutí v přiměřené lhůtě (srov. níže oddíl D).

16. Ačkoli se na tento případ použilo ještě staré antimonopolní nařízení ve znění nařízení č. 17, neztratily položené právní otázky nic ze své relevantnosti ani v době po modernizaci kartelového práva nařízením (ES) č. 1/2003¹⁶.

17. V rámci svého šestého, sedmého, osmého a devátého důvodu kasačního opravného prostředku vznáší Solvay různé otázky týkající se použití článku 82 ES na projednávaný případ.

1. Úvodní poznámky

18. Před vlastním pojednáním o výtkách vznesených Solvay je třeba učinit dvě krátké poznámky, které se týkají jednak použitelných hmotně právních ustanovení a jednak významu některých prohlášení Komise týkajících se politiky hospodářské soutěže.

19. Zprv, co se týče použitelných hmotně právních ustanovení, Solvay neustále cituje článek 102 SFEU. Rozhodný je ale právní stav ke dni vydání sporného rozhodnutí, a proto považují za vhodnější odvolávat se na článek 82 ES¹⁷. Z hlediska právního posouzení příslušného důvodu kasačního opravného prostředku se tím ovšem nic nemění, neboť

16 — Nařízení Rady (ES) č. 1/2003 ze dne 16. prosince 2002 o provádění pravidel hospodářské soutěže stanovených v článcích 81 a 82 Smlouvy (Úř. věst. L1, s. 1; Zvl. vyd. 08/02, s. 205). Toto nařízení platí podle svého čl. 45 odst. 2 od 1. května 2004.

17 — Jelikož sporné rozhodnutí bylo vydáno v prosinci roku 2000, použije se na ně Smlouva o ES ve znění Amsterodamské smlouvy (která byla podepsána dne 2. října 1997 a vstoupila v platnost dne 1. května 1999).

obě ustanovení jsou v části, která je v tomto ohledu relevantní, obsahově totožná.

20. Dále, pokud jde o prohlášení Komise týkající se politiky hospodářské soutěže, Solvay se ve svém kasačním opravném prostředku opakovaně opírá o sdělení z roku 2009, které obsahuje „Pokyny k prioritám Komise v oblasti prosazování práva při používání článku 82 Smlouvy o ES na zneužívající chování dominantních podniků vylučující ostatní soutěžitele“¹⁸.

21. Tomuto sdělení nelze při posuzování projednávaného kasačního opravného prostředku přikládat jakýkoli význam. Roli nehraje, jak Komise chce do budoucna regulovat svou politiku hospodářské soutěže ve vztahu k článku 102 SFEU (dříve článek 82 ES). Zaprvé totiž mohou být případné nové aspekty nakládání s tímto ustanovením relevantní jen ve vztahu k budoucím rozhodnutím Komise, nikoli však z hlediska právního posouzení již vydaného rozhodnutí. A zadruhé by se Komise musela i v případě změny své správní praxe nadále pohybovat v mezích, které jí vytyčují Smlouvy ve smyslu výkladu provedeného Soudním dvorem¹⁹.

2. K vymezení relevantního zeměpisného trhu (šestý důvod kasačního opravného prostředku)

22. Šestý důvod kasačního opravného prostředku, který směřuje proti bodům 252 až 259 napadeného rozsudku, polemizuje s úvahami Tribunálu týkajícími se vymezení relevantního zeměpisného trhu.

23. Solvay Tribunálu v zásadě vytýká nedostatečné odůvodnění napadeného rozsudku: toto odůvodnění rozsudku je podle Solvay jednak nejasné a rozporuplné (první část šestého důvodu kasačního opravného prostředku), a jednak je neúplné a nezabývá se řadou argumentů uvedených navrhovatelkou v prvním stupni (druhá část šestého důvodu kasačního opravného prostředku). Povinnost Tribunálu řádně odůvodnit své rozsudky (článek 36 ve spojení s čl. 53 odst. 1 statutu Soudního dvora) tedy tvoří jádro uvedeného důvodu kasačního opravného prostředku.

a) První část šestého důvodu kasačního opravného prostředku

24. První část šestého důvodu kasačního opravného prostředku se týká určitého zmazení pojmů obsažených ve sporném rozhodnutí. V něm sice Komise definuje relevantní zeměpisný trh jako „trh ES (vyjma Spojeného

18 — Úř. věst. 2009, C 45, s. 7.

19 — K tomu srov. mé stanovisko ze dne 23. března 2006 ve věci British Airways v. Komise („British Airways“, C-95/04 P, Sb. rozh. s. I-2331, bod 28).

království a Irska)²⁰, ale na jiných místech používá také pojmy jako „Společenství“, „západní Evropa“ a „západoevropský trh“²¹. Kdyby Komise použila ve sporném rozhodnutí jasnou a jednotnou terminologii, byly by unijní soudy ušetřeny nutnosti vypořádat se s argumenty, které si účastníci řízení v tomto ohledu vyměnili.

25. Solvay se domnívá, že z napadeného rozsudku nelze usuzovat, zda Tribunál chápe pojmy „Společenství“, „Společenství s výjimkou Spojeného království a Irska“, „západní Evropa“ a „západoevropský trh“ identicky, nebo zda mezi nimi činí rozdíly.

26. Při bližším přezkumu tato výtká neobstojí.

27. Podle ustálené judikatury musí z odůvodnění rozsudku jasně a jednoznačně vyplývat úvahy Tribunálu, tak aby se zúčastněné osoby mohly seznámit s důvody přijetí rozhodnutí Tribunálu a Soudní dvůr mohl vykonávat svůj přezkum²².

20 — 136. bod odůvodnění sporného rozhodnutí, reprodukován také v bodě 251 napadeného rozsudku.

21 — K tomu srov. odkazy zmíněné v bodě 253 napadeného rozsudku.

22 — Rozsudky ze dne 14. května 1998, Rada v. de Nil a Impens (C-259/96 P, Recueil, s. I-2915, body 32 a 33), ze dne 17. května 2001, IECC v. Komise (C-449/98 P, Recueil, s. I-3875, bod 70), ze dne 2. dubna 2009, France Télécom v. Komise (C-202/07 P, Sb. rozh. s. I-2369, bod 29), a ze dne 14. října 2010, Deutsche Telekom v. Komise (C-280/08 P, Sb. rozh. s. I-9555, bod 136).

28. Při pohledu na body 251 až 254 napadeného rozsudku v celkových souvislostech z nich jasně a jednoznačně vyplývá, že Tribunál nečinil mezi uvedenými pojmy po obsahové stránce žádný rozdíl.

29. Ve svých úvahách Tribunál vycházel z definice relevantního zeměpisného trhu jako „trhu ES vyjma Spojeného království a Irska“²³, kterou vypracovala Komise. Dále si v rámci soudního řízení v prvním stupni nechal od Komise potvrdit, že pokud se v určitých pasážích sporného rozhodnutí odkazuje na „západoevropský trh“, „západní Evropu“ nebo „Společenství“, pak se tyto odkazy vztahují k témuž zeměpisnému trhu, tedy rovněž k „trhu ES vyjma Spojeného království a Irska“²⁴. Tribunál navíc zdůraznil, že definice relevantního zeměpisného trhu jako „trhu ES vyjma Spojeného království a Irska“ v bodě 136 odůvodnění sporného rozhodnutí „není v rozporu s jinými body odůvodnění“ daného rozhodnutí²⁵.

30. Tímto je napadený rozsudek v tomto bodě vytýkaném Solvay jasně a jednoznačně odůvodněn. Je možné, že Solvay nepokládá úvahy Tribunálu týkající se relevantního zeměpisného trhu po obsahové stránce za správné. Samotná skutečnost, že Tribunál

23 — Bod 251 napadeného rozsudku.

24 — Body 252 a 253 napadeného rozsudku.

25 — Bod 254 první věta napadeného rozsudku.

došel v projednávané věci k jinému závěru než navrhovatelka, však nemůže sama o sobě postihnout napadený rozsudek nedostatkem odůvodnění²⁶. Výtku nedostatečného odůvodnění tudíž neobstojí.

vnitrostátní trhy za relevantní“. Tribunál se pouze podpůrně vypořádal s otázkou vnitrostátních trhů pro případ, že by Komise nevymezila pojem „relevantní zeměpisný trh“ jako „trh ES vyjma Spojeného království a Irska“²⁷ správně²⁸, jak tvrdí Solvay.

b) Druhá část šestého důvodu kasačního opravného prostředku

31. V druhé části šestého důvodu kasačního opravného prostředku Solvay Tribunálu vytýká, že blíže nevysvětlil, proč pokládá vnitrostátní trhy za relevantní při posuzování legality sporného rozhodnutí. Tribunál se podle Solvay navíc nezabýval řadou argumentů, které v tomto ohledu v řízení v prvním stupni přednesla.

32. Tato část šestého důvodu kasačního opravného prostředku neobstojí ze dvou důvodů.

33. Zaprvé se výtku uplatňovaná Solvay zakládá na nesprávném chápání napadeného rozsudku. Oproti tomu, co se domnívá Solvay, Tribunál v žádném případě „nepokládal

34. Kritika vznesená navrhovatelkou týkající se vnitrostátních trhů tedy nakonec směřuje proti části důvodů rozhodnutí, ve které není obsaženo stěžejní odůvodnění rozsudku, nýbrž pouze *obiter dicta*. Takové výtky je podle ustálené judikatury třeba zamítnout jako „neúčinné“, resp. jako „irelevantní“ (francouzsky: „inopérant“)²⁹.

35. Zadruhé navrhovatelka klade ve své výtce přehnané požadavky na rozsah povinnosti odůvodnění u rozsudků vydaných v řízení v prvním stupni. Podle ustálené judikatury totiž povinnost odůvodnění nezavazuje Tribunál k tomu, aby podával vysvětlení, ve kterém by se vyčerpávajícím způsobem postupně zabýval každou z úvah uvedených účastníky sporu; odůvodnění tedy může být implicitní

26 — Rozsudky ze dne 7. června 2007, Wunenburger v. Komise (C-362/05 P, Sb. rozh. s. I-4333, bod 80), a ze dne 20. května 2010, Gogos v. Komise (C-583/08 P, Sb. rozh. s. I-4469, bod 35).

27 — K tomu znovu srov. 136. bod odůvodnění sporného rozhodnutí a bod 251 napadeného rozsudku.

28 — To vyplývá zejména z bodu 259 napadeného rozsudku.

29 — Rozsudky ze dne 18. března 1993, Parlament v. Frederiksen (C-35/92 P, Recueil, s. I-991, bod 31), ze dne 25. ledna 2007, Sumitomo Metal Industries a Nippon Steel v. Komise („Sumitomo“, C-403/04 P a C-405/04 P, Sb. rozh. s. I-729, bod 106), ze dne 2. dubna 2009, Bouygues a Bouygues Télécom v. Komise (C-431/07 P, Sb. rozh. s. I-2665, body 148 a 152), a Deutsche Telekom v. Komise (citovaný v poznámce pod čarou 22, bod 108).

za podmínky, že umožní zúčastněným osobám seznámit se s důvody, pro které Tribunal nepřijal jejich argumenty, a Soudnímu dvoru disponovat poznatky dostatečnými k tomu, aby mohl vykonat svůj přezkum³⁰.

vyjma Spojeného království a Irska, namísto aby správně vycházel z vnitrostátních trhů) by nemohlo vést ke zrušení sporného rozhodnutí³³. Dalších vysvětlení tohoto jasného závěru nebylo třeba.

36. Tribunal se sice ve svém rozsudku musí zabývat všemi porušeními právního řádu vytýkanými v prvním stupni³¹. Nicméně právě v tak rozsáhlém sporu v oblasti hospodářské soutěže nemůže být vzhledem k omezeným zdrojům úkolem unijních soudů intenzivně se zabývat každou okrajovou úvahou přednesenou účastníky řízení. V případě, jako je tento, je rozhodující pouze to, že Tribunal smyslně – i kdyby jen zestručněnou formou – odůvodní, proč pokládá sporné rozhodnutí Komise za legální.

37. Tribunal těmto požadavkům v rámci projednávané věci vyhověl: vysvětlil, že i na základě konceptu vnitrostátních trhů zaujímal Solvay v každém státě, v němž byla obviněna z jednání v rozporu s právními předpisy, dominantní postavení³². Z toho Tribunal logicky správně vyvodil, že ani případné pochybení Komise ve vztahu k vymezení trhu (tj. pokud by nesprávně vycházel z trhu Společenství

c) K některým dalším úvahám v rámci šestého důvodu kasačního opravného prostředku

38. V rámci šestého důvodu kasačního opravného prostředku Solvay uplatňuje ještě porušení článku 102 SFEU (článek 82 ES). Tyto výtky však po obsahové stránce nepřinášejí žádné nové aspekty, které by nebyly obsaženy již ve výtce nedostatečného odůvodnění uplatněné Solvay, takže je není třeba samostatně zkoumat. Platí pro ně odpovídajícím způsobem vše, co bylo výše řečeno k nedostatku odůvodnění³⁴.

39. Solvay také tvrdí, že Tribunal zkreslil skutečnosti a důkazní prostředky. Ani tato výtka však nepřinášejí žádné nové aspekty, které by nebyly obsaženy již v jiných výtkách. Solvay zejména nesplňuje požadavky, které jsou v ustálené judikatuře odvozovány

30 — Rozsudky ze dne 9. září 2008, FIAMM a další v. Rada a Komise (C-120/06 P a C-121/06 P, Sb. rozh. s. I-6513, bod 96), ze dne 16. července 2009, Komise v. Schneider Electric (C-440/07 P, Sb. rozh. s. I-6413, bod 135), Gogos v. Komise (citovaný v poznámce pod čarou 26, bod 30) a ze dne 16. prosince 2010, AceaElectrabel Produzione v. Komise (C-480/09 P, Sb. rozh. s. I-3355, bod 77).

31 — Rozsudek ze dne 25. října 2007, Komninou a další v. Komise (C-167/06 P, bod 22).

32 — Bod 258 napadeného rozsudku.

33 — Bod 259 napadeného rozsudku.

34 — K tomu srov. body 24 až 37 tohoto stanoviska.

z článku 256 SFEU, čl. 58 odst. 1 statutu Soudního dvora a čl. 112 odst. 1 prvního pododstavce písm. c) jednacího řádu Soudního dvora³⁵; v kasačním opravném prostředku nejsou obsaženy údaje upřesňující, které důkazní prostředky měl Tribunál zkreslit, ani není blíže objasněno, jakého nesprávného posouzení se měl Tribunál v rámci tohoto zkreslení dopustit.

není zcela žádoucí postup. Jak totiž Komise správně uvádí, je relevantní zeměpisný trh v oblasti práva hospodářské soutěže funkčním pojmem, jehož definice vychází v první řadě z ekonomických úvah.

d) Dílčí závěr

40. Nakonec Solvay vytýká porušení čl. 299 odst. 1 ES (dříve čl. 227 odst. 1 Smlouvy o EHS), v němž je vymezeno území Evropského společenství³⁶. Solvay se domnívá, že vzhledem k tomuto ustanovení není správné stavět pojmy „Evropské společenství“, „západní Evropa“ a „západoevropský trh“ na roveň.

42. Celkově je tedy šestý důvod kasačního opravného prostředku neopodstatněný.

41. Ani tato argumentace není přesvědčivá. Sice je pravda, že v obvyklém jazykovém pojetí není zeměpisný, resp. politický pojem „západní Evropa“ totožný s územím tehdejšího Evropského společenství. Nicméně v rámci rozhodnutí v oblasti kartelového práva si Komise (a následně i unijní soudy) může vypomoci vytvořením vlastního pojmosloví, které nemusí být nutně totožné s obvyklým zeměpisným nebo politickým pojetím, byť to

3. K dominantnímu postavení Solvay (sedmý důvod kasačního opravného prostředku)

43. Sedmý důvod kasačního opravného prostředku je věnován dominantnímu postavení Solvay. Tento důvod směřuje proti bodům 275 až 305 napadeného rozsudku. Podle názoru Solvay Tribunál nesprávně potvrdil zjištění Komise týkající se jejího dominantního postavení. Tribunál tím podle jejího názoru porušil povinnost odůvodnění (článek 36 ve

35 — Rozsudky ze dne 7. ledna 2004, Aalborg Portland a další v. Komise („Aalborg Portland“, C-204/00 P, C-205/00 P, C-211/00 P, C-213/00 P, C-217/00 P a C-219/00 P, Recueil, s. I-123, bod 50), Komninou a další v. Komise (citovaný v poznámce pod čarou 31, bod 41) a ze dne 17. června 2010, Lafarge v. Komise (C-413/08 P, Sb. rozh. s. I-5361, bod 16).

36 — Přísně vzato se jedná o územní působnost Smlouvy o E(H)S.

spojení s čl. 53 odst. 1 statutu Soudního dvora), jakož i článek 102 SFEU (článek 82 ES).

b) K dominantnímu postavení na vnitrostátních trzích (druhá část sedmého důvodu kasačního opravného prostředku)

a) Odkazy Solvay na její šestý důvod kasačního opravného prostředku

46. Druhá část sedmého důvodu kasačního opravného prostředku pojednává o požadavcích kladených na prokázání dominantního postavení na trhu.

44. V první části – jakož i v některých pasážích druhé a třetí části – sedmého důvodu kasačního opravného prostředku odkazuje Solvay v podstatě pouze na své úvahy týkající se šestého důvodu kasačního opravného prostředku. Jelikož podle Solvay přetrvávaly nejasnosti týkající se vymezení relevantního zeměpisného trhu, neměl Tribunál konstatovat dominantní postavení „na trhu Společenství“³⁷.

i) K údajnému zúžení analýzy provedené Tribunálem pouze na podíly na trhu

47. Solvay zaprvé tvrdí, že Tribunál porušil článek 102 SFEU (článek 82 ES) tím, že vycházel z domněnky, že Solvay zaujímá dominantní postavení na vnitrostátních trzích, pouze na základě posouzení podílů na trhu, aniž přihlížel k dalším relevantním faktorům.

45. Výtky, které zde byly předneseny, závisí obsahově zcela na osudu šestého důvodu kasačního opravného prostředku, k němuž se převážně vztahují. Bude-li tedy první část šestého důvodu kasačního opravného prostředku zamítnuta³⁸, jak jsem navrhla, pak musí totéž platit i pro první část sedmého důvodu kasačního opravného prostředku. Pasáže obsažené v druhé a třetí části sedmého důvodu kasačního opravného prostředku vztahující se pouze k problematice vymezení trhu, musí být rovněž zamítnuty.

48. Tato argumentace není přesvědčivá. Zakládá se na zjevně nesprávném pochopení napadeného rozsudku.

49. Tribunál v žádném případě nezúžil svou analýzu na pouhé posouzení podílů na trhu. Naopak se v první fázi soustředil na judikaturu, podle které existence dominantního postavení na trhu obecně vyplývá z kombinace

37 — Bod 283 napadeného rozsudku.

38 — Srov. výše body 24 až 30 a bod 38 tohoto stanoviska.

více faktorů, které samy o sobě nemusí být rozhodující³⁹.

existence výjimečných okolností. Takový postup je zcela v souladu s požadavky vyplývajícími z článku 82 ES (článek 102 SFEU) a z judikatury, která se k němu vztahuje.

50. Správně však Tribunál v druhé fázi vycházel z toho, že zvláště velké podíly na trhu, až na výjimečné okolnosti, představují samy o sobě důkaz existence dominantního postavení na trhu⁴⁰. Správně také uvedl, že 50 % podíl na trhu představuje sám o sobě, až na výjimečné okolnosti, důkaz existence dominantního postavení⁴¹.

ii) K údajnému nezohlednění různých argumentů přednesených Solvay

51. Ve třetí fázi se Tribunál nakonec zabýval některými hledisky zmíněnými v řízení v prvním stupni, která mohla jakožto výjimečné okolnosti podle názoru Solvay vyvrátit domněnku dominantního postavení⁴².

53. Zadruhé si Solvay stěžuje na to, že se Tribunál nezabýval řadou jejích argumentů přednesených v řízení v prvním stupni. V tomto ohledu jde jednak o rozdíl mezi podíly na trhu příslušejícími Solvay a podíly na trhu jejích konkurentů a jednak o výrobní kapacity. Tímto argumentem v konečném důsledku poukazuje na porušení povinnosti uvést odůvodnění⁴³.

52. Tím se Tribunál oproti tvrzení Solvay zabýval i jinými hledisky než dominantním postavením. Domněnku dominantního postavení, která vyplývá z podílu na trhu 50 % a více, pouze učinil východiskem svých úvah, které ale poté doplnil výkladem týkajícím se možné

54. Z důvodů uvedených shora v souvislosti s šestým důvodem касаčního opravného prostředku⁴⁴ tato výtká neobstojí. Za předpokladu, že Tribunál zaujme odůvodněné stanovisko ke všem vytýkaným porušením právního řádu, jako tomu bylo v tomto případě, nemusí se zabývat jednotlivě všemi specifickými argumenty přednesenými účastníky řízení.

39 — Bod 276 napadeného rozsudku, s odkazem na rozsudek ze dne 14. února 1978, *United Brands a United Brands Continental v. Komise* („*United Brands*“, 27/76, Recueil, s. 207, bod 66).

40 — Bod 277 napadeného rozsudku, s odkazem na rozsudek ze dne 13. února 1979, *Hoffmann-La Roche v. Komise* („*Hoffmann-La Roche*“, 85/76, Recueil, s. 461, bod 41).

41 — Bod 279 napadeného rozsudku, s odkazem na rozsudek ze dne 3. července 1991, *AKZO v. Komise* (C-62/86, Recueil, s. I-3359, bod 60).

42 — Body 286 až 304 napadeného rozsudku.

43 — Rozsudek *Gogos v. Komise* (citovaný v poznámce pod čarou 26, bod 29); v téže smyslu již rozsudky ze dne 1. října 1991, *Vidrányi v. Komise* (C-283/90 P, Recueil, s. I-4339, bod 29), a ze dne 17. prosince 1992, *Moritz v. Komise* (C-68/91 P, Recueil, s. I-6849, body 37 až 39).

44 — Body 35 a 36 tohoto stanoviska.

iii) K tvrzení, že podíly na trhu nejsou dostatečně prokázány

55. Nakonec Solvay poukazuje na to, že její podíly na trhu, na nichž se zakládá domněnka o jejím dominantním postavení na trhu, nebyly dostatečně prokázány.

56. Tento argument je třeba bez dalšího přezkumu zamítnout jako nepřípustný, neboť se snaží zpochybnit posouzení skutkového stavu a důkazů Tribunálem, které nespadá do pravomoci Soudního dvora v řízení o kasačním opravném prostředku⁴⁵.

c) K údajným výjimečným okolnostem (třetí část sedmého důvodu kasačního opravného prostředku)

57. V třetí části sedmého důvodu kasačního opravného prostředku Solvay Tribunálu vytýká, že se nezabýval jejími argumenty týkajícími se existence výjimečných okolností, které podle Solvay hovořily proti domněnce dominantního postavení Solvay na trhu.

58. Tato výtky je nepodložená. Ne méně než 19 bodů napadeného rozsudku⁴⁶ je věnováno přezkumu případných výjimečných okolností a argumentům předneseným v této souvislosti Solvay.

i) K požadavkům kladeným na odůvodnění napadeného rozsudku

59. Jak je zmíněno výše, povinnost odůvodnění nezavazuje Tribunál k tomu, aby podával vysvětlení, ve kterém by se vyčerpávajícím způsobem postupně zabýval každou z úvah uvedených účastníky sporu; odůvodnění tedy může být implicitní za podmínky, že umožní zúčastněným osobám seznámit se s důvody, pro které Tribunál nepřijal jejich argumenty, a Soudnímu dvoru disponovat poznatky dostatečnými k tomu, aby mohl vykonat svůj přezkum⁴⁷.

60. Solvay má sice právo nesouhlasit po obsahové stránce s důvody, na základě kterých Tribunál zamítl existenci výjimečných okolností, z čehož ale nelze samo o sobě usuzovat, že napadený rozsudek je stížen nedostatkem odvodnění⁴⁸.

45 — Rozsudky Aalborg Portland (citovaný v poznámce pod čarou 35, body 47 až 49), Wunenburger v. Komise (citovaný v poznámce pod čarou 26, bod 66), Sumitomo (citovaný v poznámce pod čarou 29, bod 38) a Komise v. Electric (citovaný v poznámce pod čarou 30, bod 103).

46 — Body 286 až 304 napadeného rozsudku.

47 — K tomu viz judikaturu uvedenou výše v poznámce pod čarou 30 tohoto stanoviska.

48 — Srov. výše bod 30 a poznámku pod čarou 26 tohoto stanoviska.

61. Oproti tvrzení navrhovatelky Tribunál ani nevylučuje existenci výjimečných okolností pouze vzhledem k velkým podílům Solvay na trhu. Tribunál se naopak zabývá ve sporné části rozsudku řadou dalších faktorů, například tím, zda lze produkty Solvay nahradit jinými substituty⁴⁹, a otázkou vyrovnávací tržní moci ze strany odběratelů⁵⁰.

neměl námitky vůči spornému rozhodnutí Komise z důvodu nedostatečného odůvodnění vyrovnávací tržní moci ze strany odběratelů Solvay.

64. Ani tento argument nebude úspěšný.

62. S výhradou případného zkreslení, které na tomto místě není vytýkáno, nepřísluší Soudnímu dvoru ostatně v řízení o kasačním opravném prostředku v souvislosti s tvrzenými výjimečnými okolnostmi nahrazovat posouzení skutkového stavu provedené Tribunálem svým vlastním posouzením⁵¹.

65. Podle ustálené judikatury musí být odůvodnění vyžadované článkem 253 ES (článek 296 SFEU) přizpůsobeno povaze dotčeného aktu a musejí z něho jasně a jednoznačně vyplývat úvahy unijního orgánu, jenž akt vydal, tak aby se zúčastněné osoby mohly seznámit s důvody, které vedly k přijetí opatření, a příslušný soud mohl vykonávat svůj přezkum⁵².

ii) K požadavkům kladeným na odůvodnění sporného rozhodnutí

63. Okrajově Solvay v rámci této třetí části sedmého důvodu kasačního opravného prostředku navíc Tribunálu vytýká, že porušil článek 296 SFEU (dříve článek 253 ES), jelikož

66. Autor takového právního aktu však není povinen vyjádřit se ke skutečnostem, které mají jasně druhořadý význam, nebo předpokládat možné námitky⁵³. Podobně jako Tribunál v napadeném rozsudku se tedy ani Komise nemusela ve sporném rozhodnutí zabývat všemi argumenty přednesenými Solvay.

49 — Tribunál přezkoumává zejména „možnost nahrazení sody louhem sodným a skleněnými střepy“ (body 295 až 298 napadeného rozsudku).

50 — Body 299 až 303 napadeného rozsudku, které jsou věnovány „konkurenčnímu tlaku ze strany odběratelů“.

51 — K tomu srov. judikaturu uvedenou výše v poznámce pod čarou 45.

52 — Rozsudky ze dne 2. dubna 1998, Komise v. Sytraval a Brink's France (C-367/95 P, Recueil, s. I-1719, bod 63), ze dne 10. července 2008, Bertelsmann a Sony Corporation of America v. Impala („Impala“, C-413/06 P, Sb. rozh. s. I-4951, bod 166), a Deutsche Telekom v. Komise (citovaný v poznámce pod čarou 22, bod 130).

53 — Rozsudky ze dne 25. října 2005, Německo a Dánsko v. Komise („Feta“, C-465/02 a C-466/02, Sb. rozh. s. I-9115, bod 106), a Impala (citovaný v poznámce pod čarou 52, bod 167).

iii) K vytýkanému porušení článku 102 SFEU (článek 82 ES)

a) Ke skupinové slevě pro Saint-Gobain (osmý důvod kasačního opravného prostředku)

67. Na řadě míst Solvay nakonec v rámci této třetí části sedmého důvodu kasačního opravného prostředku uplatňuje porušení článku 102 SFEU (článek 82 ES). Uvedené ustanovení je ovšem bez bližších podrobností pouze zmiňováno jedním dechem spolu s tvrzeným nedostatkem odůvodnění⁵⁴. Taková výtku po obsahové stránce nepřináší žádné nové aspekty a není třeba se jí samostatně zabývat.

d) Dílčí závěr

68. Jako celek je tedy sedmý důvod kasačního opravného prostředku zčásti nepřijatelný a zčásti neopodstatněný.

4. Ke zneužití dominantního postavení Solvay (osmý a devátý důvod kasačního opravného prostředku)

69. V osmém a devátém důvodu kasačního opravného prostředku je vytýkáno domněle nesprávné právní posouzení týkající se zneužití dominantního postavení Solvay konstatovaného Komisí.

70. Osmý důvod kasačního opravného prostředku je věnován skupinové slevě ve výši 1,5 %, kterou Solvay poskytla francouzskému podniku Saint-Gobain jako jednomu z jejích nejdůležitějších zákazníků v „tajném protokolu“. Ve sporném rozhodnutí Komise tuto skupinovou slevu pokládala za zneužití dominantního postavení Solvay, což bylo následně potvrzeno Tribunálem⁵⁵. V této souvislosti Solvay kritizuje úvahy Tribunálu obsažené v bodech 348 až 358 napadeného rozsudku: podle Solvay Tribunál nesprávně posoudil uvedenou skupinovou slevu jako zneužívající věrnostní slevu neslučitelnou s článkem 82 ES⁵⁶.

71. Konkrétně Solvay uplatňuje porušení článku 102 SFEU (článek 82 ES) a jednak porušení povinnosti odůvodnit rozsudky vydané v rámci řízení v prvním stupni (článek 36 a čl. 53 odst. 1 statutu Soudního dvora). V této souvislosti však vytýkané porušení povinnosti odůvodnění nemá samostatný význam ve vztahu k vytýkaným hmotně právním pochybením. Ve skutečnosti je totiž Solvay jiného názoru než Tribunál, pokud jde o posouzení skupinové slevy *po obsahové stránce*. Jak bylo vysvětleno již výše, názorové rozdíly, které jsou obsahové povahy, však nesouvisejí

54 — V úvahách týkajících se sedmého důvodu kasačního opravného prostředku lze často nalézt formulace jako „l'arrêt attaqué ne motive pas régulièrement sa décision et viole de surcroît l'article 102 TFUE“.

55 — Body 161 až 165 odůvodnění sporného rozhodnutí a bod 48 napadeného rozsudku.

56 — Viz zejména body 354, 355 a 358 napadeného rozsudku.

s povinností odůvodnění⁵⁷, a proto je třeba výtku vycházející z nedostatečného odůvodnění od počátku zamítnout. Proto dále budu zkoumat osmý důvod kasačního opravného prostředku pouze ve světle vytýkaného porušení článku 82 ES (článek 102 SFEU).

i) K argumentu týkajícímu se chybějící výhradnosti

72. Solvay zaprvé Tribunálu vytýká, že skupinovou slevu ve prospěch Saint-Gobain nesprávně kvalifikoval jako věrnostní slevu. Tribunál podle jejího názoru nepřihlížel k tomu, že Solvay toho času pokrývala pouze okolo 67 % potřeb Saint-Gobain, ve Francii dokonce jen 15 %. Skupinová sleva poskytnutá Solvay tedy nebyla vázána na výhradnost nebo téměř výhradnost dodávek ve prospěch Saint-Gobain, což by ovšem podle názoru navrhovatelky bylo předpokladem pro domněnku, že se zde jednalo o zneužívající věrnostní slevu.

73. Na první pohled lze dospět k závěru, že Solvay chce tímto argumentem přimět Soudní dvůr nepřípustným způsobem k tomu, aby jakožto instance rozhodující o kasačním opravném prostředku nahradil posouzení skutkového stavu a důkazních prostředků

provedené Tribunálem vlastním posouzením. Ve skutečnosti však Tribunálu vytýká, že při posuzování skupinové slevy nepřihlížel ke kritériu, které Solvay pokládá po právní stránce za rozhodné: kritérium výhradnosti nebo téměř výhradnosti dodávek prováděných podnikem v dominantním postavení na trhu ve prospěch příjemce slevy. To, zda je takové kritérium výhradnosti právně významné s ohledem na domněnku zneužití ve smyslu článku 82 ES, představuje otázku, k jejímuž přezkumu je Soudní dvůr v řízení o kasačním opravném prostředku příslušný⁵⁸.

74. Solvay se domnívá, že z dosavadní judikatury Soudního dvora lze dovodit, že věrnostní slevy představují zneužívající obchodní praktiky, jen pokud se vážou na výhradní nebo téměř výhradní dodávky prováděné podnikem v dominantním postavení na trhu ve prospěch zákazníka.

75. Tento předpoklad je mylný. Příznačně se Solvay opírá pouze o rozsudek Hoffmann-La Roche⁵⁹. Další relevantní rozsudky Soudního dvora týkající se problematiky slev,

57 — Viz k tomu výše bod 30 tohoto stanoviska a judikaturu uvedenou v poznámce pod čarou 26.

58 — V tomtéž smyslu rozsudek *Deutsche Telekom v. Komise* (citovaný v poznámce pod čarou 22, body 77, 155 a 195), ve kterém Soudní dvůr považoval za přípustné různé výtky, v jejichž rámci bylo argumentováno, že Tribunál se v rozsudku prvního stupně opíral o právně nepatřičná kritéria; srov. kromě toho rozsudky *Sumitomo* (citovaný v poznámce pod čarou 29, bod 40), *Impala* (citovaný v poznámce pod čarou 52, bod 117) a ze dne 16. prosince 2008, *Masdar (UK) v. Komise* (C-47/07 P, Sb. rozh. s. I-9761, bod 77).

59 — Uvedený výše v poznámce pod čarou 40.

zejména rozsudky Michelin I⁶⁰ a British Airways⁶¹, nejsou zmíněny ani okrajově.

mezi několika možnostmi odběru nebo obchodními partnery⁶⁴. Dále je třeba zjistit, zda lze poskytnuté slevy nebo prémie odůvodnit hospodářsky objektivními kritérii⁶⁵.

76. Jak Soudní dvůr zdůraznil, nesmí být z jeho dřívějších rozsudků týkajících se článku 86 Smlouvy o EHS (článek 82 ES) v žádném případě dovozováno, že by prémie a slevy poskytnuté podnikem v dominantním postavení byly zneužívající jen v případech blíže popsanych v těchto rozsudcích⁶².

77. Zneužívající povaha slev poskytovaných podniky v dominantním postavení je posuzována spíše na základě všech okolností daného případu, přičemž je třeba zohlednit zejména kritéria a podmínky poskytnutí slevy⁶³. Rozhodující je, zda slevy mohou vyvolat *účinek vyloučení*, tj. zda jsou způsobilé ztížit, nebo dokonce znemožnit soutěžitelům podniku v dominantním postavení přístup na dotčený trh a jeho obchodním partnerům navíc volbu

78. Okolnost, že by slevy byly zneužívající povahy pouze v případě výhradní nebo téměř výhradní vazby zákazníka na podnik v dominantním postavení, nelze z dosavadní judikatury dovozovat. Rozsudky ve věcech Michelin I⁶⁶ a British Airways⁶⁷ se naopak vztahovaly na systémy slev, resp. na pravidla upravující poskytování premii *bez* takové vazby na kritérium výhradnosti.

79. Vzhledem k výše uvedenému nepředstavuje skutečnost, že Tribunál výslovně nerozhodl o otázce výhradních nebo téměř výhradních dodávek prováděných Solvay ve prospěch Saint-Gobain, nesprávné právní posouzení⁶⁸.

60 — Rozsudek ze dne 9. listopadu 1983, Nederlandsche Banden-Industrie-Michelin v. Komise („Michelin I“, Recueil, s. 3461).

61 — Rozsudek ze dne 15. března 2007, British Airways v. Komise („British Airways“, C-95/04 P, Sb. rozh. s. I-2331).

62 — Rozsudek British Airways (citovaný v poznámce pod čarou 61, bod 64).

63 — Rozsudky Michelin I (citovaný v poznámce pod čarou 60, bod 73) a British Airways (citovaný v poznámce pod čarou 61, bod 67).

64 — Rozsudek British Airways (citovaný v poznámce pod čarou 61, bod 68); v tomtéž smyslu již rozsudek Michelin I (citovaný v poznámce pod čarou 60, bod 73).

65 — Rozsudek British Airways (citovaný v poznámce pod čarou 61, bod 69 a 84 až 86); obecně ke kritériu objektivního hospodářského odůvodnění tržního chování podniku s dominantním postavením viz rozsudky United Brands (citovaný v poznámce pod čarou 39, bod 184); ze dne 16. září 2008, Sot. Lelos kai Sia (C-468/06 až C-478/06, Sb. rozh. s. I-7139, bod 39); ze dne 11. prosince 2008, Kanal 5 a TV 4 (C-52/07, Sb. rozh. s. I-9275, bod 47), a ze dne 17. února 2011, TeliaSonera Sverige (C-52/09, Sb. rozh. s. I-527, body 31 a 75).

66 — Rozsudek Michelin I (citovaný v poznámce pod čarou 60, zejména bod 72); srov. také rozsudek British Airways (citovaný v poznámce pod čarou 61, bod 65).

67 — Rozsudek British Airways (citovaný v poznámce pod čarou 61, body 3 až 9).

68 — V napadeném rozsudku (body 349 a 352) se pouze konstatuje, že skupinová sleva ve výši 1,5 % platí „na všechna množství uhlíkatu sodného, která Saint-Gobain odebírá v Evropě od Solvay“. To ale nemusí znamenat, že Saint-Gobain pokrývá svou veškerou potřebu uhlíkatu sodného v Evropě výhradně nebo téměř výhradně dodávkami od Solvay.

80. Jen pro úplnost dodávám, že i – málo podložená – výtku Solvay, podle níž je judikatura Soudního dvora týkající se věrnostních slev formalistická a postrádá hospodářský základ, je neopodstatněná. Jak jsem již uvedla, Soudní dvůr totiž při posuzování systémů slev vychází ze všech okolností případu a výslovně uznává možnost hospodářsky objektivního odůvodnění⁶⁹. To rozhodně není formalistický přístup.

ii) K argumentu nízké skupinové slevy

81. Zadruhé Solvay argumentuje, že skupinová sleva ve výši 1,5 % byla příliš nízká na to, aby mohla mít citelný dopad na obchodní rozhodnutí Saint-Gobain. Tribunál podle ní neobjasňuje, do jaké míry měla být sleva z ceny poskytnutá Solvay konkrétně způsobila ovlivnit jednání skupiny Saint-Gobain.

82. Tribunál se v bodě 355 napadeného rozsudku skutečně zabýval otázkou možných protisoutěžních účinků skupinové slevy pouze velmi stručně. Jeho lapidární konstatování, „že věrnostní sleva, i když je nízká, má vliv na

podmínky hospodářské soutěže“, je však třeba chápat v kontextu jeho předchozích úvah. Tribunál především zdůraznil, že skupinová sleva byla Solvay poskytnuta bez ohledu na hospodářské výhody ve vztahu k efektivnosti a výhodám založeným na rozsahu a vztahovala se na veškerá množství uhlíčitanu sodného odebíraná Saint-Gobain v Evropě⁷⁰.

83. Způsobilst takových slev vyvolávat protisoutěžní účinky vyloučení je v judikatuře uznána. Jak uvedl Soudní dvůr, vazba smluvních partnerů na podnik v dominantním postavení a tlak na ně vyvíjený mohou být obzvláště silné, pokud se sleva nebo prémie neurčuje pouze v závislosti na nárůstu výše obrátu z nákupu nebo prodeje výrobků tohoto podniku dosaženého těmito smluvními partnery během posuzovaného období, ale také v závislosti na celkové výši obrátu z tohoto nákupu nebo prodeje⁷¹.

84. Kromě toho je pro soutěžitele podniku v dominantním postavení obzvláště obtížné nabídnout oproti slevám nebo premiím na

69 — Rozsudek British Airways (citovaný v poznámce pod čarou 61, zejména body 67, 69 a 84 až 86).

70 — Body 349, 352 a 354 napadeného rozsudku.

71 — Rozsudek British Airways (citovaný v poznámce pod čarou 61, bod 73).

základě celkového obrátu z prodeje lepší podmínky. Díky svému citelně vyššímu tržnímu podílu představuje podnik v dominantním postavení zpravidla obchodního partnera, kterého na trhu nelze obejít. Nejčastěji mají slevy nebo prémie poskytované v závislosti na výši celkového obrátu takovým podnikem v absolutní hodnotě větší význam než i velkorysejší nabídky jeho soutěžitelů. Aby uvedení soutěžitelé přilákali smluvní partnery podniku v dominantním postavení nebo aby od nich získali dostatečné množství objednávek, museli by jim nabídnout ještě vyšší slevy nebo prémie⁷².

právně napadnutelné. Vychází z rozumných hospodářských úvah.

iii) K argumentu chybějícího dopadu na hospodářskou soutěž

85. Slevy, resp. provize, které byly v dosavadní judikatuře uznány jako zneužívající, v některých případech nepřesahovaly ani 1 %⁷³, byly tedy procentuálně dokonce nižší než skupinová sleva ve výši 1,5 % sporná v projednávaném případě.

87. Zatřetí se Solvay pozastavuje nad zjištěním Tribunálu, že nedoložila svá tvrzení týkající se jednání vnitrostátních dceřiných společností Saint-Gobain. Tím je myšlen argument Solvay přednesený v prvním stupni, že vnitrostátní dceřiné společnosti Saint-Gobain si zvládl vyjednat výhodnější smluvní podmínky, a dokonce ukončit smlouvu se Solvay, jako tomu bylo v případě Saint-Gobain France⁷⁴.

86. V těchto souvislostech není zjištění Tribunálu, „že věrnostní sleva, i když je nízká, má vliv na podmínky hospodářské soutěže“, vzhledem k okolnostem projednávané věci

88. Tribunál skutečně zamítl tento argument Solvay jako nedostatečně podložený⁷⁵. Otázkou, zda bylo tvrzení Solvay skutečně nedostatečně podložené nebo prokázané, však není třeba se zabývat. Tento argument totiž každopádně nemohl být přijat, na což Tribunál správně poukázal⁷⁶. Protisoutěžní povaha určitých obchodních praktik ze strany obchodníka s dominantním postavením totiž nemůže být zahlazena tím, že se zakládá

72 — Rozsudek British Airways (citovaný v poznámce pod čarou 61, bod 75).

73 — Srov. rozsudek British Airways (citovaný v poznámce pod čarou 61, bod 9), podle kterého mohl každý zprostředkovatel ve Spojeném království získat z prodeje vnitrostátních letenek BA kromě základní provize také dodatečnou provizi „až do výše 1 %“.

74 — Bod 346 napadeného rozsudku.

75 — Bod 357 napadeného rozsudku.

76 — Tribunál v bodě 357 napadeného rozsudku zdůrazňuje, že uvedený argument „se netýká výjimečné okolnosti, která by odůvodňovala jednání představující zneužití dominantního postavení“.

na přání zákazníka⁷⁷, a už vůbec ne tím, že se zákazníkovi díky šikovnému vystupování⁷⁸ podaří získat od podniku zaujímajícího dominantní postavení ještě další ústupky.

v bodech 397 až 402 napadeného rozsudku, které se zabývají diskriminační povahou obchodních praktik Solvay podle čl. 82 druhého pododstavce písm. c) ES.

89. Ani třetí argument přednesený Solvay tedy není směrodatný.

i) První část devátého důvodu kasačního opravného prostředku

iv) Dílčí závěr

90. Jako celek je osmý důvod kasačního opravného prostředku neopodstatněný.

92. V první části devátého důvodu kasačního opravného prostředku Solvay kritizuje konkrétně body 397 až 400 napadeného rozsudku a tvrdí, že Tribunál zkreslil obsah podání učiněných v řízení v prvním stupni a porušil čl. 102 druhý pododstavec písm. c) SFEU [čl. 82 druhý pododstavec písm. c) ES].

b) K diskriminační povaze obchodních praktik Solvay (devátý důvod kasačního opravného prostředku)

– K vytýkanému zkreslení podání učiněných Solvay

91. Devátý důvod kasačního opravného prostředku se týká úvah Tribunálu obsažených

93. Navrhovatelka nejprve kritizuje část napadeného rozsudku, ve které Tribunál vychází z toho, že Solvay nepopřela zjištění týkající se systému slev uplatňovaného ve Francii⁷⁹. Toto tvrzení je podle názoru Solvay v rozporu s její žalobou, jakož i s její duplikou podanou v řízení v prvním stupni, které Tribunál zkreslil.

77 — Rozsudky Hoffmann-La Roche (citovaný v poznámce pod čarou 40, bod 89), AKZO v. Komise (citovaný v poznámce pod čarou 41, bod 149), a ze dne 27. dubna 1994, Almelo (C-393/92, Recueil, s. I-1477, bod 44), jakož i usnesení ze dne 28. září 2006, Unilever Bestfoods v. Komise (C-552/03 P, Sb. rozh. s. I-9091, bod 129, poslední věta).

78 — Srov. k tomu 84. bod odůvodnění sporného rozhodnutí, který zmiňuje sama Solvay a podle kterého „Saint-Gobain [využila] (ke zjevné nelibosti Solvay) své přítomnosti v různých zemích, aby na Solvay vyvinula tlak směřující ke snížení cenových rozdílů“.

79 — Srov. zejména bod 397 napadeného rozsudku.

94. Podle ustálené judikatury se o takové zkreslení se jedná, jestliže se posouzení existujících důkazů jeví zjevně nesprávné, aniž byly uplatněny nové důkazy⁸⁰. Přeneseme-li tuto judikaturu na argumenty účastníků řízení v prvním stupni, pak lze jejich zkreslení předpokládat, jen pokud byly Tribunálem zjevně nesprávně pochopeny nebo reprodukovány v pozměněném smyslu.

95. Tomu však v projednávané věci nic nenasvědčuje.

96. Jak Solvay sama připouští⁸¹, vztahovaly se úvahy týkající se konkrétních zemí obsažené v její žalobě podané v řízení v prvním stupni na německý trh. Jinak Solvay pouze obecně popřela, že by slevy, které uplatňovala, měly povahu věrnostních slev. Žaloba ani její tehdejší duplika neobsahovaly úvahy týkající se konkrétně francouzského trhu. Také části dupliky podané Solvay v řízení v prvním stupni⁸², na které zvlášť upozornila,

se francouzského trhu týkají pouze okrajově a každopádně nijak nesouvisejí s problematikou diskriminace obchodních partnerů, o kterou na tomto místě jde⁸³.

97. V těchto souvislostech nelze Tribunálu vytýkat, že zjevně nesprávně pochopil argumenty Solvay nebo že je reprodukoval v pozměněném smyslu. Žalobní důvod vycházející ze zkreslení tedy musí být zamítnut.

– Ke hmotné právním pochybením

98. Solvay navíc uplatňuje porušení čl. 102 druhého pododstavce písm. c) SFEU [čl. 82 druhého pododstavce písm. c) ES], které nachází v bodech 398 a 400 napadeného rozsudku. Tribunál se podle jejího názoru dopustil nesprávného právního posouzení tím, že nepřezkoumal, zda mezi příkladem uvedenými zákazníky Solvay existuje soutěžní vztah, a sice jednak mezi dvěma francouzskými zákazníky (Durand a Perrier) a jednak mezi německými výrobci plochého skla a dutého skla.

99. Komise popírá *přípustnost této výtky* argumentem, že Solvay v řízení v prvním

80 — Rozsudky ze dne 18. ledna 2007, PKK a KNK v. Rada (C-229/05 P, Sb. rozh. s. I-439, bod 37), ze dne 22. listopadu 2007, Sniace v. Komise (C-260/05 P, Sb. rozh. s. I-10005, bod 37), a Lafarge v. Komise (citovaný v poznámce pod čarou 35, bod 17).

81 — Body 329 a 330 kasačního opravného prostředku.

82 — Solvay odkazuje na body 375 a 387 své dupliky podané v řízení v prvním stupni.

83 — Problematice diskriminace byly věnovány body 464 až 474 dupliky podané v řízení v prvním stupni, které ale rovněž neobsahovaly úvahy týkající se konkrétně Francie.

stupni nevytýkala porušení čl. 102 druhého pododstavce písm. c) SFEU; pouze v souvislosti s údajnou neexistencí diskriminace bylo předmětem diskuze, že výrobci plochého skla a dutého skla vyvíjeli svou činnost na různých trzích, a tudíž se nenacházeli ve srovnatelných situacích.

100. Musím se přiznat, že tuto námitku pokládám za krajně formalistickou a málo přesvědčivou. Ve sporném rozhodnutí bylo v souvislosti s diskriminační povahou systému slev uplatňovaného Solvay výslovně odkázáno na čl. 82 druhý pododstavec písm. c) ES⁸⁴. Proto se rozumí samo sebou, že i problematika diskriminace diskutovaná před Tribunálem musí být chápána v souvislosti s tímto ustanovením, i kdyby nebyla účastníky řízení v jejich podáních znovu výslovně citována⁸⁵.

101. Nadto je v řízení o kasačním opravném prostředku podle čl. 42 odst. 2 ve spojení s článkem 118 jednacího řádu Soudního dvora nepřipustné uplatnit nové důvody. Navrhovatel však může ohledně svého důvodu uplatněného v řízení v prvním stupni předložit nové argumenty, zejména jako reakci na

právní názor Tribunálu vyjádřený v napadeném rozsudku⁸⁶.

102. Tak tomu je v projednávané věci: ze shrnutí argumentů účastníků řízení uvedeného v napadeném rozsudku vyplývá, že Solvay již v řízení v prvním stupni tvrdila, že výrobci plochého skla vyvíjeli svou činnost na jiném trhu než výrobci dutého skla⁸⁷. Otázka diskutovaná v řízení v prvním stupni, a to zda podniky vyvíjejí svou činnost na různých trzích, a otázka, která vyvstala nyní, a to zda mezi těmito podniky existuje soutěžní vztah, jsou dvě strany téže mince. Výtkou týkající se soutěžního vztahu tedy Solvay pouze rozvinula argumenty, které přednesla již v řízení v prvním stupni.

103. Kromě toho tato výtka uplatněná Solvay v žádném případě nesměruje k tomu, aby Soudní dvůr podnítila k posuzování skutkového stavu, které je v rámci řízení o kasačním opravném prostředku nepřipustné. Sporné je spíše to, zda Tribunál tím, že neobjasnil soutěžní vztah mezi výrobci plochého a dutého skla, opominul kritérium, jehož zohlednění by v rámci čl. 82 druhého pododstavce písm. c) ES bylo požadováno právními předpisy. V tomto ohledu se jedná o právní

⁸⁴ — 180. bod odůvodnění sporného rozhodnutí.

⁸⁵ — Tribunál každopádně v souvislosti s problematikou diskriminace přihlíží k čl. 82 odst. 2 písm. c) ES (srov. bod 396 napadeného rozsudku).

⁸⁶ — Rozsudky PKK a KNK v. Rada (citovaný v poznámce pod čarou 80, body 64 a 66), a ze dne 11. prosince 2008, Komise v. Département du Loiret (C-295/07 P, Sb. rozh. s. I-9363, bod 99); v též smyslu rozsudek ze dne 10. září 2009, Akzo Nobel a další v. Komise (C-97/08 P, Sb. rozh. s. I-8237, body 38 a 39; srov. také bod 28 mého stanoviska ze dne 23. dubna 2009 v uvedené věci).

⁸⁷ — Bod 393 poslední věta napadeného rozsudku.

otázku, jejíž přezkum je v řízení o kasačním opravném prostředku přípustný⁸⁸.

104. Pokud jde o *opodstatněnost této výtky*, je nejprve třeba připomenout, že čl. 82 druhý pododstavec písm. c) ES [čl. 102 druhý pododstavec písm. c) SFEU] stanovuje dvoustupňový přezkum. Formulace „jsou tito znevýhodňováni v hospodářské soutěži“ má samostatný význam, a nikoli pouze povahu vysvětlujícího dodatku s deklaratorním účinkem⁸⁹.

105. Aby byly splněny podmínky použití čl. 82 druhého pododstavce písm. c) ES, je tudíž třeba zjistit, že chování podniku v dominantním postavení na trhu je nejen diskriminační, ale že rovněž směřuje k narušení tohoto soutěžního vztahu, tzn. k narušení soutěžního postavení jedněch obchodních partnerů tohoto podniku ve vztahu k druhým⁹⁰.

106. V pozadí čl. 82 druhého pododstavce písm. c) ES stojí úvaha, že obchodní chování podniku v dominantním postavení nesmí narušovat hospodářskou soutěž na předcházejícím nebo navazujícím trhu, tzn. hospodářskou soutěž mezi dodavateli nebo mezi odběrateli tohoto podniku. Smluvní partneři podniku v dominantním postavení nesmí být v soutěži mezi sebou zvyhodňováni ani znevýhodňováni⁹¹.

107. Přeneseme-li tuto judikaturu na projednávanou věc, znamená to, že Tribunál měl při přezkumu čl. 82 druhého pododstavce písm. c) ES v každém případě zohlednit vzájemné soutěžní vztahy mezi různými zákazníky Solvay. Skutečnost, že se Solvay dopustila porušení čl. 82 druhého pododstavce písm. c) ES, mohla být předpokládána jen za podmínky, že se její zákazníci nacházeli ve vzájemném soutěžním vztahu, přičemž relevantní nebyl trh s uhličitarem sodným (sodou), nýbrž navazující trh, resp. navazující trhy se sklem. Tribunál se tedy dopustil nesprávného právního posouzení, když v bodě 400 napadeného rozsudku pokládal za významný pouze trh s uhličitarem sodným, a nikoli trh se sklem.

108. Lze se sice domnívat, že došlo ke zneužití ve smyslu čl. 82 druhého pododstavce písm. c) ES, již na základě zjištění, že chování podniku v dominantním postavení z hlediska

88 — K tomu srov. výše bod 73 tohoto stanoviska a judikaturu uvedenou v poznámce pod čarou 58.

89 — K tomu srov. mé stanovisko ve věci British Airways (citované v poznámce pod čarou 19, bod 124).

90 — Rozsudky British Airways (citovaný v poznámce pod čarou 61, bod 144) a Kanal 5 a TV 4 (citovaný v poznámce pod čarou 65, bod 44); v tomtéž smyslu již rozsudky ze dne 16. prosince 1975, Suiker Unie a další v. Komise (40/73 až 48/73, 50/73, 54/73 až 56/73, 111/73, 113/73 a 114/73, Recueil, s. 1663, body 523 a 524), a United Brands (citovaný v poznámce pod čarou 39, body 232 až 234).

91 — Rozsudek British Airways (citovaný v poznámce pod čarou 61, bod 143).

celkových okolností projednávaného případu směřuje k narušení hospodářské soutěže mezi obchodními partnery. V takové situaci nelze požadovat, aby byl dodatečně podán důkaz skutečného a kvantifikovatelného zhoršení soutěžního postavení jednotlivých obchodních partnerů⁹². Na to Komise správně upozornila.

109. Právním pochybením je však nechat zcela bez povšimnutí soutěžní vztahy na navazujícím trhu, na kterém vyvíjejí svou činnost zákazníci podniku v dominantním postavení, jak to v projednávané věci učinil Tribunál.

110. Oproti tomu, co se domnívá Komise, nelze toto právní pochybení odmítnout s odkazem na argument, že se v případě francouzských zákazníků Durant a Perrier, o nichž se vede diskuze, jakož i v případě německých zákazníků z odvětví plochého a dutého skla, jedná pouze o jednotlivé příklady. Pokud Tribunál přezkoumá v návaznosti na výtku podanou některým účastníkem řízení, jestli u jednotlivých příkladů vycházejících ze sporného rozhodnutí nedošlo k nesprávnému posouzení, musí takový přezkum provést na

základě právně podložených kritérií. K tomu zde nedošlo.

111. Nic jiného nevyplývá ani z rozsudků Hoffmann-La Roche⁹³ a Michelin I⁹⁴. Části těchto rozsudků, které citovala Komise, se netýkají konkrétně použití čl. 82 druhého pododstavce písm. c) ES⁹⁵, nýbrž jsou v nich obsaženy pouze všeobecné úvahy týkající se zneužívajícího charakteru systémů slev uplatňovaných podniky v dominantním postavení.

112. To, že soutěžní vztahy mezi obchodními partnery podniku v dominantním postavení mají svůj význam v rámci čl. 82 druhého pododstavce písm. c) ES, je ostatně zřejmé při pohledu na rozsudek týkající se portugalských letištních poplatků, z něhož Komise cituje. Soudní dvůr v něm výslovně odkazoval na „neodůvodněnou hospodářskou výhodu“, kterou mohou příjemci slev získat „vůči svým soutěžitelům“⁹⁶.

113. První část devátého důvodu kasačního opravného prostředku je tedy opodstatněná.

93 — Rozsudek Hoffmann-La Roche (citovaný v poznámce pod čarou 40, bod 90).

94 — Rozsudek Michelin I (citovaný v poznámce pod čarou 60, bod 85); v tomto rozsudku bylo rozhodnuto, že se nejedná o diskriminaci, takže otázka znevýhodňování v hospodářské soutěži nevyvstala.

95 — Toho času čl. 86 druhý pododstavec písm. c) Smlouvy o EHS.

96 — Rozsudek ze dne 29. března 2001, Portugalsko v. Komise (C-163/99, Recueil, s. I-2613, bod 52).

92 — Rozsudek British Airways (citovaný v poznámce pod čarou 61, bod 145).

ii) Druhá část devátého důvodu kasačního opravného prostředku

114. V druhé části devátého důvodu kasačního opravného prostředku Solvay zpochybňuje konkrétně bod 401 napadeného rozsudku. Tato část rozsudku pojednává o argumentaci přednesené Solvay v řízení v prvním stupni týkající se údajně nízkých nákladů uhličitane sodného pro výrobce skla. Tribunál v tomto ohledu uvádí, že Solvay své „tvrzení“ k těmto nákladům „ani nedoložila“, a uvedené tvrzení není ani „způsobilé zpochybnit diskriminační povahu praktik vytýkaných [Solvay]“. Solvay se domnívá, že Tribunál tímto způsobem zkreslil její podání učiněná v řízení v prvním stupni a porušil povinnost odůvodnění podle článku 36 ve spojení s čl. 53 odst. 1 statutu Soudního dvora a také se dopustil porušení čl. 102 druhého pododstavce písm. c) SFEU [čl. 82 druhý pododstavec písm. c) ES]

– K vytýkanému zkreslení podání učiněných Solvay

115. Tato výtky zkreslení učiněných podání se zdá být neopodstatněná. Nejsou dány

žádné důvody domnívat se, že Tribunál zjevně nesprávně pochopil písemné vyjádření žalobkyně předložené v řízení v prvním stupni nebo že je reprodukoval v pozměněném smyslu⁹⁷. Pro připomenutí je třeba uvést, že Solvay v řízení v prvním stupni argumentovala, že uhličitane sodný je nejdůležitější surovinou při výrobě skla, ale představuje pouze 2 až 6 % průměrné prodejní ceny skla. Tuto argumentaci Tribunál reprodukoval správně⁹⁸. Okolnost, že podobně znějící doplňující úvahy Solvay obsažené v její duplice nejsou výslovně zmíněny v napadeném rozsudku, sama o sobě neznamená, že Tribunál v tomto smyslu zkreslil obsah tvrzení přednesených Solvay.

– K nedostatku odůvodnění

116. Jinak je tomu s výtkou vycházející z nedostatku odůvodnění. Jak jsem již zmiňovala, z odůvodnění rozsudku musí jasně a jednoznačně vyplývat úvahy Tribunálu, tak aby se zúčastněné osoby mohly seznámit s důvody přijetí rozhodnutí Tribunálu a Soudní dvůr mohl vykonávat svůj přezkum⁹⁹. Tyto

97 — Ke kritériu přezkumu týkajícího se zkreslení skutečností tvrzených účastníky řízení srov. výše bod 94 tohoto stanoviska.

98 — Tyto úvahy jsou shrnuty v bodě 394 napadeného rozsudku.

99 — Srov. k tomu judikaturu uvedenou výše v poznámce pod čarou 22.

požadavky nejsou v bodě 401 napadeného rozsudku splněny ani při jeho výkladu, jenž by byl tomuto splnění sebevíc nakloněn.

vskutku existují dobré důvody pro tuto úvahu¹⁰², nicméně ty nejsou v napadeném rozsudku ani naznačeny.

117. Tribunál se ani slůvkem nezmiňuje o tom, proč pokládá argumenty Solvay týkající se nízkých nákladů uhličitánu sodného pro výrobce skla „za nedoložené“. Zejména není z odůvodnění rozsudku zřejmé, zda Tribunál vůbec zaznamenal úvahy Solvay obsažené v její duplice podané v řízení v prvním stupni. Zde Solvay uvedla na podporu svého tvrzení týkajícího se nízkých nákladů jako důkaz antidumpingové nařízení Komise¹⁰⁰, ve kterém je podíl uhličitánu sodného na nákladech vznikajících při výrobě skla vyčíslen až do 8 %¹⁰¹.

119. Měl Tribunál za to, že podíl nákladů na důležitou surovinu *není* pro posouzení případné diskriminace mezi zákazníky podniku v dominantním postavení *obecně podstatný*? Nebo se domníval, že *řádově vymezený* podíl nákladů *zmíněný* Solvay (2 % až 6 %) nemá žádný dopad na diskriminační povahu diskutovaných obchodních praktik? A pokud ano, proč? Několik málo doplňujících úvah v odůvodnění rozsudku mohly a měly zajistit potřebnou jasnost odůvodnění.

118. Tribunál nevysvětluje ani to, proč údajně nízký podíl uhličitánu sodného na nákladech vznikajících při výrobě skla „není způsobilý zpochybnit diskriminační povahu praktik vytýkaných [Solvay]“. Je možné, že

120. Úvahy Tribunálu obsažené v bodě 401 napadeného rozsudku čtenáři neobjasňují, proč byla argumentace Solvay týkající se údajně nízkých nákladů na uhličitánu sodný při výrobě skla zamítnuta. Soudní dvůr tak ani nemůže vykonávat svou kontrolní funkci.

100 — Nařízení Komise (ES) č. 823/95 ze dne 10. dubna 1995 o uložení prozatímního antidumpingového cla z dovozu uhličitánu sodného pocházejícího ze Spojených států amerických (Úř. věst. L83, s. 8).

101 — V 62. bodě odůvodnění nařízení č. 823/95 se stanoví, „že náklady na sodu (po recyklaci) činí maximálně okolo 8 % ceny za tunu skla“.

102 — K narušení hospodářské soutěže mezi obchodními partnery podniku v dominantním postavení na trhu nemusí v žádném případě dojít pouze tehdy, kdy jsou dotčeny nejvýznamnější parametry hospodářské soutěže mezi nimi. I výhody vztahující se k faktorům nižších nákladů mohou zákazníkovi podniku v dominantním postavení na trhu zajistit výhody v hospodářské soutěži vůči ostatním zákazníkům téhož podniku. Článek 82 druhý pododstavec písm. c) ES [čl. 102 druhý pododstavec písm. c) SFEU] především nepožaduje žádné *závažné* znevýhodnění v hospodářské soutěži. Takto restriktivní výklad tohoto ustanovení by směřoval k výraznému oslabení účinnosti právních předpisů Unie v oblasti hospodářské soutěže. To by bylo neslučitelné se základním cílem otevřeného tržního hospodářství s volnou soutěží.

Odůvodnění napadeného rozsudku je tudíž v jeho bodě 401 nedostatečné, takže druhá část devátého důvodu kasačního opravného prostředku je opodstatněná.

prostředku). Kromě toho Solvay Tribunálu vytýká zkresení tvrzených skutečností a předložených důkazních prostředků (třetí část druhého důvodu kasačního opravného prostředku).

121. Za těchto okolností není třeba blíže se zabývat výtkou vycházející z porušení čl. 102 druhého pododstavce písm. c) SFEU. Beztak nepřinášá vedle vytýkaného nedostatku odůvodnění žádné nové aspekty.

iii) Dílčí závěr

122. Celkově je tedy devátý důvod kasačního opravného prostředku zčásti opodstatněný.

124. V pozadí tohoto důvodu kasačního opravného prostředku je okolnost, že v rozhodnutí o dodatečném šetření ze dne 5. dubna 1989, kterým Komise nařídila provedení prohlídky prostor daného podniku činného na evropském trhu se sodou, se zohledňují pouze možná nedovolená porušení článku 85 Smlouvy o EHS (dohody mezi podniky nebo jednání ve vzájemné shodě), zatímco sporné rozhodnutí o uložení pokuty konstatuje porušení článku 86 Smlouvy o EHS, resp. článku 82 ES (zneužití dominantního postavení). Důkazní prostředky objevené při šetření v souvislosti s článkem 85 Smlouvy o EHS neměly být podle názoru Solvay použity jako základ pro vydání rozhodnutí podle článku 86 Smlouvy o EHS, resp. článku 82 ES.

B – K zákazu využití důkazů předložených v rámci šetření provedeného v dubnu 1989 (druhý důvod kasačního opravného prostředku)

123. V rámci druhého důvodu kasačního opravného prostředku, který směřuje proti bodům 218 až 230 napadeného rozsudku, se Solvay dovolává porušení čl. 14 odst. 3 a čl. 20 odst. 1 nařízení č. 17 (první a druhá část druhého důvodu kasačního opravného

1. Přípustnost druhého důvodu kasačního opravného prostředku

125. Komise pokládá druhý důvod kasačního opravného prostředku za nepřipustný, jelikož se opírá o tytéž výtky, které Solvay uplatnila již v řízení v prvním stupni.

126. Tato námitka není ničím podložena.

127. Účastník řízení podávající kasační opravný prostředek sice podle ustálené judikatury nesmí pouze zopakovat žalobní důvody a argumenty již přednesené před Tribunálem¹⁰³. Pokud ale účastník řízení zpochybňuje výklad nebo použití práva Unie Tribunálem, mohou být právní otázky přezkoumané v prvním stupni znovu projednány v řízení o kasačním opravném prostředku. Jestliže by totiž účastník řízení nemohl takto založit svůj kasační opravný prostředek na žalobních důvodech a argumentech již použitých před Tribunálem, řízení o kasačním opravném prostředku by bylo zčásti zbaveno svého smyslu¹⁰⁴.

128. Ve svém kasačním opravném prostředku se Solvay podrobně zabývá body 218 až 230 napadeného rozsudku a předkládá s ohledem na rozsudky Soudního dvora konkrétní právně kritické body v souvislosti s úvahami Tribunálu. O pouhém paušalizovaném opakování příslušných žalobních důvodů uplatněných v řízení v první stupni tedy nemůže být řeč.

129. Přípustnost druhého důvodu kasačního opravného prostředku tudíž nelze vážně zpochybnit.

103 — Usnesení ze dne 26. dubna 1993, *Kupka-Floridi v. Hospodářský a sociální výbor* (C-244/92 P, Recueil, s. I-2041, bod 10); rozsudky ze dne 4. července 2000, *Bergaderm a Goupil v. Komise* (C-352/98 P, Recueil, s. I-5291, bod 35), a *France Télécom v. komise* (citovaný v poznámce pod čarou 22, bod 69).

104 — Rozsudky ze dne 23. března 2004, *Veřejný ochránce práv v. Lamberts* (C-234/02 P, Sb. rozh. s. I-2803, bod 75), *Bouygues a Bouygues Télécom v. Komise* (citovaný v poznámce pod čarou 29, bod 112), ze dne 21. září 2010, *Švédsko v. API a Komise* (C-514/07 P, C-528/07 P a C-532/07 P, Sb. rozh. s. I-8533, bod 116), a *Deutsche Telekom v. Komise* (citovaný v poznámce pod čarou 22, bod 25).

2. Opodstatněnost druhého důvodu kasačního opravného prostředku

a) K první a druhé části druhého důvodu kasačního opravného prostředku (porušení čl. 14 odst. 3 a čl. 20 odst. 1 nařízení č. 17)

130. Podle čl. 20 odst. 1 nařízení č. 17 směřují být informace získané v rámci vyšetřování prováděného Komisí z hlediska kartelového práva užívány pouze pro účely příslušného šetření. Toto ustanovení tedy obsahuje na jednu stranu pravidlo účelovosti a na druhou stranu zákaz využití důkazů získaných Komisí.

131. V projednávané věci je sporné, jaký rozsah má tato účelovost a tento zákaz využití důkazů. Účastníci řízení se nemohou shodnout na tom, zda se Komise směla za účelem zjištění zneužití dominantního postavení opírat o důkazní prostředky, které předtím získala při šetření provedeném v souvislosti s údajným nedovoleným porušením zákazu protisoutěžních dohod mezi podniky na tom-
těž trhu.

132. V tomto ohledu nelze ze znění čl. 20 odst. 1 nařízení č. 17 vyčíst žádné konkrétní

vysvětlení. Proto je třeba vycházet ze smyslu a účelu daného ustanovení.

133. Je uznávanou skutečností, že účelem čl. 20 odst. 1 nařízení č. 17 je ochrana práva na obhajobu podniků dotčených šetřeními Komise¹⁰⁵. Jak uvedl Soudní dvůr, bylo by toto právo na obhajobu vážně narušeno, kdyby Komise mohla v neprospěch podniku předkládat důkazy získané při šetření, které vůbec nesouvisí s předmětem a účelem tohoto šetření¹⁰⁶.

134. Rozhodující pro rozsah účelovosti stanovené na základě čl. 20 odst. 1 nařízení č. 17 a zákazu využití důkazů je tedy předmět a účel příslušného šetření. Ty vyplývají z rozhodnutí Komise, kterým se nařizuje šetření¹⁰⁷. Předmět a účel šetření je podle čl. 14 odst. 3 druhé věty nařízení č. 17 třeba uvést v každém rozhodnutí Komise, kterým se nařizuje šetření, což představuje základní záruku práva na obhajobu dotčeného podniku¹⁰⁸.

135. V projednávané věci odkazovalo rozhodnutí Komise ze dne 5. dubna 1989, kterým bylo nařízeno šetření a na základě něhož byla provedena prohlídka podnikatelských prostor Solvay, pouze na článek 85 Smlouvy o EHS (článek 82 ES)¹⁰⁹. Podle zjištění Tribunálu chtěla Komise tehdy přezkoumat pouze to, zda se Solvay účastnila dohod mezi podniky nebo jednání ve vzájemné shodě; důvody domnívat se, že již toho času existovalo také podezření, že došlo ke zneužití dominantního postavení, nejsou dány¹¹⁰.

136. Ze všech shora uvedených úvah Solvay usuzuje, že využití důkazních prostředků získaných v rámci šetření za účelem zjištění zneužití dominantního postavení ve smyslu článku 82 ES (tehdy článku 86 Smlouvy o EHS) nebylo přípustné.

137. Tento názor nepovažuji za přesvědčivý.

138. V rozhodnutí, kterým bylo nařízeno šetření, sice Komise musí „jasně uvést, které předpokládané skutečnosti hodlá prošetřit“¹¹¹. Tímto způsobem má být zabráněno tomu, aby Komise prováděla šetření spekulativně bez konkrétních podezření¹¹², což je

105 — Rozsudky ze dne 17. října 1989, *Dow Benelux v. Komise* („Dow Benelux“, 85/87, Recueil, s. 3137, bod 18), a ze dne 15. října 2002, *Limburgse Vinyl Maatschappij a další v. Komise* („PVC II“, C-238/99 P, C-244/99 P, C-245/99 P, C-247/99 P, C-250/99 P až C-252/99 P a C-254/99 P, Recueil, s. I-8375, bod 299).

106 — Rozsudky *Dow Benelux* (citovaný v poznámce pod čarou 105, bod 18), *PVC II* (citovaný v poznámce pod čarou 105, bod 300) a ze dne 22. října 2002, *Roquette Frères* (C-94/00, Recueil, s. I-9011, bod 48).

107 — V tomto smyslu rozsudek *Dow Benelux* (citovaný v poznámce pod čarou 105, bod 17).

108 — Rozsudek ze dne 21. září 1989, *Hoechst v. Komise* („Hoechst“, 46/87 a 227/88, Recueil, s. 2859, bod 41); srov. také rozsudek *Roquette Frères* (citovaný v poznámce pod čarou 106, bod 47).

109 — Srov. bod 220 napadeného rozsudku.

110 — Bod 222 napadeného rozsudku.

111 — Rozsudek *Hoechst* (citovaný v poznámce pod čarou 108, bod 41 poslední polovina věty).

112 — Stanovisko generálního advokáta Mícha ze dne 21. února 1989 ve věci *Hoechst* (citované v poznámce pod čarou 108, bod 206).

praxe, pro kterou se často užívá anglického výrazu „fishing expeditions“.

pravidla hospodářské soutěže obsažená ve Smlouvách a chránit hospodářskou soutěž na vnitřním trhu před narušováním¹¹⁵.

139. Povinností uvést předmět a účel šetření však nemůže být myšlen absolutně závazný výčet všech ustanovení práva, která mohla být dotčeným podnikem porušena. Komise totiž ještě v tomto raném stadiu svého vyšetřování vůbec nemusí přistupovat ke striktním právním kvalifikacím domnělých protiprávních jednání¹¹³.

142. Pokud by již od počátku bylo zamýšleno zúžení předmětu a účelu šetření na základě předpisů kartelového práva pouze na určitou hmotně právní skutkovou podstatu obsahující zákaz určitého jednání a výslovně pojmenovanou v rozhodnutí, kterým se nařizuje šetření, jakož i kategorické vyloučení ostatních skutkových podstat obsahujících zákaz určitého jednání, bylo by to za těchto okolností výrazem přehnaně restriktivního a formalistického pojetí.

140. Někdy je ostatně velmi obtížné dopředu odhadnout, zda jednání podniku v silném postavení na trhu vykazuje znaky porušování zákazu kartelových dohod (článek 85 Smlouvy o EHS, článek 81 ES, resp. článek 101 SFEU), anebo zda představuje zneužití dominantního postavení (článek 86 Smlouvy o EHS, článek 82 ES, resp. článek 102 SFEU). Jak Komise správně uvádí, věcná působnost zákazu kartelových dohod a věcná působnost zákazu zneužití dominantního postavení se mohou dokonce překrývat¹¹⁴.

143. V rámci šetření na základě předpisů kartelového práva jde v první řadě spíš o zjištění skutečností a získání důkazních prostředků¹¹⁶, například za účelem prokázání existence určité dohody mezi podniky, existence určitého tržního jednání a hospodářských úvah, ze kterých vycházejí.

144. K přesné právní kvalifikaci skutkového stavu zjištěného Komisí se naposled jmenovaná musí vyjádřit až mnohem později

141. Šetření navíc sledují jak s ohledem na jedno, tak s ohledem na druhé ustanovení tentýž základní cíl, a sice pomoci prosazovat

113 — Rozsudek Hoechst (citovaný v poznámce pod čarou 108, bod 41, předposlední polovina věty).

114 — Komise v tomto ohledu odkazuje na rozsudek ze dne 23. října 2003, Van den Bergh Foods v. Komise (T-65/98, Recueil, s. II-4653), který byl potvrzen usnesením Unilever Bestfoods v. Komise (citovaným v poznámce pod čarou 77).

115 — K právnímu stavu k okamžiku vydání sporného rozhodnutí srov. čl. 3 odst. 1 písm. g) ES. Totéž dnes vyplývá z protokolu č. 27 o vnitřním trhu a hospodářské soutěži, připojeného ke Smlouvám (Úř. věst. 2008, C 115, s. 309; Úř. věst. 2010, C 83, s. 309), jak Soudní dvůr nedávno potvrdil v souvislosti s článkem 102 SFEU (rozsudek TeliaSonera Sverige, citovaný v poznámce pod čarou 65, body 20 až 22). Srov. kromě toho i čl. 119 odst. 1 SFEU (dříve článek 4 ES), podle kterého se členské státy a Unie zavazují dodržovat zásadu otevřeného tržního hospodářství s volnou soutěží.

116 — V tomto smyslu rovněž generální advokát Mischo ve svém stanovisku ve věci Hoechst (citovaném v poznámce pod čarou 108, č. 174).

v rámci správního řízení, a sice nejprve provizorně formou oznámení námitek a následně při vydání svého rozhodnutí, kterým se řízení ukončuje¹¹⁷. Tím nejsou narušeny možnosti obhajoby dotčeného podniku, ty jsou právě naopak zaručeny oznámením námitek a právem být vyslechnut, které s tím souvisí.

a zneužitím dominantního postavení, jak bylo konstatováno ve sporném rozhodnutí¹¹⁹.

145. Tribunál se tedy nedopustil žádného nesprávného právního posouzení, když se domníval, že dokumenty získané při šetření provedeném v dubnu 1989 mohly být využity také rámci sporného rozhodnutí vycházejícího z článku 82 ES¹¹⁸.

b) Ke třetí části druhého důvodu kasačního opravného prostředku (výtku vycházející ze zkreslení tvrzených skutečností)

147. Ani tato výtku není přesvědčivá. Zakládá se na nepřesném výkladu napadeného rozsudku.

148. Navrhovatelka si neuvědomuje, že Tribunál nepokládal za podobná nedovolená jednání, na která dopadá článek 85 Smlouvy o EHS (článek 81 ES, článek 101 SFEU) a článek 86 Smlouvy o EHS (článek 82 ES, článek 102 SFEU), jako taková, nýbrž pouze skutkové okolnosti („jednání“), které Komise prověřovala v rámci svého šetření a o které nakonec opírala také své sporné rozhodnutí¹²⁰. A právě tyto skutkové okolnosti, a nikoli jejich právní kvalifikace, jsou rozhodující při posuzování toho, zda Komise porušila zásadu účelovosti a zákazu využití důkazů ve smyslu čl. 20 odst. 1 nařízení č. 17¹²¹.

146. Solvay navíc Tribunálu v rámci tohoto druhého důvodu kasačního opravného prostředku vytýká zkreslení tvrzených skutečností. Nesprávně se podle ní Tribunál opírá o podobnost mezi dohodami mezi podniky nebo jednáními ve vzájemné shodě, z nichž vycházelo šetření provedené v roce 1989,

149. Jak Tribunál konstatoval¹²², aniž bylo tomuto zjištění oponováno, šlo jak v rozhodnutí, kterým bylo nařízeno šetření v roce

117 — V tomto smyslu rovněž generální advokát Mischo ve svém stanovisku ve věci Hoechst (citovaném v poznámce pod čarou 108, č. 176).

118 — Srov. zejména bod 228 napadeného rozsudku.

119 — Podobné tvrzení je naznačeno také již na konci úvah Solvay týkajících první části druhého důvodu kasačního opravného prostředku.

120 — Bod 225 („jednání“) a bod 226 („skutkové okolnosti“) napadeného rozsudku.

121 — Srov. k tomu také body 139 a 143 tohoto stanoviska.

122 — Body 223 a 224 napadeného rozsudku.

1989, tak i ve sporném rozhodnutí z roku 2000 mimo jiné o zavedení výlučných ujednání o prodeji. Vzhledem k tomu se Tribunál, aniž se dopustil nesprávného právního posouzení, mohl právem domnívat, že sporné rozhodnutí vykazuje dostatečnou souvislost s předmětem a účelem šetření z roku 1989¹²³, takže zákaz využití důkazů podle čl. 20 odst. 1 nařízení č. 17 nebyl porušen.

c) Dílčí závěr

150. Druhý důvod kasačního opravného prostředku je tedy celkově neopodstatněný.

C – K právu na obhajobu (třetí, čtvrtý a pátý důvod kasačního opravného prostředku)

151. Ve svém třetím, čtvrtém a pátém důvodu kasačního opravného prostředku Solvay v zásadě poukazuje na porušení svého práva na obhajobu.

152. Dodržování práva na obhajobu ve všech řízeních, která mohou vést k uložení sankcí, zejména pokut nebo penále, představuje

základní zásadu práva Unie, která byla opakovaně potvrzována v judikatuře Soudního dvora¹²⁴. V současnosti je tato zásada kodifikována také v čl. 41 odst. 2 písm. a) a v čl. 48 odst. 2 Listiny základních práv¹²⁵.

153. Výtky uplatněné Solvay v rámci jejího třetího, čtvrtého a pátého důvodu kasačního opravného prostředku mají zásadní význam a Soudnímu dvoru umožňují upřesnit jeho judikaturu týkající se práva na obhajobu ve správním řízení v oblasti kartelového práva.

154. Procesní okolnosti, ze kterých vzešly tyto tři důvody kasačního opravného prostředku, jsou následující:

- Před vydáním svého prvního rozhodnutí o pokutě v této věci pocházejícího z roku 1990 (rozhodnutí 91/299) dostala Solvay od Komise možnost vyjádřit se k námitkám oznámeným Komisí¹²⁶. Přístup ke spisu v pravém slova smyslu však Solvay poskytnut nebyl; Solvay byly dány

¹²⁴ — Rozsudek ze dne 14. září 2010, Akzo Nobel Chemicals a Akros Chemicals v. Komise a další (C-550/07 P, Sb. rozh. s. I-8301, bod 92); srov. také rozsudky ze dne 2. října 2003, Thyssen Stahl v. Komise („Thyssen Stahl“, C-194/99 P, Recueil, s. I-10821, bod 30), a ze dne 3. září 2009, Papierfabrik August Koehler v. Komise (C-322/07 P, C-327/07 P a C-338/07 P, Sb. rozh. s. I-7191, bod 34).

¹²⁵ — Listina základních práv Evropské unie byla slavnostně vyhlášena nejprve dne 7. prosince 2000 v Nice (Úř. věst. 2000, C 364, s. 1) a poté znovu dne 12. prosince 2007 ve Štrasburku (Úř. věst. 2007, C 303, s. 1, a Úř. věst. 2010, C 83, s. 389).

¹²⁶ — Body 24 a 27 napadeného rozsudku.

¹²³ — Bod 226 napadeného rozsudku.

k dispozici pouze kopie dokumentů v její neprospěch, o které Komise tehdy opírala své námitky¹²⁷. Účelem tohoto postupu bylo „zjednodušit řízení“¹²⁸.

řečeno pět spisů – již nemůže nalézt¹³³. Komise nemohla Tribunálu předložit ani seznam chybějících dokumentů¹³⁴.

- V roce 2000, tedy před vydáním druhého v projednávané věci sporného rozhodnutí o pokutě (rozhodnutí 2003/6), Solvay nebyla znovu vyslechnuta¹²⁹, a ani tehdy jí nebyl poskytnut přístup ke spisu¹³⁰.

155. Solvay za těchto okolností uplatňuje jednak porušení jejího práva na přístup ke spisu (třetí a čtvrtý důvod kasačního opravného prostředku, srov. k tomu níže oddíl 1) a jednak porušení jejího práva být vyslechnuta (pátý důvod kasačního opravného prostředku, srov. k tomu níže oddíl 2).

- Teprve v rámci druhého řízení před Tribunálem (věc T-57/01) předložila Komise část spisu ze správního řízení, k čemuž byla Tribunálem několikrát vyzývána organizačními procesními opatřeními¹³¹. Solvay mohla nahlížet do řady dokumentů, ke kterým předtím ještě nikdy neměla přístup, v kanceláři Tribunálu. Dostala také možnost vyjádřit se před Tribunálem k užitečnosti dokumentů, do kterých nahlédla, pro svou obhajobu¹³².

1. K právu na přístup ke spisu (třetí a čtvrtý důvod kasačního opravného prostředku)

- Před Tribunálem musela Komise připustit, že zbývající část svých spisů – přesněji

156. Právo na přístup ke spisu, které je projevem zásady ochrany práva na obhajobu, znamená, že Komise musí umožnit dotčenému podniku přezkoumat všechny dokumenty obsažené ve vyšetřovacím spise, které by mohly být relevantní pro jeho obhajobu. To zahrnuje dokumenty svědčící jak v jeho neprospěch, tak v jeho prospěch, s výhradou obchodních tajemství jiných podniků, interních dokumentů Komise a jiných důvěrných informací¹³⁵.

127 — Body 24, 450 a 451 napadeného rozsudku.

128 — Bod 451 napadeného rozsudku.

129 — Bod 43 napadeného rozsudku a 199. bod odůvodnění napadeného rozhodnutí.

130 — Body 455 a 456 napadeného rozsudku.

131 — Body 57 až 65 napadeného rozsudku.

132 — Body 67 a 68 napadeného rozsudku.

133 — Body 65, 66 a 462 napadeného rozsudku.

134 — Body 66, 454 a 464 napadeného rozsudku.

135 — Rozsudky Aalborg Portland (citovaný v poznámce pod čarou 35, bod 68) a ze dne 1. července 2010, Knauf Gips („Knauf Gips“, C-407/08 P, Sb. rozh. s. I-6375, bod 22).

157. Nesporná je skutečnost, že Solvay byla ve správním řízení obeznamenána pouze s těmi částmi spisu ze správního řízení, které Komise použila ve sporném rozhodnutí proti ní. Řada dalších dokumentů ze spisu dokumentujícího správní řízení, do nichž měla Solvay právo nahlížet na základě svého práva na obhajobu, jí nebyla zpřístupněna. Tím Komise porušila základní procesní pravidlo¹³⁶, které je projevem práva na řádnou správu¹³⁷. Takové porušení procesních pravidel už nemůže být po vydání sporného rozhodnutí zhojeno, zejména ne předložením jednotlivých dokumentů v průběhu pozdějšího soudního řízení¹³⁸.

pokud současně s nimi došlo k porušení práva na obhajobu¹³⁹.

159. Na rozdíl od Komise a Tribunálu pokládá Solvay porušení svého práva na obhajobu za jasně dané a tuto skutečnost podporuje řadou argumentů. Přitom se v zásadě opírá o obecné právní zásady uznané právem Unie, jako je zásada dodržování práva na obhajobu, zásada presumpce nevinu a zásada rozložení důkazního břemene. Kromě toho Solvay ukazuje na porušení povinnosti odůvodnění podle článku 36 ve spojení s čl. 53 odst. 1 statutu Soudního dvora, jakož i porušení čl. 47 odst. 2, článku 48 a čl. 52 odst. 3 Listiny základních práv a porušení článku 6 EÚLP a čl. 6 odst. 1 SEU.

158. V nynější fázi se účastníci řízení zabývali pouze otázkou, zda měl Tribunal zrušit sporné rozhodnutí vzhledem k uvedenému procesnímu pochybení Komise. Podle ustálené judikatury totiž vedou vady řízení týkající se nahlížení do spisu v rámci správního řízení ke zrušení rozhodnutí Komise pouze tehdy,

160. Blíže se však Solvay vyjadřuje pouze k právu na obhajobu a okrajově také k presumpci nevinu a k povinnosti odůvodnění. Její ojedinělé odkazy na Listinu základních práv, na článek 6 EÚLP a na čl. 6 odst. 1 SEU

136 — I Tribunal vychází v bodech 453 až 456 napadeného rozsudku z toho, že došlo k tomuto procesnímu pochybení.

137 — Srov. k tomu čl. 41 odst. 2 písm. b) Listiny základních práv.

138 — Rozsudky ze dne 8. července 1999, *Hercules Chemicals v. Komise* („Hercules“, C-51/92 P, Recueil, s. I-4235, bod 78), ze dne 2. října 2003, *Corus UK v. Komise* („Corus UK“, C-199/99 P, Recueil, s. I-11177, bod 128), *PVC II* (citovaný v poznámce pod čarou 105, bod 318) a *Aalborg Portland* (citovaný v poznámce pod čarou 35, bod 104); srov. také rozsudky Tribunálu ze dne 29. června 1995, *Solvay v. Komise* (T-30/91, Recueil, s. II-1775, bod 98), a *ICI v. Komise* (T-36/91, Recueil, s. II-1847, bod 108).

139 — Rozsudky *Hercules* (citovaný v poznámce pod čarou 138, bod 77), *Corus UK* (citovaný v poznámce pod čarou 138, bod 127) a *PVC II* (citovaný v poznámce pod čarou 105, body 317, 322 a 323).

nepřinášejí žádné nové aspekty, takže je není třeba blíže objasňovat. K článku 6 odst. 1 SEU postačí poukaz na to, že toto ustanovení neobsahuje jako takové žádné záruky základních práv. Článek 6 EÚLP se před přistoupením Unie k EÚLP¹⁴⁰ nepoužije přímo na orgány Unie, ale přihlíží se k němu při výkladu a použití obecných právních zásad a základních práv zakotvených v právu Unie, jejichž porušení je vytýkáno¹⁴¹.

předmětem je ztracená část spisu (třetí důvod kasačního opravného prostředku, k tomu níže písm. c)).

a) Přípustnost třetího a čtvrtého důvodu kasačního opravného prostředku

161. Za účelem posouzení výtek Solvay týkajících se práva na obhajobu, presumpce nevinu a povinnosti odůvodnění, navrhuji dodržet pořadí přezkumu zvolené Komisí, které se řídí strukturou napadeného rozsudku. Proto se nejprve vyjádřím k přípustnosti třetího a čtvrtého důvodu kasačního opravného prostředku (k tomu níže písm. a)), než přejdu k výtkám týkajícím se dokumentů, do kterých mohlo být nahlíženo v průběhu řízení v prvním stupni (čtvrtý důvod kasačního opravného prostředku, k tomu níže písm. b)); následně se budu věnovat výtkám, jejichž

162. Komise popírá přípustnost čtvrtého a části třetího důvodu kasačního opravného prostředku. Uvádí, že hodnocení užitečnosti určitých dokumentů pro obhajobu podniku je součástí posouzení skutkového stavu a předložených důkazů, které přísluší výlučně Tribunálu a je zásadně vyloučeno z přezkumu v rámci řízení o kasačním opravném prostředku.

163. Nepovažuji tento názor za přesvědčivý. V projednávané věci není Soudní dvůr nabádán k tomu, aby ve vztahu k jednotlivým dokumentům ze spisu nahradil posouzení provedené Tribunálem svým vlastním hodnocením¹⁴². Spíše je povolán k přezkumu toho, zda Tribunál vycházel v rámci posuzování skutkového stavu a předložených důkazů ze správných kritérií a měřítek. V tomto

140 — Článek 6 odst. 2 SEU ve znění Lisabonské smlouvy.

141 — Srov. mimo jiné rozsudek Aalborg Portland (citovaný v poznámce pod čarou 35, bod 64); v témže smyslu rozsudky ze dne 28. března 2000, Krombach (C-7/98, Recueil, s. I-1935, body 25 a 26); ze dne 14. února 2008, Varec (C-450/06, Sb. rozh. s. I-581, body 44 a 46), a ze dne 23. prosince 2009, Spector Photo Group a Van Raemdonck (C-45/08, Sb. rozh. s. I-12073, bod 43).

142 — Takový postup by byl vskutku nepřipustný (srov. rozsudek PVC II, citovaný v poznámce pod čarou 105, body 330 a 331, a rozsudek Aalborg Portland, citovaný v poznámce pod čarou 35, bod 77 ve spojení s bodem 76).

ohledu se jedná o právní otázku, která může být Soudním dvorem jakožto instancí rozhodující o kasačním opravném prostředku přezkoumána¹⁴³.

b) K částem spisu, do kterých mohlo být nahlíženo pouze před Tribunálem (čtvrtý důvod kasačního opravného prostředku)

164. Čtvrtý důvod kasačního opravného prostředku směřuje proti bodům 417 až 446 napadeného rozsudku, které jsou věnovány užitečnosti těch částí spisu, do kterých mohlo být nahlíženo poprvé až v rámci řízení před Tribunálem, pro obhajobu Solvay. Jelikož Tribunál neshledal tento užitek za prokázaný, usoudil, že Komise neporušila právo na obhajobu¹⁴⁴.

i) První část čtvrtého důvodu kasačního opravného prostředku

165. V první části čtvrtého důvodu kasačního opravného prostředku jsou obsaženy dva body kritizující napadený rozsudek, z nichž první pokládám za neopodstatněný, druhý však za opodstatněný.

166. Navrhovatelka se zaprvé domnívá, že Tribunál měl zkoumat porušení práva na obhajobu vytýkaná v rámci řízení v prvním stupni dříve než vytýkaná nesprávná posouzení hmotné právních ustanovení. Jinak podle ní existuje nebezpečí, že se Tribunál při hodnocení užitku různých dokumentů pro obhajobu Solvay nechá ovlivnit již výsledkem přezkumu obsahu napadeného rozhodnutí.

167. Tento první bod kritiky je třeba zamítnout. Jak správně připomíná Komise, neexistuje žádné z logiky věci předepsané pořadí, v jakém mají být přezkoumány hmotné právní a procesně právní výtky¹⁴⁵. (Otázka, zda se Tribunál při přezkumu procesně právních výtek může po obsahové stránce nechat ovlivnit osudem hmotné právních výtek uplatněných daným podnikem, bude třeba objasnit ještě samostatně v rámci třetího důvodu kasačního opravného prostředku¹⁴⁶.)

168. Zadruhé navrhovatelka Tribunálu vytýká, že je zastáncem příliš restriktivního výkladu účelu nahlížení do spisu. Podle jejího názoru neměl Tribunál právo popřít užitek

143 — Rozsudek Aalborg Portland (citovaný v poznámce pod čarou 35, bod 125); pro doplnění srov. výše bod 73 tohoto stanoviska a judikaturu uvedenou v poznámce pod čarou 58.

144 — Bod 446 napadeného rozsudku.

145 — I Soudní dvůr už v minulosti v některých případech zkoumal hmotné právní otázky před uplatněními procesně právními výtky; srov. např. rozsudky Corus UK (citovaný v poznámce pod čarou 138, body 72 až 114 a 115 až 138), a ze dne 18. září 2003, Volkswagen v. Komise (C-338/00 P, Recueil, s. I-9189, body 38 až 105 a 106 až 117).

146 — Srov. níže body 197 až 200 tohoto stanoviska.

různých dokumentů pro obhajobu s odůvodněním, že Solvay buď již byla obeznámena s informacemi obsaženými v těchto dokumentech, anebo že se tyto dokumenty týkaly bodů, které Solvay beztak již přednesla.

v jeho prospěch, pak musí pouze později prokázat, že jeho nezpřístupnění mohlo ovlivnit k jeho újmě průběh řízení a obsah rozhodnutí Komise¹⁴⁹. Přitom postačí, když dotčený podnik doloží, že mohl předmětné dokumenty v jeho prospěch použít pro účely své obhajoby¹⁵⁰.

169. Na rozdíl od prvního bodu kritiky je tento druhý bod kritiky odůvodněný.

170. Účelem nahlížení do spisu je zaručit podnikům, které jsou účastníky správního řízení a kterým jsou připisována jednání v rozporu s pravidly hospodářské soutěže obsaženými v právních předpisech Unie (tyto podniky jsou označovány též „dotčené podniky“), aby mohly využít své právo na obhajobu s plnou účinností¹⁴⁷. Má jim být umožněno, aby se seznámily s důkazy obsaženými ve spisu Komise, a mohly se tak na základě těchto poznatků účinně vyjádřit k závěrům, k nimž Komise dospěla ve svém oznámení námitek¹⁴⁸. Tímto způsobem se připívá i k rovnosti zbraní mezi dotčenými podniky a Komisí, a tudíž nakonec i ke spravedlivému průběhu správního řízení.

172. Jistě to platí v první řadě pro dokumenty, které by dotčenému podniku umožnily uplatnit ve správním řízení nové aspekty projednávaného případu. V rozsudku Aalborg Portland Soudní dvůr v této souvislosti hovoří o skutečnostech, „které se neshodují se závěry učiněnými v tomto stadiu Komisí, a mohla by jakýmkoli způsobem ovlivnit závěry Komise učiněné v konečném rozhodnutí, přinejmenším pokud jde o závažnost a délku trvání vytýkaného jednání, a tudíž výši pokuty“¹⁵¹.

171. Pokud dotčenému podniku nebyly ve správním řízení zpřístupněny dokumenty

173. Nedomnívám se ale, že z rozsudku Aalborg Portland, jakož i z některých jiných rozsudků, ve kterých Soudní dvůr použil

147 — Rozsudky Hercules (citovaný v poznámce pod čarou 138, bod 76), Corus UK (citovaný v poznámce pod čarou 138, bod 126), PVC II (citovaný v poznámce pod čarou 105, bod 315) a ze dne 10. května 2007, SGL Carbon v. Komise (C-328/05 P, Sb. rozh. s. I-3921, bod 55).

148 — Rozsudky Hercules (citovaný v poznámce pod čarou 138, bod 75), Corus UK (citovaný v poznámce pod čarou 138, bod 125) a PVC II (citovaný v poznámce pod čarou 105, bod 315).

149 — Rozsudky Aalborg Portland (citovaný v poznámce pod čarou 35, bod 74) a Knauf Gips (citovaný v poznámce pod čarou 135, bod 23).

150 — Rozsudky PVC II (citovaný v poznámce pod čarou 105, body 318 a 324), Aalborg Portland (citovaný v poznámce pod čarou 35, bod 75) a Knauf Gips (citovaný v poznámce pod čarou 135, bod 23).

151 — Rozsudek Aalborg Portland (citovaný v poznámce pod čarou 35, bod 75); srov. také rozsudek Knauf Gips (citovaný v poznámce pod čarou 135, bod 23, jakož i bod 28 *in fine*, kde se poukazuje na to, že Komise zohlednila určité argumenty již ve sporném rozhodnutí).

podobné formulace¹⁵², lze usuzovat, že účel nahlížení do spisu má být všeobecně omezen na pouhé zjišťování nových skutečností. Naopak se mi zdá, že již v rozsudku Aalborg Portland lze spatřovat určitou otevřenost Soudního dvora vůči jiným účelům nahlížení do spisu, a sice zejména ve formulaci „mohla by jakýmkoli způsobem ovlivnit“¹⁵³.

175. Je nasnadě, že výroky dotčeného podniku uplatněné v řízení vůči Komisi mohou mít větší váhu, jestliže se nemusí opírat pouze o jeho vlastní interní dokumenty a informace nebo obecně dostupné zdroje, ale jsou navíc potvrzeny ve stanoviscích třetích osob, které mohou mít protichůdné zájmy¹⁵⁴. Ve správním řízení totiž nejde pouze o to, aby dotčený podnik přednesl pádné argumenty, ale také o to, aby tyto argumenty přednesl hodnověrným způsobem a dostatečně je doložil.

174. Jak Solvay správně podotýká, účel nahlížení do spisu není vyčerpán tím, že se dotčenému podniku umožní přednést nové argumenty nebo skutečnosti ve správním řízení. Nahlížení do spisu má naopak velmi zásadní praktický význam také proto, že dotčenému podniku umožňuje porovnat své argumenty přednesené ve správním řízení se stanovisky třetích osob, jako například zákazníků, dodavatelů, soutěžitelů a profesních spolků. Dotčený podnik může zejména případně použít některá stanoviska třetích osob na podporu svých vlastních stanovisek uplatňovaných vůči Komisi.

176. Tribunál toto nezohledňuje, když na řadě míst v napadeném rozsudku uvádí, že nezpřístupnění určitých dokumentů během správního řízení nemohlo ovlivnit průběh řízení a obsah napadeného rozhodnutí k újmě Solvay, neboť

– danému podniku „nebyly“ tyto poznatky, o kterých se zmiňují příslušné dokumenty, „neznámé“¹⁵⁵,

152 — Srov. Komisi zmiňovaný rozsudek Corus UK (citovaný v poznámce pod čarou 138, bod 134), jakož i rozsudek Knauf Gips (citovaný v poznámce pod čarou 135, bod 23 a bod 28 na konci).

153 — Rozsudek Aalborg Portland (citovaný v poznámce pod čarou 35, bod 75), nedávno potvrzený rozsudkem Knauf Gips (citovaným v poznámce pod čarou 135, bod 23).

154 — Komise se neprávem vypořádala se stěžejním argumentem účastnice řízení podávající kasační opravný prostředek pouze v poznámce pod čarou své kasační odpovědi tak, že ho zamítla jako „laciný“.

155 — Body 423 a 424 napadeného rozsudku.

- daný podnik byl schopen poskytnout určité informace¹⁵⁶, aniž se potřeboval opírat o dokumenty svých soutěžitelů¹⁵⁷,
- ii) Druhá část čtvrtého důvodu kasačního opravného prostředku
- daný podnik již přednesl určité argumenty vyplývající z příslušných dokumentů¹⁵⁸ nebo
- 178. Ve druhé části čtvrtého důvodu kasačního opravného prostředku vytýká Solvay Tribunálu, že stanovil příliš přísné požadavky na prokázání existence porušení práva na obhajobu. Navrhovatelka přitom odkazuje na některé pasáže napadeného rozsudku, ve kterých Tribunál uvádí, že
- Komise již byla informována o tomto skutkovém stavu vyplývajícím z těchto dokumentů¹⁵⁹.
- Solvay „neprokázala, že nezpřístupnění [některých dokumentů] ovlivnilo k její újmě průběh řízení a obsah napadeného rozhodnutí“¹⁶², a

177. Nahlížení do spisu má dotčenému podniku umožnit *hájit se lépe*¹⁶⁰, než by se mohla hájit z vlastních sil. V důsledku příliš úzkého pojetí účelu nahlížení do spisu, které nezhledňuje právě uvedená hlediska¹⁶¹, Tribunál nedoceníl rozsah práva na obhajobu ve správním řízení, a tudíž se dopustil nesprávného právního posouzení.

- důkazy předložené Solvay po nahlédnutí do spisu před Tribunálem nevyvrací analýzu Komise v napadeném rozhodnutí¹⁶³.

156 — Bod 427 napadeného rozsudku.

157 — Bod 442 napadeného rozsudku.

158 — Bod 432 napadeného rozsudku.

159 — Bod 440 napadeného rozsudku.

160 — V souladu s tím Soudní dvůr ve své judikatuře týkající se řízení ve věcech hospodářské soutěže a antidumpingu zdůrazňuje, že porušení práva na obhajobu je třeba předpokládat vždy již tehdy, pokud by dotčený podnik *mohl lépe zajistit svou obhajobu*, aniž by došlo k procesnímu pochybení (rozsudky Thyssen Stahl, citovaný v poznámce pod čarou 124, bod 31, a ze dne 1. října 2009, Foshan Shunde Yongjian Housewares & Hardware v. Rada, „Foshan“, C-141/08 P, Sb. rozh. s. I-9147, bod 94).

161 — Srov. výše, body 174 až 176 tohoto stanoviska.

162 — Bod 441 napadeného rozsudku.

163 — Bod 428 napadeného rozsudku.

prospěch „ovlivnilo“ průběh řízení a obsah rozhodnutí Komise k újmě daného podniku, nýbrž otázka, jestli je „mohlo ovlivnit“¹⁶⁴.

182. Tribunál se tedy při přezkumu práva na obhajobu dopustil nesprávného právního posouzení.

180. Rozdíl mezi formulacemi „ovlivnilo“ a „mohlo ovlivnit“ může být na první pohled minimální. Tato skutečnost proto svádí k zamítnutí této výtky Solvay jakožto sémantického puntičkářství.

183. Solvay v této souvislosti mimoto poukazuje i na porušení presumpce nevinny, tato výtky však podle mého názoru nepřinášejí vedle vytýkaného porušení práva na obhajobu žádné nové aspekty, takže se jí dále nebudu zabývat.

181. Tyto jazykové nuance však ve skutečnosti odhalují, že Tribunál při přezkumu toho, zda došlo k Solvay vytýkanému porušení jejího práva na obhajobu, použil nesprávná měřítko: neprávem požadoval důkaz o tom, že správné řízení by na základě zpřístupnění sporných dokumentů vedlo k jinému výsledku¹⁶⁵. Správně se měl Tribunál zaměřit pouze na to, zda dotčený podnik prokázal *možnost*, byť jen malou, že dokumenty nezpřístupněné ve správním řízení by mohly být užitečné pro jeho obhajobu¹⁶⁶. Dotčený podnik totiž nemusí prokázat, že rozhodnutí Komise by znělo jinak, pokud by dostal možnost nahlížet do nezpřístupněných dokumentů¹⁶⁷.

184. Solvay konečně pokládá odůvodnění napadeného rozsudku za rozporuplné, jelikož Tribunál úvodem cituje správné měřítko přezkumu („mohlo, byť v omezené míře, vést k jinému výsledku správného řízení“¹⁶⁸), zatímco později se uchyluje k přísnějšímu měřítku (Solvay podle něj „neprokázala, že nezpřístupnění dokumentů ovlivnilo k její újmě průběh řízení a obsah napadeného rozhodnutí“¹⁶⁹ a „nevyvrací analýzu Komise v napadeném rozhodnutí“¹⁷⁰). Jak ale vyplývá ze shora uvedeného¹⁷¹, jedná se v případě požadavků kladených na prokázání existence porušení práva na obhajobu o obsahovou otázku, nikoli o otázku odůvodnění napadeného rozsudku. Tribunál se mohl dopustit nesprávného právního posouzení v souvislosti s právem na

164 — Rozsudek Aalborg Portland (citovaný v poznámce pod čarou 35, bod 74).

165 — Rozsudek Knauf Gips (citovaný v poznámce pod čarou 135, bod 28).

166 — Rozsudek Aalborg Portland (citovaný v poznámce pod čarou 35, bod 131).

167 — Rozsudky Hercules (citovaný v poznámce pod čarou 138, bod 81), Corus UK (citovaný v poznámce pod čarou 138, bod 128) a PVC II (citovaný v poznámce pod čarou 105, bod 318).

168 — Bod 407 napadeného rozsudku.

169 — Bod 441 napadeného rozsudku.

170 — Bod 428 napadeného rozsudku.

171 — Srov. výše, bod 180 tohoto stanoviska.

obhajobu, z toho však neplyne, že se současně dopustil i vady spočívající v nedostatečném odůvodnění.

iii) Dílčí závěr

185. Čtvrtý důvod kasačního opravného prostředku je tudíž z velké části opodstatněný. Tribunál jednak při přezkumu užitečnosti dokumentů, které nebyly zpřístupněny ve správním řízení, nesprávně posoudil účel nahlížení do spisu, a jednak kladl přehnané požadavky na prokázání existence porušení práva na obhajobu.

c) Ke ztrátě některých částí spisu (třetí důvod kasačního opravného prostředku)

186. Předmětem třetího důvodu kasačního opravného prostředku je ztráta některých částí spisu Komise. Tento důvod směřuje proti bodům 465 až 482 napadeného rozsudku, v nichž se Tribunál zabývá otázkou, zda absence pěti pořadačů s dokumenty vedla k porušení práva Solvay na obhajobu¹⁷², a na tuto otázku odpovídá záporně¹⁷³.

187. Navrhovatelka poukazuje na řadu kritických bodů vztahujících se ke sporným pasážím rozsudku, kterým je věnováno všech šest částí tohoto třetího důvodu kasačního opravného prostředku. Na mnohých místech se však překrývají. V podstatě jde vždy o tutéž otázku: směl Tribunál vyloučit, že ztracené spisy mohly být užitečné pro obhajobu Solvay¹⁷⁴?

188. Sdílím názor navrhovatelky, že na tuto otázku je třeba odpovědět záporně.

189. Východiskem následujících úvah by mělo být to, že podnik, jemuž byl ve správním řízení protiprávním způsobem odepřen přístup k určitým částem spisu, musí před Tribunálem pouze doložit, že mohl předmětné dokumenty použít ke své obhajobě¹⁷⁵. Postačí, když dotčený podnik prokáže *možnost*, být jen malou, že by dokumenty nezpřístupněné ve správním řízení mohly být užitečné pro jeho obhajobu¹⁷⁶.

172 — Bod 465 napadeného rozsudku.

173 — Body 481 a 482 napadeného rozsudku.

174 — Srov. zejména bod 479 napadeného rozsudku.

175 — Rozsudky PVC II (citovaný v poznámce pod čarou 105, body 318 a 324), Aalborg Portland (citovaný v poznámce pod čarou 35, bod 75) a Knauf Gips (citovaný v poznámce pod čarou 135, bod 23).

176 — Rozsudek Aalborg Portland (citovaný v poznámce pod čarou 35, bod 131).

190. V projednávaném případě byl ovšem přezkum využitelnosti daných částí spisu, které nebyly Solvay zpřístupněny, Tribunálu ztížen tím, že předmětné dokumenty nebyly k nalezení.

191. Jistě by nebylo namístě vycházet vždy automaticky z předpokladu, že ztracené části spisu mohly být užitečné pro obhajobu dotčeného podniku. Pokud lze například na základě detailního obsahu důvodně usuzovat, že v předmětných částech spisu byly obsaženy výlučně dokumenty, ke kterým by beztak byl odepřen přístup, což je třeba předpokládat zejména u návrhů rozhodnutí a interních poznámek Komise, ale může to být případ také jiných důvěrných dokumentů¹⁷⁷, pak lze od počátku vyloučit možnost porušení práva na obhajobu.

192. V projednávaném případě však nebylo možné rekonstruovat obsah ztracených částí spisu ani přibližně¹⁷⁸. V judikatuře dosud není podle mých informací objasněno, k tíži kterého subjektu má být tato okolnost

připisována. Dosud vydané rozsudky se totiž týkaly písemností ze správního řízení, jejichž obsah byl znám a bylo možné jej přezkoumat před Tribunálem¹⁷⁹.

193. Dotčenému podniku v zásadě přísluší povinnost tvrzení a důkazní břemeno týkající se okolnosti, že části spisu, k nimž mu byl ve správním řízení protiprávně odepřen přístup, mohla použít ke své obhajobě¹⁸⁰. To však může platit jen tehdy, když má daný podnik k dispozici alespoň indicie s určitou vypovídající hodnotou, které odkrývají autory, jakož i druh a obsah dokumentů, které mu nebyly zpřístupněny.

194. Za nemožnost nalezení částí spisu naopak nese odpovědnost Komise. Komise je totiž podle zásady řádné správy povinna zajistit řádné vedení spisů a uchovávat je na bezpečném místě. K řádnému vedení spisu patří mimo jiné i vyhotovení obsahu spisu s určitou vypovídající hodnotou s ohledem na pozdější poskytnutí přístupu k němu.

195. Pokud nelze s jistotou rekonstruovat obsah ztracených částí spisu, jako je tomu v projednávaném případě, protože takový obsah spisu neexistuje, pak lze s ohledem na

177 — Rozsudky Aalborg Portland (citovaný v poznámce pod čarou 35, bod 68) a Knauf Gips (citovaný v poznámce pod čarou 135, bod 22).

178 — Bod 464 napadeného rozsudku.

179 — Srov. zejména rozsudky PVC II (citovaný v poznámce pod čarou 105), Aalborg Portland (citovaný v poznámce pod čarou 35), Corus UK (citovaný v poznámce pod čarou 138) a Knauf Gips (citovaný v poznámce pod čarou 135).

180 — Rozsudky PVC II (citovaný v poznámce pod čarou 105, body 318 a 324), Aalborg Portland (citovaný v poznámce pod čarou 35, body 74, 75 a 131) a Knauf Gips (citovaný v poznámce pod čarou 135, body 23 a 24).

právo na obhajobu usuzovat pouze jediné: nelze vyloučit, že dotčený podnik mohl dokumenty, které nebyly k nalezení, využít pro svou obhajobu.

s ohledem na to, z čeho *Komise* dotčený podnik viní, tedy jaké výtky vůči němu uplatňuje¹⁸⁴. Proti těmto „výtkám“ vzneseným Komisí se totiž tento podnik musí hájit. Naproti tomu je zcela nepodstatné, jaké meritorní námitky byly dosud podány ze strany daného *podniku* proti spornému rozhodnutí a zda jsou úspěšné.

196. Napadený rozsudek nicméně vychází z pravého opaku: podle názoru Tribunálu lze vyloučit, že by Solvay mohla v chybějících částech spisu nalézt dokumenty užitečné pro svou obhajobu¹⁸¹.

197. Tribunál svůj názor odůvodňuje tím, že všechny hmotně právní výtky („meritorní námitky“) podané Solvay proti spornému rozhodnutí musí být zamítnuty¹⁸². Posouzení užitečnosti ztracených částí spisu pro obhajobu Solvay je tedy spojeno s opodstatněností jejích námitek vznesených proti zjištění zneužití dominantního postavení¹⁸³. Jinými slovy: zdá se, že se Tribunál domníval, že kdo neměl doposud růžové vyhlídky na úspěch, toho by nespasily už ani zbývající části spisu.

199. Tribunál nesprávně posuzuje užitečnost ztracených dokumentů pro Solvay v závislosti na odpovědích na otázky, zda jsou dosavadní argumenty tohoto podniku „irrelevantní“¹⁸⁵ nebo „nepodložené“¹⁸⁶, zda Solvay zpochybnila určitá tvrzení Komise¹⁸⁷ a zda stále nepodal určitá vysvětlení¹⁸⁸.

198. Tento postup je z právního hlediska nesprávný. Jistě je třeba vzhledem ke konkrétním okolnostem každého případu třeba zkoumat, zda došlo k porušení práva na obhajobu. Tento přezkum však má být proveden

200. Správně se Tribunál měl ptát pouze na to, zda ztracené části spisu mohly obsahovat informace, které by Solvay umožňovaly lépe podpořit svou dosavadní argumentaci směřující proti spornému rozhodnutí nebo dokonce předložit nové argumenty.

181 — Bod 479 napadeného rozsudku.

182 — Body 469 až 478 napadeného rozsudku.

183 — Bod 468 napadeného rozsudku.

184 — Rozsudek Aalborg Portland (citovaný v poznámce pod čarou 35, body 127, 128 a 131).

185 — Body 470, 475 a 480 napadeného rozsudku.

186 — Body 478 napadeného rozsudku.

187 — Body 472, 474, 477 a 478 napadeného rozsudku.

188 — Bod 476 napadeného rozsudku.

201. Tribunál se této otázce vyhýbá, když v prvé řadě přihlíží k dostupným důkazům Komise dokládajícím existenci dominantního postavení a jeho zneužití¹⁸⁹. Přitom se vůbec nezabývá tím, že ztracené části spisu mohly obsahovat informace, které by byly způsobilé zpochybnit dosavadní důkazní situaci nebo by každopádně umožnily na ni nahlížet v jiném světle. Na to Solvay upozorňuje právem.

strany odběratelů dotčeného podniku mohou jistě vyplývat ze stanovisek třetích stran¹⁹³.

203. Zadruhé je třeba připomenout, že zneužívající povaha určitých jednání Solvay, jako například slev, které poskytovala, sice vyplývá z „přímých listinných důkazů“¹⁹⁴, ale v rozporu s tímto prvním dojmem může být nutné odmítnout existenci zneužití, pokud jsou dány důvody domnívat se, že je lze odůvodnit hospodářsky objektivními kritérii¹⁹⁵. Takové důvody nemusí nutně pocházet ze strany podniku v dominantním postavení, mohou být dodány také třetími stranami, například zákazníky dotčeného podniku. V důsledku toho nelze vyloučit, že by tyto důvody vyplynuly ze ztracených částí spisu¹⁹⁶.

202. V této souvislosti je zaprvé významné to, že velké podíly na trhu jsou sice *prima facie* důkazem o dominantním postavení Solvay. Jak ale Tribunál sám připouští¹⁹⁰, toto platí jen tehdy, nejsou-li dány výjimečné okolnosti¹⁹¹. Tribunál ale nevysvětluje, proč by samotné Solvay měly být známy veškeré výjimečné okolnosti přicházející v úvahu, aby bylo vyloučeno, že by ze ztracených dokumentů mohly vyplynout nové skutečnosti pro její obhajobu¹⁹². Užitečné údaje týkající se podílů na trhu, síly soutěžitelů a rozsahu případně existující vyrovnávací tržní moci ze

204. V rozporu s tím, co se domnívá Tribunál, nebyla Solvay povinna doložit, přesně jakým způsobem mohly ze ztracených částí spisu vyplynout skutečnosti svědčící v její prospěch. Rekonstruovat obsah těchto dokumentů před Tribunálem bylo nemožné a nemožné nelze od nikoho požadovat. Solvay

189 — Body 470 až 478 napadeného rozsudku.

190 — Bod 470 napadeného rozsudku.

191 — Srov. k tomu také výše uvedené body 50 až 53 a 57 až 62 tohoto stanoviska.

192 — Obdobně Tribunál v bodě 470 napadeného rozsudku.

193 — Zajímavé je, že Komise jako by sama vycházela z toho, že alespoň v některých chybějících pořadacích „byla obsažena korespondence podle článku 11 nařízení č. 17“, tj. žádosti Komise o informace adresované různým podnikům a jejich odpovědi (srov. bod 66 napadeného rozsudku).

194 — Srov. zejména body 473 a 476 napadeného rozsudku.

195 — Srov. k tomu výše, bod 77 tohoto stanoviska, a judikaturu uvedenou v poznámce pod čarou 65.

196 — Srov. k tomu znovu odkaz uvedený v poznámce pod čarou 193.

nelze připisovat k tíži ani důsledky této nemožnosti, vždyť za zmizení předmětných dokumentů nese odpovědnost Komise¹⁹⁷. Stále se opakující předpoklad Tribunálu, že Solvay měla podloženým způsobem objasnit užitečnost ztracených dokumentů pro svou obhajobu¹⁹⁸, tedy byl nesprávným právním posouzením.

205. Celkově tedy Tribunál při posouzení otázky, zda dokumenty ze spisu, které nebyly k nalezení, mohly být užitečné pro obhajobu Solvay, použil nesprávné měřítko přezkumu. Nezohlednil požadavky, které v tomto ohledu vyplývají z práva na obhajobu. V důsledku toho je třeba třetímu důvodu kasačního opravného prostředku vyhovět.

206. Porušení zásady presumpce nevinny, na které Solvay v této souvislosti také poukazuje, nepřináší žádné nové aspekty, které by šly nad rámec zkoumaných otázek týkajících se povinnosti tvrzení a důkazního břemene v rámci práva na obhajobu. Je tedy zbytečné se jím samostatně zabývat.

2. K právu být vyslechnut (pátý důvod kasačního opravného prostředku)

207. V rámci svého pátého důvodu kasačního opravného prostředku Solvay napadá body 184 až 193 napadeného rozsudku, ve kterých Tribunál dospívá k závěru, že Komise nebyla povinna znovu vyslechnout dotčený podnik před přijetím napadeného rozhodnutí¹⁹⁹. Solvay se naopak domnívá, že ve správním řízení v roce 2000 mělo dojít k vyslechnutí, neboť první rozhodnutí o uložení pokuty (rozhodnutí 91/299), které bylo Tribunálem zrušeno, nejenže bylo chybně ověřeno, nýbrž navíc i vydáno, aniž byl poskytnut nezbytný přístup ke spisu.

a) První část pátého důvodu kasačního opravného prostředku

208. V první části tohoto důvodu kasačního opravného prostředku Solvay poukazuje na porušení povinnosti odůvodnění podle článku 36 ve spojení s čl. 53 odst. 1 statutu Soudního dvora. Podle jejího názoru se napadený rozsudek nezabývá otázkou, zda vada řízení týkající se přístupu ke spisu, k níž došlo v prvním správním řízení, vyžadovala nové

197 — Srov. k tomu výše, bod 194 tohoto stanoviska.

198 — Srov. například body 473 („žalobkyně se musí snažit ukázat“), 474 („žalobkyně se měla snažit uvést“) a 476 napadeného rozsudku („žalobkyně nevysvětčila“).

199 — Srov. zejména bod 191 napadeného rozsudku.

vyslechnutí. Tribunál se tak nezabývá výtkou Solvay uplatněnou v řízení v prvním stupni.

209. Tento argument musí být odmítnut. Tribunál se požadavkem nového vyslechnutí z důvodu předchozí vady řízení ohledně přístupu ke spisu zabýval, i když jen jedinou větou: k zodpovězení této otázky odkázal na své úvahy týkající se přístupu ke spisu²⁰⁰. To bylo z jeho pohledu logické a důsledné, vždyť Tribunál vycházel z předpokladu, že Komise neporušila v souvislosti s nezpřístupněním spisu právo na obhajobu²⁰¹. V souladu s řešením zastávaným v napadeném rozsudku tak bylo zbytečné Solvay znovu vyslechnout.

210. Úvahy Tribunálu týkající se práva být vyslechnut jsou proto dostatečně odůvodněné. To, zda jsou také po obsahové stránce prosty nesprávného právního posouzení, je předmětem druhé části pátého důvodu kasačního opravného prostředku, které se nyní budu věnovat.

b) Druhá část pátého důvodu kasačního opravného prostředku

211. V druhé části pátého důvodu kasačního opravného prostředku se Solvay zabývá po

obsahové stránce otázkou, zda měl být dotčený podnik později znovu vyslechnut v důsledku vad řízení týkajících se přístupu ke spisu, ke kterým došlo v roce 1990, a to ještě před vydáním druhého, zde sporného rozhodnutí o uložení pokuty (rozhodnutí 2003/6) v roce 2000.

212. Solvay v zásadě uplatňuje porušení svého práva být vyslechnuta, jakož i obecně porušení svého práva na obhajobu. Kromě toho navrhovatelka poukazuje na porušení čl. 47 odst. 2, článku 48 a čl. 52 odst. 3 Listiny základních práv, porušení článku 6 EÚLP a čl. 6 odst. 1 SEU, porušení zásady řádné správy, jakož i porušení článku 266 SFEU (dříve článek 233 ES). Všechny tyto výtky mají společného jmenovatele, a sice že Tribunál mylně nepokládal za nezbytné, aby Komise znovu vyslechla Solvay.

213. Právo být vyslechnut je součástí práva na obhajobu, které je třeba dodržovat ve správním řízení v oblasti kartelového práva. Právo být vyslechnut znamená, že podniku, který je předmětem šetření, bylo v průběhu správního řízení umožněno užitečně vyjádřit své stanovisko k existenci a relevanci namítaných skutečností a k dokumentům, které

200 — Bod 192 napadeného rozsudku.

201 — K tomu srov. výše, body 156 až 206 tohoto stanoviska.

Komise použila²⁰². V době vydání sporného rozhodnutí byla tato zásada na úrovni obecných zákonů zakotvena v čl. 19 odst. 1 nařízení č. 17²⁰³.

214. Je nesporné, že Solvay byla v projednávaném případě v roce 1990 v rámci příprav přijetí prvního rozhodnutí o uložení pokuty (rozhodnutí 91/299) vyslechnuta před Komisí na základě oznámení námitek. Předmětem sporu je pouze otázka, zda opatření, která měla být po zrušení prvního rozhodnutí o uložení pokuty Komisí přijata podle článku 233 ES (nyní článek 266 SFEU), zahrnovala nové vyslechnutí.

215. Ve správním řízení v oblasti kartelového práva podle nařízení č. 17 neplyne z článku 233 ES nutně povinnost Komise, aby znovu zahájila celé řízení. Komise může naopak navázat na řízení od bodu, v němž byla soudy Unie zjištěna vada řízení. Pokud byly procesní

kroky učiněné časově ještě před vznikem vady řízení v souladu s právními předpisy, není třeba je opakovat.

216. V případě PVC, v jehož rámci bylo první rozhodnutí Komise zrušeno z důvodu formálního pochybení, k němuž došlo ve fázi jeho konečného přijímání kolegiem komisářů, Soudní dvůr povolil, aby Komise přijala druhé rozhodnutí v podstatě téhož znění, aniž by znovu vyslechla dotčené podniky²⁰⁴. Tribunál se v napadeném rozsudku opíral o tuto judikaturu s cílem odůvodnit, že ani v projednávaném případě nebylo nezbytné Solvay znovu vyslechnout²⁰⁵.

217. Na první pohled se případ PVC a projednávaný případ vskutku zdají být podobné. I v projednávaném případě bylo totiž první rozhodnutí Komise o uložení pokuty (rozhodnutí 91/299) zrušeno z důvodu formální chyby, k níž došlo na konci správního řízení – přesněji řečeno ve fázi vyhotovení rozhodnutí.

218. Při bližším zkoumání však vystupuje na povrch zásadní rozdíl mezi těmito případy: na rozdíl od případu PVC bylo správní řízení v projednávaném případě stiženo ještě jinou závažnou vadou, k níž došlo dlouho před fází

202 — Rozsudky ze dne 25. ledna 2007, *Dalmine v. Komise* (C-407/04 P, Sb. rozh. s. I-829, bod 44), a *SGL Carbon v. Komise* (citovaný v poznámce pod čarou 147, bod 71); kromě toho srov. rozsudky ze dne 7. června 1983, *Musique Diffusion française a další v. Komise* (100/80 až 103/80, Recueil, s. 1825, bod 10), *Michelin I* (citovaný v poznámce pod čarou 60, bod 7), *PVC II* (citovaný v poznámce pod čarou 105, bod 85) a *Impala* (citovaný v poznámce pod čarou 52, bod 61); v tomtéž smyslu – z jiných oblastí práva – rozsudky ze dne 24. října 1996, *Komise v. Lisrestal a další* (C-32/95 P, Recueil, s. I-5373, bod 21), ze dne 3. září 2008, *Kadi a Al Barakaat International Foundation v. Rada a Komise* (C-402/05 P a C-415/05 P, Sb. rozh. s. I-6351, zejména bod 348), a *Foshan* (citovaný v poznámce pod čarou 160, bod 83).

203 — Dnes platí čl. 27 odst. 1 a 2 nařízení č. 1/2003.

204 — Rozsudek *PVC II* (citovaný v poznámce pod čarou 105, zejména bod 88).

205 — Srov. zejména body 184 a 185 napadeného rozsudku.

konečného přijímání a vyhotovování rozhodnutí o uložení pokuty: dotčenému podniku Solvay nebyl poskytnut přístup ke spisu splňující požadavky stanovené právem²⁰⁶.

jasná praxe Komise stran poskytování přístupu ke spisu²⁰⁹.

219. Soudy Unie se sice ve svých rozsudcích týkajících se prvního rozhodnutí o uložení pokuty (rozhodnutí 91/299)²⁰⁷ nezabývaly právem na přístup ke spisu ani právem na obhajobu, ale pouze zkoumaly problematiku jejich ověření. Z toho však nelze usuzovat, že soudy Unie potvrdily řádný průběh správního řízení stran přístupu ke spisu a práva na obhajobu.

221. Ve prospěch Komise lze uznat, že různé rozsudky Tribunálu ze dne 29. června 1995 týkající se cílů a rozsahu přístupu ke spisům, který má být poskytován, nevysílaly jednotné signály²¹⁰. Nicméně nejpозději v době přijetí druhého rozhodnutí o uložení pokuty v roce 2000, které je v projednávané věci sporné, byly všechny případné nejasnosti v tomto ohledu dlouho vyřešeny²¹¹.

220. Pokud jde o rozhodnutí 91/297, které se týká téhož správního řízení v oblasti kartelového práva jako rozhodnutí 91/299, Tribunál naopak konstatoval, že došlo k porušení práva na obhajobu z důvodu neúplného přístupu ke spisu²⁰⁸. Již od roku 1982 navíc existovala

222. Za těchto okolností měla Komise v projednávaném případě po zrušení prvního rozhodnutí o uložení pokuty znovu pokračovat ve správním řízení ve fázi bezprostředně navazující na doručení oznámení o námitkách.

206 — Srov. k tomu body 453 až 456 napadeného rozsudku, jakož i body 154 a 157 tohoto stanoviska.

207 — Srov. k tomu odkazy uvedené v poznámce pod čarou 11.

208 — Rozsudky Solvay v. Komise (T-30/91, citovaný v poznámce pod čarou 138, zejména body 99, 103 a 104) a ICI v. Komise (T-36/91, citovaný v poznámce pod čarou 138, zejména body 109, 113 a 118). Tyto rozsudky byly vyhlášeny téhož dne jako rozsudek ve věci T-32/91 (citovaný v poznámce pod čarou 11), kterým Tribunál zrušil rozhodnutí 91/299 z důvodu chybného ověření.

209 — Srov. k tomu publikaci v XII. výroční zprávě Komise o politice hospodářské soutěže (1982), s. 40 a 41 (částečně reprodukováno v bodě 452 napadeného rozsudku).

210 — Srov. zejména rozsudek Tribunálu ze dne 29. června 1995, ICI v. Komise (T-37/91, Recueil, s. II-1901, body 61 až 66 a 73), který konstatuje, že právo na obhajobu porušeno nebylo.

211 — Srov. jednak rozsudek Hercules z roku 1999 (citovaný v poznámce pod čarou 138, body 75 a 76), a jednak již v roce 1997 zveřejněné prohlášení Komise, kterým se zavazuje poskytovat přístup ke spisům („sdělení Komise o vnitřním jednacím řádu pro zacházení s žádostmi o nahlédnutí do spisů v případech použití článků 85 a 86 Smlouvy o ES a článků 65 a 66 Smlouvy o ESUO a nařízení Rady (EHS) č. 4064/89“, Úř. věst. 1997, C 23, s. 3; Zvl. vyd. 08/01, s. 136).

V souladu s právními předpisy měla Solvay poskytnout úplný přístup ke spisu a na tomto základě ji znovu vyslechnout.

podniku předtím řádně poskytnut přístup ke spisu. Zejména je nasnadě, že podnik, kterému byl poskytnut přístup nejen k dokumentům v jeho neprospěch, ale i k dokumentům v jeho prospěch, se může proti námitkám Komise hájit účinněji než podnik, kterému byly předloženy výlučné dokumenty v jeho neprospěch.

223. Na této povinnosti Komise provést nové vyslechnutí po poskytnutí přístupu ke spisu se nic nemění ani v důsledku skutečnosti, že druhé rozhodnutí o uložení pokuty (rozhodnutí 2003/6), které je předmětem sporu v projednávaném případě, nebylo založeno na žádných nových vytýkaných skutečnostech²¹². Solvay sice měla již jednou v roce 1990 příležitost vyjádřit se ke všem námitkám, na kterých Komise založila jak své první, tak druhé rozhodnutí o uložení pokuty, musela tak ale učinit na základě velmi neúplné znalosti spisu, jelikož jí byly předány pouze dokumenty v její neprospěch²¹³.

226. Tribunál se tedy dopustil nesprávného právního posouzení s ohledem na právo být vyslechnut, když nepokládal za nezbytné, aby Komise znovu vyslechla Solvay. V konečném výsledku zde jde o další projev právních vad, kterými je stížen napadený rozsudek v souvislosti s právem na přístup ke spisu²¹⁴.

224. Právo být vyslechnut není omezeno pouze na právo vyjádřit se ke všem námitkám Komise. Dotčený podnik musí naopak dostat příležitost přednést své stanovisko vycházející ze znalosti všech legálně přístupných částí spisu. Jinak by právo na obhajobu zaručované v rámci řízení v oblasti kartelového práva bylo z velké části zbaveno své účinnosti.

227. Zásadou řádné správy, kterou Solvay rovněž zmínila, se zde není třeba dále zabývat, neboť argumentace, která se o tuto zásadu opírá, nepřináší vedle argumentace týkající se práva na obhajobu a práva být vyslechnut žádné nové aspekty. Stejně tak není třeba zabývat se ani článkem 6 EÚLP, ani čl. 6 odst. 1 SEU, jak jsem již objasnila výše²¹⁵.

225. Příležitost přednést stanovisko má zcela jinou hodnotu, jestliže byl dotčenému

212 — Body 42, 186 a 190 napadeného rozsudku.

213 — Body 24, 450 a 451 napadeného rozsudku.

214 — Srov. k tomu výše, body 156 až 205 tohoto stanoviska.

215 — Srov. k tomu výše, bod 160 tohoto stanoviska.

c) Dílčí závěr

228. Celkově tedy musí být druhé části pátého důvodu kasačního opravného prostředku vyhověno.

D – K právu na vydání rozhodnutí v přiměřené lhůtě (první důvod kasačního opravného prostředku)

229. V rámci prvního důvodu kasačního opravného prostředku, který směřuje proti bodům 119 až 142 napadeného rozsudku, Solvay uplatňuje porušení svého práva na vydání rozhodnutí v přiměřené lhůtě. Toto základní právo je v judikatuře Soudního dvora uznáno jako obecná zásada práva Unie uplatňovaná jak ve správním řízení před Komisí, tak v soudním řízení před soudy Unie²¹⁶. Mezitím bylo toto právo zakotveno také v čl. 41 odst. 1 a čl. 47 odst. 2 Listiny základních práv.

230. Ačkoli se soudy Unie již několikrát zabývaly problematikou přiměřené délky řízení ve věcech hospodářské soutěže, zdají se mi

být právní otázky nastolené Solvay zvlášť závažné. Zaprvé se týkají případu, kdy byla celková délka řízení s ohledem na všechny etapy správního a soudního řízení bezpochyby výjimečně dlouhá. Zadruhé je třeba na tyto výtky pohlížet ve světle skutečnosti, že dne 1. prosince 2009 vstoupila v platnost Lisabonská smlouva, na základě které se stala závaznou součástí právního řádu Listina základních práv Evropské unie (čl. 6 odst. 1 SEU).

231. První důvod kasačního opravného prostředku se člení celkem na pět částí, které se zčásti zabývají posouzením délky řízení (srov. k tomu níže bod 1.) a zčásti jsou věnovány právním následkům nadměrné délky trvání řízení (srov. k tomu níže bod 2.)

1. Požadavky na posouzení délky řízení (první a druhá část prvního důvodu kasačního opravného prostředku)

²¹⁶ — Rozsudek PVC II (citovaný v poznámce pod čarou 105, bod 179). K uplatnění této zásady konkrétně v soudním řízení srov. dále rozsudky ze dne 17. prosince 1998, Baustahlgewerbe v. Komise („Baustahlgewerbe“, C-185/95 P, Recueil, s. I-8417, bod 21), Thyssen Stahl (citovaný v poznámce pod čarou 124, bod 154), Sumitomo (citovaný v poznámce pod čarou 29, bod 115) a ze dne 16. července 2009, Der Grüne Punkt – Duales System Deutschland v. Komise („Der Grüne Punkt“, C-385/07 P, Sb. rozh. s. I-6155, body 177 až 179); k uplatnění též zásady ve správním řízení srov. rozsudky ze dne 21. září 2006, Nederlandse Federatieve Vereniging voor de Groothandel op Elektrotechnisch Gebied v. Komise („FEG“, C-105/04 P, Sb. rozh. s. I-8725, body 35 až 52) a Technische Unie v. Komise („TU“, C-113/04 P, Sb. rozh. s. I-8831, body 40 až 57).

232. Požadavky stanovené právem na posouzení délky řízení jsou předmětem obou prvních částí prvního důvodu kasačního opravného prostředku.

a) K předběžné otázce, zda jsou výtky Solvay neúčinné

pátá část prvního důvodu kasačního opravného prostředku jsou věnovány speciálně právním následkům.

233. Oproti tomu, co tvrdí Komise, nejsou výtky Solvay týkající se délky řízení v žádném případě „převážně irelevantní“. Předpokladem případného zrušení napadeného rozsudku je jistě ještě jeden další myšlenkový pochod, a sice úvahy týkající se sankcí za nadměrnou délku trvání řízení. Objasnění délky trvání řízení jako takové je nicméně nevyhnutelné²¹⁷, neboť bez konstatování nadměrné délky trvání řízení nelze pokládat právo na vydání rozhodnutí v přiměřené lhůtě od počátku za porušené. Kritéria, která Tribunál uplatnil při posouzení délky řízení, nemohou být zproštěna každého právního přezkumu prováděného Soudním dvorem v rámci řízení o kasačním opravném prostředku.

235. Za těchto okolností musí být námitka neúčinnosti vznesená Komisí zamítnuta.

b) K nezbytnosti celkového posouzení délky řízení (první část prvního důvodu kasačního opravného prostředku)

234. Výtky Solvay týkající se délky řízení by byly irelevantní nanejvýš v případě, že by je navrhovatelka uplatnila odděleně od výtek týkajících se právních následků nadměrné délky trvání řízení. To se ale v tomto případě nestalo. Napadený rozsudek je naopak zpochybňován z obou hledisek, přičemž třetí až

236. V první části prvního důvodu kasačního opravného prostředku Solvay Tribunálu vytýká, že pohlížel při posuzování délky trvání řízení pouze na jednotlivé fáze správního a soudního řízení odděleně, aniž posoudil řízení trvající od šetření provedených v dubnu roku 1989 vcelku.

217 — V tomto smyslu rovněž rozsudek PVC II (citovaný v poznámce pod čarou 105, body 176 až 178); v rozsudku Der Grüne Punkt (citovaný v poznámce pod čarou 216, body 176 až 196) Soudní dvůr taktéž zkoumal přiměřenost lhůty řízení, přestože nebylo možné zjistit žádné vlivy na výsledek řízení.

237. Přiměřenost délky řízení se posuzuje v závislosti na okolnostech každé věci, zejména v závislosti na významu sporu pro dotčenou osobu, složitosti věci, jakož i chování

žalobce a příslušných orgánů²¹⁸. Soudní dvůr v tomto kontextu uvedl, že výčet relevantních kritérií není taxativní²¹⁹.

přezkum, nýbrž i celkové posouzení délky trvání správního a případně i soudního řízení²²².

238. K přiměřenému přezkumu délky řízení patří bezpochyby i to, že Tribunál podrobí oddělenému přezkumu délku trvání každé jednotlivé fáze řízení²²⁰. Pokud některá fáze řízení trvala nadměrně dlouho, pak již tato okolnost jako taková odůvodňuje zjištění, že došlo k porušení práva na vydání rozhodnutí v přiměřené lhůtě²²¹.

240. Proti požadavku celkového posouzení nelze namítat, že správní a soudní řízení mají rozdílnou povahu a že požadavky, které mají správní orgány, resp. Tribunál splnit, jsou v Listině základních práv zakotveny na různých místech. Z pohledu dotčeného podniku záleží pouze na tom, kdy bude s konečnou platností a nestranným subjektem rozhodnuto o jeho „záležitosti“. Článek 41 odst. 1 a čl. 47 odst. 2 Listiny základních práv obsahují pouze dva projevy téže procesně právní zásady, a sice že osoby jako subjekty práva mohou očekávat vydání rozhodnutí v přiměřené lhůtě.

239. K přiměřenému přezkumu délky řízení však nepatří jen takový „fragmentovaný“

241. O porušení práva na vydání rozhodnutí v přiměřené lhůtě sice zpravidla nelze hovořit tam, kde ani jedna fáze správního a soudního

218 — Rozsudky Baustahlgewebe (citovaný v poznámce pod čarou 216, bod 29), PVC II (citovaný v poznámce pod čarou 105, bod 187), Thyssen Stahl (citovaný v poznámce pod čarou 124, bod 155), Sumitomo (citovaný v poznámce pod čarou 29, bod 116) a Der Grüne Punkt (citovaný v poznámce pod čarou 216, bod 181).

219 — Rozsudky Thyssen Stahl (citovaný v poznámce pod čarou 124, bod 156), Sumitomo (citovaný v poznámce pod čarou 29, bod 117) a Der Grüne Punkt (citovaný v poznámce pod čarou 216, bod 182); srov. také rozsudek PVC II (citovaný v poznámce pod čarou 105, bod 188).

220 — Srov. v tomto smyslu rozsudek PVC II (citovaný v poznámce pod čarou 105, bod 184) a rozsudky FEG (zejména body 37, 38 a 40) a TU (zejména body 42, 43 a 45), uvedené v poznámce pod čarou 216.

221 — Tím není dotčena otázka, jaké důsledky je třeba vyvodit z takového porušení procesního postupu; k tomu srov. níže, body 248 až 281 a 323 až 356 tohoto stanoviska.

222 — Soudní dvůr sice v rozsudku PVC II (citovaném v poznámce pod čarou 105, body 229 a 230) tento bod neobjasnil vyčerpávajícím způsobem, judikatura ESLP však nepřipouští žádné pochybnosti ohledně relevance celkového posouzení délky řízení. K tomu srov. zejména rozsudek Eckle v. Německo ze dne 15. července 1982 (série A, bod 51, stížnost č. 8130/78); zde se ESLP zaměřuje na to, jak dlouhou dobu trvalo sporné řízení celkově (§ 79 a § 80), a uvádí, že lhůta řízení se vztahuje na celé řízení včetně řízení v odvolacím stupni („couvre l'ensemble de la procédure en cause, y compris les instances de recours“, § 76). V rozsudku Gorou v. Řecko (bod 2, velký senát) ze dne 20. března 2009 (stížnost č. 12686/03, § 46) se vychází z porušení článku 6 EÚLP z důvodu celkové délky trvání řízení („durée de la procédure dans son ensemble“); podobně také rozsudek Kakamoukas a další v. Řecko (velký senát) ze dne 15. února 2008 (stížnost č. 38311/02, § 32), který se zaměřuje na vypočtení celkové délky trvání sporného řízení („calcul de la durée totale des procédures litigieuses“).

řízení neměla sama o sobě nadměrně dlouhé trvání. Čím více fází má však řízení celkem – jestliže je jeho součástí jedno nebo více správních řízení nebo soudních řízení – tím významnější je posouzení jeho celkové délky trvání.

řízení až do vyhlášení napadeného rozsudku. Jelikož Tribunál neprovedl takové celkové posouzení, je napadený rozsudek stížen právní vadou. První část prvního důvodu kasačního opravného prostředku je tedy opodstatněná.

242. V projednávané věci navazovala na první část správního řízení (od roku 1989 do roku 1990) a první soudní řízení (od roku 1991 do roku 2000) druhá, byť rudimentární, část správního řízení (v roce 2000), jakož i druhé soudní řízení (od března 2001)²²³. Celková délka trvání všech těchto fází řízení činila v době vyhlášení napadeného rozsudku již přes 20 let; k dnešnímu dni uběhlo dokonce 22 let. Snad žádné řízení v oblasti evropského práva hospodářské soutěže netrvalo tak dlouho²²⁴.

c) K uplatněnému nedostatku odůvodnění (druhá část prvního důvodu kasačního opravného prostředku)

244. Solvay dále poukazuje na nedostatečné odůvodnění (článek 36 ve spojení s čl. 53 odst. 1 statutu Soudního dvora), jelikož Tribunál podle jejího názoru do svých úvah o délce řízení nezahrnul fázi jeho vlastního řízení.

243. Za těchto okolností nemohla být délka řízení řádně posouzena, aniž byla zohledněna celková délka trvání správního a soudního

245. Tribunál skutečně ani slůvkem nezmiňuje délku trvání fáze řízení, které vedl on sám (řízení ve věci T-57/01). Je však třeba si uvědomit, že odůvodnění rozsudku vydaného v řízení v prvním stupni může být také implicitní za podmínky, že umožní zúčastněným osobám seznámit se s důvody, pro které Tribunál nepřijal jejich argumenty, a Soudnímu dvoru disponovat poznatky

223 — Srov. k tomu chronologický přehled uvedený v bodě 11 tohoto stanoviska.

224 — Celková délka řízení ve věci PVC se však velmi blížila délce řízení v projednávané věci, zvažíme-li, že první šetření Komise byla provedena v říjnu roku 1983 (srov. rozsudek Soudního dvora ze dne 20. dubna 1999, *Limburgse Vinyl Maatschappij a další v. Komise*, T-305/94 až T-307/94, T-313/94 až T-316/94, T-318/94, T-325/94, T-328/94, T-329/94 a T-335/94, *Recueil*, s. II-931, bod 1) a poslední soudní rozhodnutí (rozsudek PVC II, citovaný v poznámce pod čarou 105) bylo vyhlášeno v říjnu roku 2002.

dostatečnými k tomu, aby mohl vykonat svůj soudní přezkum²²⁵.

věnuje právním následkům případného přechodu přiměřené délky trvání správního a soudního řízení.

246. V projednávané věci Tribunál vycházel z předpokladu, že nikoli již délka řízení, nýbrž pouze porušení práva na obhajobu podmíněné délkou řízení mohlo vést ke zrušení napadeného rozhodnutí. Jelikož podle názoru Tribunálu nebylo možné mít za to, že k porušení práva na obhajobu došlo, mohlo být v napadeném rozsudku opuštěno od výslovného posouzení argumentů uvedených Solvay k délce řízení před Tribunálem. V tomto ohledu není odůvodnění nedostatečné.

247. Za těchto podmínek není druhá část prvního důvodu kasačního opravného prostředku přesvědčivá.

a) Požadavek porušení práva na obhajobu (třetí část prvního důvodu kasačního opravného prostředku)

249. V rámci třetí části prvního důvodu kasačního opravného prostředku je položena právní otázka zásadního významu. Účastníci řízení se přou o to, zda případné porušení základního práva na vydání rozhodnutí v přiměřené lhůtě již samo o sobě odůvodňuje zrušení sporného rozhodnutí, nebo zda navíc musí být prokázáno zhoršení možností obhajoby dotčeného podniku²²⁶.

2. Právní následky nadměrné délky trvání řízení (třetí až pátá část prvního důvodu kasačního opravného prostředku)

250. Tribunál v napadeném rozsudku vycházel z toho, že nadměrně dlouhé řízení může vést ke zrušení rozhodnutí Komise, pouze pokud je prokázáno, že délka řízení zhoršila možnosti obhajoby dotčeného podniku²²⁷. Tento postup je v souladu s mezitím ustálenou judikaturou Soudního dvora, která se

248. V třetí až páté části prvního důvodu kasačního opravného prostředku se Solvay

226 — Těbaže je tento spor zmiňován i v dalších částech prvního důvodu kasačního opravného prostředku, pojednám o argumentech, které byly v tomto ohledu vyměněny, pouze v rámci této třetí části prvního důvodu kasačního opravného prostředku.

225 — Srov. výše uvedený bod 35 a poznámku pod čarou 30 tohoto stanoviska.

227 — Bod 132 napadeného rozsudku; srov. také body 139 až 141 tohoto rozsudku.

zaměřuje zcela obecně na okolnost, zda mohla mít délka trvání řízení vliv na jeho výsledek²²⁸.

251. Solvay však tuto judikaturu pokládá za překonanou a vyzývá Soudní dvůr, aby ji znova zvážil ve světle právní závaznosti Listiny základních práv od vstupu Lisabonské smlouvy v platnost.

252. Zvláštní význam má v této souvislosti právní úprava obsažená v čl. 52 odst. 3 Listiny. Toto ustanovení zakotvuje ve své první větě zásadu homogenity, podle které mají základní práva obsažená v této Listině odpovídající právům zaručeným EÚLP stejný smysl a rozsah jako ty, které jim přikládá EÚLP.

253. Je pravda, že unijní základní právo na vydání rozhodnutí v přiměřené lhůtě podle čl. 41 odst. 1 a čl. 47 odst. 2 Listiny základních práv kopíruje ustanovení čl. 6 odst. 1 EÚLP²²⁹. Oproti tomu, co tvrdí Solvay, však čl. 6 odst. 1 EÚLP při současném stavu jeho výkladu ESLP nepožaduje, aby bylo rozhodnutí o pokutě vydané v oblasti kartelového práva zrušeno a správní řízení zastaveno jen kvůli překročení přiměřené lhůty pro vydání rozhodnutí.

228 — Rozsudky Baustahlgewebe (citovaný v poznámce pod čarou 216, bod 49) a Der Grüne Punkt (citovaný v poznámce pod čarou 216, bod 193); konkrétně k propojení s právem na obhajobu srov. rozsudky FEG (citovaný v poznámce pod čarou 216, zejména body 42, 43 a 60 až 62) a TU (citovaný v poznámce pod čarou 216, zejména body 47, 48 a 69 až 71).

229 — Vysvětlivky k Listině základních práv (Úř. věst. 2007, C 303, s. 17), srov. zejména vysvětlivky k čl. 47 odst. 2 (tamtéž, s. 30).

254. Obecně platí, jak správně podotýká Komise, že EÚLP ponechává smluvním státům určitý prostor pro uvážení způsobů a prostředků k odstraňování případných porušení základních práv²³⁰.

255. Z judikatury ESLP týkající se čl. 6 odst. 1 EÚLP lze navíc dovodit, že úplné zrušení trestně právních sankcí a zastavení příslušných trestně právních řízení je pouze jednou z možných forem spravedlivé náhrady ve smyslu článku 41 EÚLP v případech porušení základních práv v důsledku nadměrné délky trvání řízení²³¹. O *povinnosti* vnitrostátních orgánů zrušit sankce a zastavit řízení se v judikatuře nehovoří. ESLP naopak výslovně uznává, že i snížení uloženého trestu je spravedlivou náhradou za nadměrnou délku

230 — V rozsudku Kudla v. Polsko ze dne 26. října 2000 (stížnost č. 30210/96, *Recueil des arrêts et décisions* 2000-XI, § 154) velký senát ESLP uznal, že pokud jde o právní prostředky obrany v případech nadměrné délky trvání řízení, mezi smluvními státy EÚLP nepřevažuje pouze jediné řešení („pour l'heure il n'existe pas, dans les ordres juridiques des États contractants, un système prédominant en matière de recours permettant de dénoncer les durées excessives de procédure“); srov. také rozsudek ESLP Simaldone v. Itálie ze dne 31. března 2009 (stížnost č. 22644/03, § 78). Evropská komise pro demokracii prostřednictvím zákona (známá jako Benátská komise) přijala v rámci Rady Evropy právně srovnávací studii v roce 2006 (studie č. 316/2004, dostupná na internetové adrese <[http://www.venice.coe.int/docs/2006/CDL-AD\(2006\)036rev-f.pdf](http://www.venice.coe.int/docs/2006/CDL-AD(2006)036rev-f.pdf)>, naposledy navštívená dne 26. ledna 2011). Pokud jde o rozdílná řešení v rámci Evropské unie, srov. také stanovisko generálního advokáta Légera ze dne 3. února 1998 ve věci Baustahlgewebe (citované v poznámce pod čarou 216, body 52 a 53).

231 — Rozsudky ESLP Eckle v. Německo (citovaný v poznámce pod čarou 222, § 94) a Ommer v. Německo (č. 1) ze dne 13. listopadu 2008 (stížnost č. 10597/03, § 68); srov. také usnesení ESLP Sprotte v. Německo ze dne 17. listopadu 2005 (stížnost č. 72438/01).

trvání řízení²³². Konkrétně v případě hospodářské kriminality, jehož předmětem byla závažná trestná činnost týkající se podvodů a který byl pozoruhodný tím, že délka trvání řízení činila 17 let, ESLP pokládal za dostačující konstatovat, že délka trvání předmětného řízení byla nadměrná, a snížit uložený trest²³³. Takové řešení je podle mého názoru možné uplatnit i v řízení v oblasti kartelového práva, které se od řízení v oblasti hospodářské trestné činnosti zase až tak neliší.

257. V souladu s tím je při současném stavu věci třeba vycházet z toho, že ze zásady homogenity obsažené v čl. 52 odst. 3 první větě Listiny základních svobod nevyplývá pro soudu Unie žádný závazek, aby v rámci evropského práva hospodářské soutěže reagovaly na porušení základního práva na vydání rozhodnutí v přiměřené lhůtě zrušením sporného rozhodnutí.

258. Článek 52 odst. 3 druhá věta Listiny základních svobod umožňuje, aby právo Unie poskytovalo širší ochranu než EÚLP. Avšak v tomto soutěžně právním kontextu k tomu není dán žádný důvod.

256. K tomu je třeba mít na paměti i to, že pokud jde o právo hospodářské soutěže, zdá se, že sám ESLP nepočítá toto odvětví práva ke klasickému trestnímu právu; ESLP vychází v oblastech mimo „tvrdé jádro“ trestního práva z předpokladu, že trestně právní záruky plynoucí z čl. 6 odst. 1 EÚLP nemusí být nutně používány absolutně striktně²³⁴.

259. Při stanovení sankce za porušení základního práva na vydání rozhodnutí v přiměřené lhůtě musí být náležitě přihlášeno jak k zájmům dotčeného podniku, tak i k obecnému zájmu.

260. Zájem dotčeného podniku spočívá v dosažení co možná nejkomplexnější spravedlivé náhrady za následky způsobené porušením základního práva²³⁵. Obecný zájem spočívá

232 — Rozsudky ESLP *Dželili v. Německo* ze dne 10. listopadu 2005 (stížnost č. 65745/01, § 103), *Ohlen v. Dánsko* ze dne 24. února 2005 (stížnost č. 63214/00, § 29 a § 30) a *Ommer v. Německo* (č. 1) (citovaný v poznámce pod čarou 231, § 68) a usnesení *Menelaou v. Kypr* ze dne 12. června 2008 (stížnost č. 32071/04); v tomtéž smyslu již rozsudek *Eckle v. Německo* (citovaný v poznámce pod čarou 222, § 67), který každopádně uznává snížení uloženého trestu v zásadě za spravedlivou náhradu. Srov. také body 119 až 123 studie č. 316/2004 Benátské komise, citované v poznámce pod čarou 230).

233 — Rozsudek ESLP *Eckle v. Německo* (článek 50) ze dne 21. června 1983 (série A, č. 65, stížnost č. 8130/78, § 24).

234 — Rozsudek ESLP *Jussila v. Finsko* (velký senát) ze dne 23. listopadu 2006 (stížnost č. 73053/01, § 43).

235 — Srov. v tomto smyslu také článek 41 EÚLP.

v účinném prosazování²³⁶ pravidel hospodářské soutěže uplatňovaných v evropském vnitřním trhu, která patří k základním ustanovením Smluv²³⁷.

zavést chování, o kterém bylo rozhodnuto, že je v rozporu s právními předpisy Unie²³⁹.

261. Pokud by došlo ke zrušení rozhodnutí Komise o pokutě uložené v oblasti kartelového práva jen kvůli překročení přiměřené lhůty pro vydání rozhodnutí v rámci správního nebo soudního řízení, pak by tím byla zrušena nejen uložená pokuta, ale i zjištění porušení pravidel hospodářské soutěže jako takové. Takové řešení by bylo v rozporu s obecným zájmem na účinném prosazování pravidel hospodářské soutěže a šlo by nad rámec oprávněných zájmů dotčeného podniku na co možná nejkomplexnější spravedlivé náhradě za porušení jeho základního práva.

263. Za těchto okolností nevidím žádný důvod k tomu, aby bylo Soudnímu dvoru navrhováno, aby znovu zvážil svou dosavadní judikaturu týkající této otázky. Třetí část prvního důvodu kasačního opravného prostředku je tedy třeba zamítnout.

b) Vliv délky řízení na možnosti Solvay hájit se v projednávané věci (čtvrtá část prvního důvodu kasačního opravného prostředku)

262. Podniku nesmí být povoleno, aby pouze z důvodu nedodržení přiměřené lhůty pro vydání rozhodnutí zpochybnil skutečnost, že se dopustil nedovoleného jednání²³⁸. Sankce za nedodržení přiměřené délky řízení nemůže v žádném případě vést k tomu, že by bylo podniku umožněno pokračovat nebo znovu

264. Čtvrtá část prvního důvodu kasačního opravného prostředku se věnuje bodům 132 až 136 napadeného rozsudku, ve kterých Tribunál konstatuje, že možným porušením zásady přiměřené délky trvání řízení nebyla ovlivněna možnost Solvay účinně se obhajovat, a její právo na obhajobu tudíž nebylo porušeno. V tom Solvay spatřuje v zásadě nedostatečné odůvodnění a porušení zásady dodržování práva na obhajobu, jakož i zásady přiměřené délky řízení. Tribunál se nezabýval dostatečně obtížemi, kterým je Solvay podle svého názoru po tak dlouhé době vystavena, pokud jde o její obhajobu.

236 — Význam účinného prosazování článku 101 SFEU a článku 102 SFEU (dříve články 81 ES a 82 ES) byl nedávno zdůrazněn např. v rozsudcích ze dne 11. června 2009, X BV (C-429/07, Sb. rozh. s. I-4833, body 33 až 35), a ze dne 7. prosince 2010, VEBIC (C-439/08, Sb. rozh. s. I-12471, zejména body 59 a 61).

237 — Rozsudek *Der Grüne Punkt* (citovaný v poznámce pod čarou 216, bod 194). Srov. v tomtéž smyslu, ve vztahu k trestně právnímu řízení obecně, body 228 až 232 studie č. 316/2004 Benátské komise (citované výše v poznámce pod čarou 230); v bodě 241 Benátská komise zdůrazňuje, že zproštění obžaloby a zastavení trestního řízení by měly mít výjimečnou povahu („[l']acquittement et l'abandon des poursuites devaient rester des mesures exceptionnelles“).

238 — Rozsudek *Der Grüne Punkt* (citovaný v poznámce pod čarou 216, bod 194).

239 — Stanovisko generálního advokáta Bota ze dne 31. března 2009 ve věci *Der Grüne Punkt* (citované v poznámce pod čarou 216, body 305 a 306); Soudní dvůr tyto úvahy výslovně reprodukuje v bodě 194 svého rozsudku v této věci.

i) K vytýkanému nedostatku odůvodnění

v projednávané věci neprovedla žádný vyšetřovací úkon a ve sporném rozhodnutí nezohlednila ani žádný nový aspekt, který by vyžadoval výkon práva na obhajobu²⁴¹.

265. Vytýkaný nedostatek odůvodnění ve smyslu článku 36 ve spojení s čl. 53 odst. 1 statutu Soudního dvora má spočívat v tom, že se Tribunál nezabýval řadou argumentů přednesených Solvay v řízení v prvním stupni ohledně obtíží, se kterými se potýká v rámci své obhajoby.

268. Pokud jde o hmotné právní posouzení okolností daného případu, Solvay může být jiného názoru, nedostatek odůvodnění z toho však neplyne²⁴².

266. Tato argumentace není přesvědčivá. Jak již bylo uvedeno, povinnost odůvodnění nezavazuje Tribunál k tomu, aby podával vysvětlení, ve kterém by se vyčerpávajícím způsobem postupně zabýval každou z úvah uvedených účastníky sporu; odůvodnění tedy může být implicitní za podmínky, že umožní zúčastněným osobám seznámit se s důvody, pro které Tribunál nepřijal jejich argumenty, a Soudnímu dvoru disponovat poznatky dostatečnými k tomu, aby mohl vykonat svůj přezkum²⁴⁰.

ii) K vytýkanému hmotně právnímu pochybení

269. Tvrzení Tribunálu, podle něhož s sebou plynutí času nepřineslo žádné ovlivnění možností obhajoby v neprospěch Solvay, je ale navrhovatelkou kritizováno i z hmotné právního hlediska. Solvay v tomto tvrzení spatřuje porušení zásady dodržování práva na obhajobu, jakož i zásady přiměřené délky trvání řízení.

267. Argumentem Solvay, že je pro ni obtížné hájit se po tak dlouhé době proti obviněním vzneseným Komisí, se Tribunál v napadeném rozsudku dokonce výslovně zabývá, byť jen nanejvýš stručně. Tribunál v tomto smyslu uvádí, že Komise od prvního soudního řízení

270. Na první pohled by se mohlo zdát, že Solvay zde žádá Soudní dvůr, aby nahradil posouzení skutečností provedené Tribunálem svým vlastním posouzením, což je v řízení o kasačním oprávněm prostředku nepřípustné²⁴³.

240 — Srov. výše, bod 35 a poznámku pod čarou 30 tohoto stanoviska.

241 — Body 133 až 135 napadeného rozsudku.

242 — Srov. výše, bod 30 tohoto stanoviska a judikaturu uvedenou v poznámce pod čarou 26.

243 — Srov. k tomu judikaturu uvedenou výše v poznámce pod čarou 45.

271. Při bližším posouzení Solvay Tribunálu ale nevytýká ani tak nesprávné posouzení skutečností jako spíše nezohlednění okolností, která je z jejího pohledu významná: Tribunál nepřihlížel k tomu, že doba uplynulá od začátku řízení ovlivnila možnosti obhajoby Solvay v *soudním řízení*. Tribunál se podle Solvay nesprávně zabýval pouze vlivem uplynutí času na možnosti obhajoby Solvay před Komisí (tj. *ve správním řízení*).

272. Taková argumentace je přesvědčivá.

273. Při přezkumu, zda mělo údajně příliš dlouhé řízení nepříznivý vliv na možnosti obhajoby dotčeného podniku, nesmí Tribunál své posouzení zúžit pouze na obhajobu v rámci určité fáze řízení. Naopak musí zcela obecně zkoumat, zda délka řízení mohla nepříznivě ovlivnit *obhajobu podniku vůči výtkám Komise*²⁴⁴.

274. Nejdříve sice dochází k výkonu této obhajoby ve správním řízení, kdy je podnik vyslechnut na základě oznámení námitek. Obhajoba však není vyčerpána ve správním

řízení. Dotčený podnik se naopak může bránit proti rozhodnutí Komise o uložení pokuty před soudy Unie (čl. 263 čtvrtý pododstavec SFEU, dříve čl. 230 čtvrtý pododstavec ES). Také v rámci takového soudního řízení musí mít podnik možnost účinně se hájit proti tomu, z čeho jej Komise – nyní v podobě formálního rozhodnutí – obviňuje.

275. Tribunál se tedy nesprávně omezil na přezkum toho, zda se Solvay mohla účinně bránit *ve správním řízení*²⁴⁵ a zda měla délka *předchozího* soudního řízení, tedy řízení T-32/91, které se týkalo prvního rozhodnutí o uložení pokuty (rozhodnutí 91/299), nepříznivý vliv²⁴⁶. Tribunál také do svých úvah nezahrnul *současné* možnosti obhajoby dotčeného podniku ve druhém soudním řízení, tedy řízení T-57/01, které se týká v projednávané věci sporného rozhodnutí 2003/6.

276. Nutnost zohlednění možností obhajoby před Tribunálem v řízení T-57/01 měla být v projednávané věci zřejmá ze dvou důvodů: zaprvé vzhledem k výslovné žádosti Solvay, aby byla zohledněna délka tehdejšího

244 — Na podobném přístupu jsou založeny již rozsudky FEG (citovaný v poznámce pod čarou 216, body 45 až 49) a TU (citovaný v poznámce pod čarou 216, body 50 až 54), ze kterých vyplývá, že Tribunál musí zohlednit délku všech fází správního řízení, pokud jde o její vliv na možnosti obhajoby dotčených podniků.

245 — Body 134 a 135 napadeného rozsudku.

246 — Body 137 až 140 napadeného rozsudku (to, že se jedná o předchozí soudní řízení ohledně rozhodnutí 91/299, je patrné zejména z uvozujícího bodu 137).

soudního řízení, a zadruhé vzhledem k okolnosti, že Solvay byl teprve během tohoto soudního řízení, přesněji řečeno v roce 2005, poskytnut přístup ke spisu. Okolnost, zda se Solvay v roce 2005 ještě mohla účinně hájit proti výtkám, resp. tvrzením Komise, tedy měla zásadní význam.

280. Tyto další výtky není třeba hlouběji analyzovat. Výtka zkreslení skutečností není zevrubně podložena²⁴⁷ a já nevidím ani žádné důvody domnívat se, že k takovému zkreslení došlo. Co se týká článku 6 EÚLP a čl. 6 odst. 1 SEU, pak první ustanovení není přímo použitelné a naposled uvedené ustanovení neobsahuje jako takové žádné záruky základních práv²⁴⁸.

277. Základní právo na vydání rozhodnutí v přiměřené lhůtě vyžaduje, aby Komise vydala své rozhodnutí o uložení pokuty v rámci správního řízení v oblasti kartelového práva včas, tak aby se proti němu dotčený podnik ještě mohl účinně hájit před soudy Unie.

iv) Dílčí závěr

281. Čtvrtá část prvního důvodu kasačního opravného prostředku je zčásti opodstatněná.

278. Jelikož se Tribunál nikterak nezabýval touto právně významnou okolností, je napadený rozsudek stížen právní vadou.

c) Okolnost, že se Solvay údajně vzdala možnosti snížení pokuty (pátá část prvního důvodu kasačního opravného prostředku)

iii) K některým dalším výtkám

279. Nakonec Solvay v rámci této čtvrté části prvního důvodu kasačního opravného prostředku poukazuje na zkreslení skutečností, jakož i porušení článku 6 EÚLP a čl. 6 odst. 1 SEU.

282. Pátou a poslední částí prvního důvodu kasačního opravného prostředku Solvay zpochybňuje konkrétně bod 141 napadeného rozsudku. V něm Tribunál uvádí, že Solvay

247 — Srov. k tomu judikaturu uvedenou výše v poznámce pod čarou 35.

248 — K článku 6 EÚLP a čl. 6 odst. 1 Smlouvy o EU srov. také výše uvedený bod 160 tohoto stanoviska.

„se v žalobě výslovně vzdala možnosti snížení pokuty z důvodu odškodnění za údajné porušení jejího práva na vydání rozhodnutí v přiměřené lhůtě.“ V tom Solvay spatřuje zkreslení argumentů přednesených v řízení v prvním stupni.

283. Jak jsem již uvedla v jiných souvislostech, o takovém zkreslení lze hovořit jen tehdy, pokud byly argumenty účastníků řízení Tribunálem zjevně nesprávně pochopeeny nebo reprodukovány v pozmeněném smyslu²⁴⁹.

284. Ze sporné formulace obsažené v napadeném rozsudku bohužel není zřejmé, na které pasáže žaloby Solvay se Tribunál odvolává. Ve fázi řízení o kasačním opravném prostředku se však účastníci řízení shodli, že východiskem tvrzení Tribunálu, které Solvay kritizuje, by mohly být body 149 a 150 její žaloby. V bodě 149 své žaloby dotčený podnik v souladu s tím zdůrazňuje, že podle jeho názoru může být vytýkané porušení zásady spravedlivého řízení zahlazeno jedině zrušením sporného rozhodnutí; pouhé snížení pokuty podle něj není způsobilé zahladit vytýkané porušení článku 6 EÚLP. V bodě 150

žaloby z toho Solvay dále vyvozuje, že jí vytýkané zjevné překročení přiměřené délky řízení může mít za následek pouze zrušení sporného rozhodnutí²⁵⁰.

285. V této reprodukované pasáži žaloby nespátřuji žádné vzdání se práva na případné snížení pokuty z důvodu délky řízení. A už vůbec nelze z písemných tvrzení Solvay vyvozovat „výslovné vzdání se“ možnosti snížení pokuty ze strany podniku z důvodu nadměrné délky trvání řízení, tak jak je předpokládá Tribunál.

286. Solvay v bodech 149 a 150 své žaloby podané v řízení v prvním stupni naopak pouze zdůrazňuje svůj právní názor. Dotčený podnik vysvětluje, jaké následky pokládá v souvislosti s tvrzeným porušením zásady přiměřené délky řízení za nezbytné: zrušení sporného rozhodnutí, a nikoli snížení pokuty.

287. Mezi uvedením právního názoru a výslovným vzdáním se možnosti snížení pokuty jako odškodnění za tvrzené porušení práva je zásadní rozdíl. Tento rozdíl si

249 — K tomu srov. výše, bod 94 tohoto stanoviska.

250 — Ve francouzském originále: „La requérante estime dès lors que le dépassement manifeste du délai raisonnable dans la présente procédure ... ne peut qu'entraîner l'annulation pure et simple de la décision attaquée ...“ (bod 150 žaloby podané v řízení v prvním stupni, citovaný v bodě 50 kasačního opravného prostředku podaného Solvay).

Tribunál v bodě 141 napadeného rozsudku 3. Dílčí závěr
neuvědomil.

291. První důvod kasačního opravného prostředku je částečně úspěšný.

288. Bod 141 napadeného rozsudku svědčí o tom, že Tribunál zjevně nesprávně pochopil tvrzení Solvay přednesená v řízení v prvním stupni a navíc je reprodukoval v pozměněném smyslu. V tom je třeba vidět zkreslení skutečností tvrzených účastníky řízení.

E – Zrušení napadeného rozsudku

292. Jak vyplývá z předchozích úvah, nemají druhý, šestý, sedmý a osmý důvod kasačního opravného prostředku vyhlídky na úspěch.

289. Toto zkreslení skutečností je velmi očividné, když zvážíme, že Solvay v jiné souvislosti ve své žalobě podané v řízení v prvním stupni zjevně požaduje snížení pokuty Tribunálem a přitom se výslovně odvolává na své „úvahy v rámci důvodů zrušení rozhodnutí“, tedy i na své úvahy týkající se nadměrné délky trvání řízení²⁵¹.

293. Devátý důvod kasačního opravného prostředku je částečně opodstatněný. Týká se však pouze zvláštního aspektu diskriminace podle čl. 82 druhého pododstavce písm. c) ES. Nedotčeny jsou ostatní aspekty tržního jednání Solvay, které Komise pokládala za zneužívající a v souvislosti s nimiž se Tribunál nedopustil žádného nesprávného právního posouzení. V souladu s tím není částečný úspěch devátého důvodu kasačního opravného prostředku sám o sobě důvodem pro zrušení napadeného rozsudku.

290. Páté části prvního důvodu kasačního opravného prostředku tedy musí být vyhověno.

294. Převážně opodstatněné jsou naopak důvody kasačního opravného prostředku věnované právu na obhajobu (třetí, čtvrtý a pátý důvod kasačního opravného prostředku), jakož i důvod kasačního opravného prostředku týkající se délky řízení (první důvod kasačního opravného prostředku). Úspěch každého z uvedených důvodů kasačního opravného prostředku je již sám o sobě důvodem pro zrušení napadeného rozsudku v plném rozsahu.

251 — Bod 439 žaloby podané v řízení v prvním stupni (částečně citován v bodě 52 kasačního opravného prostředku podaného Solvay) zní: „[S]i, par impossible, le Tribunal devait rejeter l'ensemble des moyens d'annulation développés par la requérante, la requérante invite le Tribunal à prendre en compte ... l'ensemble des considérations présentées dans la présente requête au titre des moyens d'annulation dans son appréciation de la nécessité d'infliger une amende à la requérante et du montant de celle-ci ...”.

F – *Rozhodnutí o žalobě podané v řízení v prvním stupni* 1. K právu na přístup ke spisu

295. Podle čl. 61 odst. 1 svého statutu může Soudní dvůr vydat sám konečné rozhodnutí ve věci, jestliže to soudní řízení dovoluje.

298. Je nesporné, že Solvay nebyl před vydáním sporného rozhodnutí poskytnut žádný přístup ke spisu, který by vyhovoval požadavkům stanoveným právními předpisy²⁵².

296. O takový případ se jedná v projednávané věci. Všechny skutkové a právní otázky, které jsou podstatné pro rozhodnutí o žalobě podané Solvay, byly objasněny již v řízení v prvním stupni před Tribunálem a účastníci řízení měli příležitost přednést k nim své argumenty. Věc tedy není třeba vrátit k novému rozhodnutí Tribunálu, Soudní dvůr může naopak sám rozhodnout o žalobě Solvay na zrušení sporného rozhodnutí. Vzhledem k neobyčejně dlouhému trvání řízení, 22 let od šetření Komise provedených v dubnu roku 1989 až do dnešního dne, by měl Soudní dvůr této možnosti využít.

299. Jak jsem zmínila již výše, je nemožné vyloučit, že by Solvay ve ztracených částech spisu neznámého obsahu nenalezla informace, které by mohly být užitečné pro její obhajobu. To platí tím spíše, že sama Komise vychází z toho, že v některých chybějících pořadacích „byla obsažena korespondence podle článku 11 nařízení č. 17“, tj. žádosti Komise o informace adresované různým podnikům a jejich odpovědi²⁵³. Taková stanoviska třetích stran mohla obsahovat užitečné údaje týkající se otázky dominantního postavení Solvay na trhu (např. údaje týkající se podílů na trhu, síly soutěžitelů Solvay a rozsahu případně existující vyrovnávací tržní moci ze strany jejích odběratelů); kromě toho v nich mohly být nalezeny indicie svědčící o existenci či neexistenci odůvodnění tržního chování Solvay hospodářsky objektivními kritérii²⁵⁴.

297. Dále budu pouze stručně analyzovat legalitu sporného rozhodnutí ze tří vybraných hledisek: právo na přístup ke spisu (viz níže bod 1), právo být vyslechnut (viz níže bod 2) a délka řízení (viz níže bod 3).

252 — Srov. výše, body 154 a 157 tohoto stanoviska.

253 — Bod 66 napadeného rozsudku.

254 — Srov. výše, body 202 a 203 tohoto stanoviska.

300. Existovala tak přinejmenším možnost, že správní řízení by za předpokladu řádného poskytnutí přístupu ke spisu dopadlo jinak, byť šlo třeba jen o výši uložené pokuty.

řádném poskytnutí přístupu ke spisu – vyjádřit k jejím výtkám²⁵⁶.

304. I z tohoto důvodu je třeba zrušit sporné rozhodnutí v plném rozsahu.

301. Sporné rozhodnutí je tedy třeba zrušit v plném rozsahu již z důvodu vad řízení týkajících se přístupu ke spisu – ztracených spisů. (Na dodatečném přezkumu užítu částí spisu, které byly zpřístupněny před Tribunálem, pro obhajobu Solvay tak už vůbec nezáleží.)

3. K právu na vydání rozhodnutí v přiměřené lhůtě

305. A konečně, pokud jde o délku řízení, je třeba ji posoudit vzhledem ke všem okolnostem konkrétního případu²⁵⁷.

2. K právu být vyslechnut

302. Dále je nesporné, že Solvay nebyla před vydáním sporného rozhodnutí v roce 2000 znovu vyslechnuta Komisí, přestože to bylo ukládáno právními předpisy²⁵⁵. Tato vada řízení úzce souvisí s nezpřístupněním spisu.

306. V projednávané věci stojí za povšimnutí, že Komise zůstala v období mezi zrušením jejího prvního rozhodnutí o pokutě (rozhodnutí 91/299) a prvním rozsudkem Soudního dvora jakožto stupně rozhodujícího o kasačním opravném prostředku²⁵⁸ naprosto nečinná. Tímto způsobem marně uplynulo období čtyř let a sedmi měsíců²⁵⁹.

307. Tuto nečinnost Komise nelze odůvodnit s odkazem na kasační opravný prostředek

303. Nelze vyloučit, že by správní řízení dopadlo jinak, kdyby Komise dotčenému podniku v roce 2000 umožnila znovu se – po

255 — Srov. výše, body 154 a 222 tohoto stanoviska.

256 — Srov. výše, body 211 až 227 tohoto stanoviska.

257 — Srov. výše, bod 237 a poznámku pod čarou 218 tohoto stanoviska.

258 — Rozsudek Komise v. Solvay ze dne 6. dubna 2000 (citovaný v poznámce pod čarou 11).

259 — Srov. k tomu chronologický přehled v bodě 11 tohoto stanoviska.

směřující proti zrušení prvního rozhodnutí o uložení pokuty, který tento orgán tehdy podal. Komise sice může plně vyčerpat všechny procesní možnosti, které jsou jí k dispozici, a v případě neúspěchu v řízení v prvním stupni se může obrátit na Soudní dvůr jakožto stupeň rozhodující o kasačním opravném prostředku; to však v žádném případě neznamená, že Komise může během trvání takového řízení o kasačním opravném prostředku přerušit správní řízení²⁶⁰.

308. Kasační opravný prostředek nemá odkladný účinek (čl. 60 odst. 1 statutu Soudního dvora). Komise měla tedy od 29. června 1995, tj. ode dne vyhlášení rozsudku prvního stupně ve věci T-32/91 podle čl. 233 odst. 1 ES (nyní čl. 266 odst. 1 SFEU) povinnost přijmout opatření vyplývající z rozsudku Tribunálu, kterým se zrušuje rozhodnutí. Také zásada řádné správy by vyžadovala, aby buď rychle vypracovala nové rozhodnutí v dané věci, nebo zastavila správní řízení.

309. Komise mohla snadno pokračovat ve správním řízení již od července roku 1995, namísto aby s ním vyčkávala až do dubna

roku 2000²⁶¹. Ve svém novém rozhodnutí o uložení pokuty by pouze musela vysvětlit, že toto rozhodnutí by bylo v případě jejího úspěchu v řízení o kasačním opravném prostředku obsoletní.

310. Za těchto okolností jsem dospěla k závěru, že v projednávané věci mělo správní řízení nadměrně dlouhé trvání již z důvodu takřka pětileté nečinnosti Komise od července roku 1995 do dubna roku 2000. Jak jsem již uvedla²⁶², v důsledku toho není třeba blíže zkoumat délku trvání jiných fází řízení i posuzovat celkovou délku trvání řízení²⁶³.

311. Právě konstatované porušení zásady přiměřené délky řízení ovšem odůvodňuje zrušení sporného rozhodnutí, pouze pokud byly na základě délky řízení zhoršeny možnosti obhajoby dotčeného podniku²⁶⁴. V tomto ohledu nese důkazní břemeno tento podnik.

260 — Na to Solvay správně poukázala již v řízení v prvním stupni (srov. bod 112 napadeného rozsudku). V rozsudku PVC II (citovaném v poznámce pod čarou 105, zejména body 204 a 205) Soudní dvůr tuto otázku nevyřešil, protože navrhovatelé nepodali v tomto ohledu žádnou výtku.

261 — V dubnu roku 2000 byl vydán rozsudek Soudního dvora ve věci Komise v. Solvay (citovaný v poznámce pod čarou 11).

262 — Srov. výše, bod 238 tohoto stanoviska.

263 — K délce trvání řízení v prvním stupni před Tribunálem ve věci T-57/01 a k celkovému posouzení délky řízení srov. níže body 335 až 348 tohoto stanoviska.

264 — Srov. výše, body 249 až 263 tohoto stanoviska.

312. Soudní dvůr zpravidla stanovuje přísné požadavky na předložení takového důkazu²⁶⁵: argumenty dotčeného podniku se musí opírat o přesvědčivé důkazy a nesmí být příliš abstraktní a nepřesné²⁶⁶. Pokud je například – jako v projednávané věci – tvrzeno, že možnosti obhajoby jsou omezeny v důsledku odchodu dřívějších zaměstnanců, pak je zpravidla třeba tyto osoby označit jmenovitě, je třeba uvést jejich funkci, jakož i dobu jejich odchodu, je nezbytné uvést druh a rozsah informací nebo vysvětlení, které od nich lze očekávat, a je třeba uvést okolnosti, které učinily nemožným, aby dotčené osoby vypovídaly²⁶⁷.

313. Takto detailní údaje Solvay v probíhající soudním řízení před soudy Unie bezpochyby neposkytl.

314. V projednávané věci je však třeba mít na paměti, že od období od roku 1983 do roku 1990, v němž se Solvay měla dopustit zneužití dominantního postavení na trhu, uplynulo v den vydání druhého rozhodnutí o uložení pokuty na konci roku 2000 již 10 až 17 let. Když byl Solvay v roce 2005 konečně poskytnut přístup ke spisu před Tribunálem, uplynulo od období, ve kterém podle zjištění

Komise docházelo k nedovoleným jednáním, dokonce již 15 až 22 let.

315. Je nasnadě, že vzpomínky zaměstnanců podniku – navíc bývalých zaměstnanců – jsou po tak dlouhé době mlhavé. V projednávaném případě navíc hraje roli i to, že činnost části provozoven Solvay, kde byl vyráběn uhlíčitán sodný (soda), byla mezitím ukončena²⁶⁸.

316. V řízení v prvním stupni nicméně Solvay Tribunálu nabídla jako důkaz, že zrekonstruuje složení jejího oddělení „Karbonat“ ve sporném období a uvede jména tehdejších vedoucích zaměstnanců, jakož i data odchodu každého z nich.

317. Za zvláštních okolností tohoto případu nemohlo být od Solvay víc důvodně očekáváno.

318. Zejména nelze navrhovatelce připisovat k tíži, že podrobně neuvedla, k jakým událostem a důkazním prostředkům mohli její bývalí zaměstnanci podat informace. Tento podnik totiž dodnes nezná všechny části

²⁶⁵ — Rozsudky FEG (citovaný v poznámce pod čarou 216, body 56 až 60) a TU (citovaný v poznámce pod čarou 216, body 64, 67 a 69).

²⁶⁶ — Rozsudky TU (citovaný v poznámce pod čarou 216, bod 69) a FEG (citovaný v poznámce pod čarou 216, bod 56).

²⁶⁷ — Rozsudky FEG (citovaný v poznámce pod čarou 216, body 57 a 58) a TU (citovaný v poznámce pod čarou 216, body 64 až 69).

²⁶⁸ — Solvay v této souvislosti jmenuje své provozovny v Tavaux (Francie), v Couillet (Belgie) a v Heilbronn (Německo).

spisu, které mu vlastně měly být ukázány²⁶⁹. Od Solvay nelze požadovat, aby poskytla důkaz o tom, zda a v jakém rozsahu mohli její bývalí zaměstnanci podat informace týkající se ztracených částí spisu, jejichž obsah je neznámý a tyto části nebyly v žádné fázi řízení přístupné k nahlížení.

Solvay hájit se před Komisí. Již vzhledem k této okolnosti je třeba sporné rozhodnutí zrušit.

4. Dílčí závěr

319. Všeobecně platí, že požadavky na prokázání zhoršení možností obhajoby v důsledku uplynutí doby nesmí být kladeny tak vysoko, aby dotčenému podniku prakticky znemožnily jakýkoli důkaz poskytnout anebo by dokazování učinily nadměrně obtížným.

320. Vzhledem k nezvratné ztrátě části spisu, ve kterém mohla být obsažena korespondence Komise se třetími podniky²⁷⁰, nelze vyloučit, že by bývalí zaměstnanci Solvay mohli v případě své dostupnosti pomoci tomuto podniku v jeho obhajobě. Zejména nelze vyloučit, že by uvedení zaměstnanci mohli poskytnout zákulisní informace, které nebyly zjevné při zkoumání pouze písemných podkladů.

321. Vzhledem ke všem shora uvedeným úvahám existuje dostatek důvodů domnívat se, že nadměrná délka řízení zhoršila možnosti

322. Již z pojednání o některých právních otázkách nastolených navrhovatelkou v rámci řízení v prvním stupni, které souvisely s přístupem ke spisu, s právem být vyslechnut a s délkou řízení, vyplývá, že sporné rozhodnutí Komise (rozhodnutí 2003/6) musí být v plném rozsahu zrušeno. Není tedy třeba zabývat se ostatními žalobními důvody uplatněnými Solvay v řízení v prvním stupni.

V – K návrhu na snížení pokuty

323. Vedle zrušení napadeného rozsudku a zrušení sporného rozhodnutí²⁷¹ Solvay navrhuje také zrušení nebo snížení – Tribunálem znovu určené – pokuty, a sice jako vyrovnání za těžkou újmu, kterou měla utrpět

269 — Srov. výše, body 154 a 186 až 206 tohoto stanoviska.

270 — Bod 66 napadeného rozsudku.

271 — Srov. výše, oddíl IV (body 15 až 322 tohoto stanoviska).

v důsledku neobyčejně dlouhé doby trvání řízení.

podle článku 268 SFEU ve spojení s čl. 340 odst. 2 SFEU (dříve článek 235 ES ve spojení s čl. 288 odst. 2 ES)²⁷⁵.

324. V souladu s řešením, které navrhuji a které směřuje ke zrušení napadeného rozsudku²⁷² a ke zrušení sporného rozhodnutí²⁷³, se tento oddělený návrh Solvay stává bezpředmětným. Pro úplnost ho přesto budu dále podpůrně analyzovat.

326. Na jednání Komise upřednostňovala naposled uvedené řešení, tak jak je naznačeno ve věci *Der Grüne Punkt*. Odůvodnila to nezbytností účinně prosazovat právní předpisy v oblasti hospodářské soutěže. Snížení pokuty by podle jejího názoru vedlo k narušení účinného prosazování pravidel v oblasti evropského práva hospodářské soutěže.

327. Tato námitka není přesvědčivá.

A – Úvodní poznámky

325. V dosavadní judikatuře Soudního dvora se objevují dvě různá řešení pro případy nadměrné délky trvání řízení: ve věci *Baustahlgewebe*, ve kterém byla dotčenému podniku uložena pokuta na základě předpisů kartelového práva, Soudní dvůr poskytl snížení pokuty²⁷⁴. Naopak ve věci *Der Grüne Punkt*, ve kterém nebyla taková pokuta uložena, mohl Soudní dvůr dotčený podnik pouze odkázat na možnost podání žaloby na náhradu škody

328. Na jednu stranu je sice prosazování pravidel v oblasti evropského práva hospodářské soutěže, která jsou nepostradatelná pro fungování vnitřního trhu²⁷⁶, bezpochyby základním cílem Smluv²⁷⁷. K jeho dosažení jsou nezbytné účinné a odrazující sankce.

329. Na druhou stranu je však třeba v řízení, jako je správní řízení v oblasti kartelového

272 — Srov. výše, bod 294 tohoto stanoviska.

273 — Srov. výše, body 298 až 322 tohoto stanoviska.

274 — Rozsudek *Baustahlgewebe* (citovaný v poznámce pod čarou 216, body 48, 141 a 142).

275 — Rozsudek *Der Grüne Punkt* (citovaný v poznámce pod čarou 216, bod 195).

276 — Rozsudky ze dne 1. června 1999, *Eco Swiss* (C-126/97, Recueil, s. I-3055, bod 36), a ze dne 20. září 2001, *Courage a Crehan* (C-453/99, Recueil, s. I-6297, bod 20).

277 — Srov. k tomu judikaturu uvedenou v poznámce pod čarou 236.

práva, které vykazuje podobné znaky jako řízení trestně právní²⁷⁸, ve zvláštním rozsahu zohledňovat základní procesní záruky. Právo hospodářské soutěže může být prosazováno pouze s pomocí prostředků, které jsou nezávadné z hlediska zásad uplatňovaných v právním státě. Pokud tedy dojde v řízení v oblasti kartelového práva k porušení základního práva jako práva na vydání rozhodnutí v přiměřené lhůtě, pak má dotčený podnik nárok na spravedlivou náhradu.

330. Hledání řešení pro případy překročení přiměřené délky řízení tedy musí zahrnovat nalezení rovnováhy mezi požadavkem prosazování pravidel v oblasti práva hospodářské soutěže na straně jedné a požadavkem spravedlivé náhrady za porušení základního práva na straně druhé.

278 — Srov. k tomu stanovisko generální advokátky Sharpston ze dne 10. února 2011 v dosud probíhající věci KME Germany a další v. Komise (C-272/09 P, zejména bod 64), stanoviska generálního advokáta Bota ze dne 26. října 2010 ve věcech ArcelorMittal Luxembourg v. Komise a další (C-201/09 P a C-216/09 P, Sb. rozh. s. I-2239, zejména bod 41) a ThyssenKrupp Nirosta v. Komise (C-352/09 P, Sb. rozh. s. I-2359, zejména bod 49) a mé stanovisko ze dne 3. července 2007 ve věci ETI a další (C-280/06, Sb. rozh. s. I-10893, bod 71), a ze dne 23. dubna 2009 ve věci Akzo Nobel a další v. Komise (citované v poznámce pod čarou 86, bod 39); v tomtéž smyslu již mé stanovisko ze dne 8. září 2005 ve věcech FEG (citované v poznámce pod čarou 216, bod 108) a TU (citované v poznámce pod čarou 216, bod 100).

331. Ve smyslu hospodárnosti řízení a potřeby zaručit okamžitou a účinnou nápravu ve prospěch dotčeného podniku by měl Soudní dvůr tam, kde je to možné - tedy v případech s pokutou – uplatňovat i nadále řešení, které naznačil v rozsudku Baustahlgewebe²⁷⁹.

332. Pro účely účinného prosazování právních předpisů v oblasti práva hospodářské soutěže v takovém případě postačí, když se určí, že došlo k nedovolenému jednání, a stanoví povinnost, aby dotčený podnik takové jednání ukončil²⁸⁰. Pokuta původně uložená Komisí, resp. Tribunálem má nadále odrazující účinek vůči ostatním účastníkům trhu. Soudní dvůr nezpochybňuje přiměřenost tohoto opatření jako takového. „Metoda Baustahlgewebe“ směřuje pouze k určitému druhu započtení původní pokuty a částky, která je pokládána za přiměřené odškodnění za nadměrnou délku trvání řízení²⁸¹.

279 — Rozsudek Baustahlgewebe (citovaný v poznámce pod čarou 216, zejména bod 48). Jen na okraj je třeba zmínit, že i samotná Komise se někdy vydává cestou snížení pokuty, když dospěje k závěru, že správní řízení, které vedla, mělo nadměrně dlouhé trvání (srov. k tomu rozsudky FEG a TU, citované v poznámce pod čarou 216, v obou rozsudcích bod 9).

280 — Srov. k tomu výše, body 261 a 262 tohoto stanoviska.

281 — V tomto smyslu rozsudek Baustahlgewebe (citovaný v poznámce pod čarou 216, zejména bod 141).

B – *Snížení pokuty*

věci, jakož i chování žalobce a příslušných orgánů.

333. Judikatura ve věci *Baustahlgewebe*²⁸² nakonec vychází z pravomoci přezkumu v plné jurisdikci ve smyslu článku 261 SFEU, která Soudnímu dvoru přísluší s ohledem na sankce ukládané v oblasti hospodářské soutěže podle článku 17 nařízení č. 17²⁸³. Soudní dvůr tak může podle volného uvážení rušit, snižovat nebo zvyšovat pokuty či penále.

336. V tomto ohledu je třeba přezkoumat jednotlivé fáze řízení odděleně, ale navíc musí být provedeno i celkové posouzení délky trvání správního a soudního řízení²⁸⁵.

334. Na základě judikatury ve věci *Baustahlgewebe* je nejprve třeba posoudit délku řízení (k tomu viz níže bod 1) a následně určit rozsah případného snížení pokuty (k tomu viz níže bod 2).

337. Mezi jednotlivými fázemi řízení jsou z pohledu zásady přiměřené délky řízení problematické zejména tyto dvě fáze: období absolutní nečinnosti Komise během prvního řízení o kasačním opravném prostředku (řízení ve spojených věcech C-287/95 P a C-288/95 P), jakož i druhé řízení před Tribunálem (řízení ve věci T-57/01)²⁸⁶.

1. K nadměrné délce trvání správního a soudního řízení

335. Jak je uvedeno výše²⁸⁴, přiměřenost délky řízení se posuzuje v závislosti na okolnostech každé věci, zejména v závislosti na významu sporu pro dotčenou osobu, složitosti

338. Výše již bylo objasněno, že čtyři roky a sedm měsíců trvající *nečinnost Komise* od července roku 1995 do dubna roku 2000, tj. během prvního řízení o kasačním opravném prostředku, představovala porušení základního práva Solvay na vydání rozhodnutí v přiměřené lhůtě²⁸⁷. Pro účely projednávání věci tedy může zůstat otevřené, zda se v tomtéž

282 — Rozsudek *Baustahlgewebe* (citovaný v poznámce pod čarou 216, body 48 a 142).

283 — Pro budoucí případy: článek 31 nařízení č. 1/2003.

284 — Srov. k tomu výše, bod 237 tohoto stanoviska.

285 — Srov. výše uvedené, zejména body 238 až 241 tohoto stanoviska.

286 — Srov. k tomu chronologický přehled uvedený v bodě 11 tohoto stanoviska.

287 — Srov. k tomu výše, body 306 až 310 tohoto stanoviska.

období měl za nadměrnou délku řízení trvajícího čtyři roky a sedm měsíců zodpovídat také Soudní dvůr jakožto stupeň rozhodující o kasačním opravném prostředku.

339. Pokud jde o *druhé řízení před Tribunálem* (věc T-57/01), pak se jeho délka trvající osm let a devět měsíců jeví již na první pohled jako neúnosně dlouhá.

340. Jak navrhovatelka správně zdůrazňuje, nelze takto dlouhou dobu vyřizování projednávaného případu odůvodnit odkazem na jakoukoli složitost provázející projednávanou věc: Tribunál jednal pouze se dvěma účastníky řízení, řízení nebylo náročné z hlediska potřeby pořizování překladů dokumentů²⁸⁸ a skutkové, jakož i právní otázky položené účastníky řízení nevykazovaly žádnou neobvyklou obtížnost. Řízení sice mělo spojitost se souběžně probíhajícím řízením ve věci T-58/01, avšak totožnost řady žalobních důvodů v obou věcech měla při jejich vyřizování zajistit synergické efekty, a měla tedy řízení spíše urychlit, než zpozdit.

341. Částečně lze určitě průtahy řízení vysvětlit nezbytností poskytnout Solvay během soudního řízení přístup ke spisu ze správního řízení²⁸⁹. Avšak skutečnost, že k tomu bylo potřeba jeden a půl roku, nebo dokonce dva roky, pokud započítáme podání předložená účastníky řízení²⁹⁰, nelze akceptovat. Tuto časovou ztrátu nelze připisovat k tíži Solvay. Případně měl Tribunál Komisi stanovit jasné lhůty a z jejich případného nedodržení měl vyvodit nezbytné důsledky k tíži Komise.

342. Ostatně lze konstatovat i několik časových úseků rozsáhlé nečinnosti ze strany Tribunálu během řízení v prvním stupni. Příkladem lze zdůraznit oněch 29 měsíců, které uplynuly mezi podáním vyjádření Komise týkajícího se užitečnosti určitých dokumentů pro obhajobu Solvay a zahájením ústní části řízení²⁹¹. Je potřeba zmínit také oněch téměř 18 měsíců, které uběhly mezi jednáním

289 — Body 57 až 67 napadeného rozsudku.

290 — Dne 19. prosince 2003 adresoval Tribunál výzvu Komisi, aby předložila detailní seznam všech dokumentů, které patřily do spisu ze správního řízení; dne 14. dubna 2005 byl Solvay v kanceláři Tribunálu poskytnut přístup do části spisu předložených Komisí (body 57 a 67 napadeného rozsudku). Připočteme-li i období až do poskytnutí stanoviska Komise ze dne 18. listopadu 2005 týkající se užitečnosti předmětných částí spisu pro obhajobu Solvay, pak uplynuly téměř dva roky.

291 — Komise podala své stanovisko dne 18. listopadu 2005 a ústní část řízení byla zahájena v květnu roku 2008 (body 68 a 72 napadeného rozsudku).

288 — Jelikož je jedním jazykem francouzština, byla podání všech účastníků řízení vypracována v jazyce, ve kterém se konaly porady o napadeném rozsudku. Pouze na začátku řízení před Tribunálem bylo vynaloženo zanedbatelné překladatelské úsilí v souvislosti se zveřejněním ve *Sbírce Evropských společenství* (srov. čl. 24 odst. 6 jednacího řádu Tribunálu). Překladatelská práce na konci řízení v prvním stupni týkající se zveřejnění napadeného rozsudku nebránila Tribunálu v tom, aby vyhlásil a doručil rozsudek v jedním jazyce, jakmile bylo toto znění připraveno.

konaným dne 26. června 2008 a vyhlášením napadeného rozsudku dne 17. prosince 2009²⁹².

343. Rozumí se samo sebou, že problémy vnitřní organizace Tribunálu, například takové, které souvisejí s pravidelným novým obsazováním soudcovských míst nebo s existencí překážek na straně soudců, nemohou jít k tíži subjektů práva²⁹³.

344. Za těchto okolností vykazovalo jak správní, tak i soudní řízení v projednávané věci nadměrnou délku trvání řízení.

345. Tento dojem se utuží, posoudíme-li celkovou délku trvání všech fází správního a soudního řízení v projednávané věci:

- Jako počátek rozhodující pro výpočet délky řízení je v souladu s judikaturou ESLP týkající se čl. 6 odst. 1 EÚLP třeba brát v úvahu den, kdy se Solvay poprvé cítila být vystavena opatřením,

292 — Pro srovnání: ve věci Baustahlgewebe, ve kterém bylo spojeno jedenáct souvisejících věcí pro účely jednání před Tribunálem, Soudní dvůr potvrdil porušení zásady přiměřené délky řízení, jelikož v řízení v prvním stupni uplynula doba 32 měsíců mezi ukončením písemné části řízení a vydáním usnesení, kterým byla zahájena ústní část řízení, a doba 22 měsíců mezi ústní částí řízení a vyhlášením rozsudku Tribunálu (rozsudek Baustahlgewebe, citovaný v poznámce pod čarou 216, body 45 a 46).

293 — Srov. k tomu mé stanovisko ze dne 4. března 2010 ve věci Gogos v. Komise (citované v poznámce pod čarou 26, bod 88).

která byla přijata na základě vůči ní vznesených obvinění a která měla významný vliv na její situaci²⁹⁴. Tento okamžik nastal v projednávané věci mnohem dříve, než bylo vydáno oznámení o námitkách (které by bylo srovnatelné s formální „obžalobou“): nastal již ke dni, kdy Komise v dubnu roku 1989 provedla svá šetření u Solvay²⁹⁵.

- V mezidobí nebylo řízení v žádném okamžiku zastaveno.
- Za předpokládané datum skončení řízení bude třeba pokládat den, kdy bude vydán rozsudek Soudního dvora o projednávaném kasačním opravném prostředku²⁹⁶.

346. K dnešnímu dni tak celková délka trvání řízení činí již 22 let. Otázka, zda lze tak dlouhé trvání řízení vůbec nějak odůvodnit, může zůstat nezodpovězena. V každém případě by byla nezbytným předpokladem takového odůvodnění existence výjimečných okolností, jako například zvláštní složitost skutkových

294 — ESLP, rozsudek Pedersen a Baadsgaard v. Dánsko (velký senát) ze dne 17. prosince 2004 (stížnost č. 49017/99, *Recueil des arrêts et décisions* 2004-XI, § 44); v tomtéž smyslu již rozsudky Ringeisen v. Rakousko ze dne 16. července 1971 (série A, č. 13, § 110) a Hozee v. Nizozemsko ze dne 22. května 1998 (*Recueil des arrêts et décisions* 1998-III, § 43).

295 — Rozsudek PVC II (citovaný v poznámce pod čarou 105, bod 182); srov. k tomu všemu také má stanoviska ze dne 8. prosince 2005 ve věcech FEG (citované v poznámce pod čarou 216, body 108 až 112) a TU (citované v poznámce pod čarou 216, body 100 až 104).

296 — ESLP, rozsudky König v. Německo ze dne 28. června 1978 (série A č. 27, stížnosti č. 6232/73, § 98) a Eckle v. Německo (citovaný v poznámce pod čarou 222, § 76).

a právních otázek, které mají být objasněny, jakož i podstatná spoluodpovědnost dotčeného podniku za určité průtahy v řízení. O žádné z uvedených okolností nemůže být v projednávané věci řeč.

data skončení řízení a výsledku řízení, které je proti nim vedeno. V této situaci jim zásada přiměřené délky trvání řízení poskytuje zesílenou ochranu, která jde nad rámec promlčení stíhání²⁹⁸.

347. Jen na okraj je třeba poznamenat, že k odůvodnění celkové délky trvání řízení nestačí pouze okolnost, že stíhání ještě nebylo promlčeno²⁹⁷. Promlčecí lhůta totiž udává jen krajní termín, do něhož mají být přijata opatření směřující k uložení pokuty za jednání porušující pravidla hospodářské soutěže stanovená evropskými právními předpisy. V průběhu promlčecí lhůty zásada přiměřené délky řízení vyžaduje, aby bylo rychle provedeno vyšetřování a vydáno rozhodnutí a aby bylo zabráněno neodůvodněným obdobím nečinnosti. Dotčené podniky jsou totiž během probíhajících řízení pod zvýšeným tlakem a stále jsou vystaveny nejistotě ohledně

348. Celkově jsem tedy dospěla k závěru, že základní právo Solvay na vydání rozhodnutí v přiměřené lhůtě bylo porušeno.

349. Na základě judikatury Baustahlgeewebe²⁹⁹ by tedy bylo třeba napadený rozsudek zrušit z důvodu nadměrné délky trvání řízení alespoň v rozsahu, ve kterém je v něm stanovena pokuta ve výši 19 milionů eur.

2. K rozsahu snížení pokuty, které má být provedeno

350. Po položení otázky v ústní části řízení ohledně rozsahu případného snížení pokuty, které má být případně provedeno, se

297 — Promlčecí lhůta činí pět let ode dne, kdy byla ukončena nedovolená jednání, a je přerušena jakýmkoli opatřením učiněným v souvislosti s vyšetřováním nebo stíháním. Absolutní promlčení v záležitostech stíhání nastává nejpozději ke dni, kdy uplynula dvakrát promlčecí lhůta, aniž by Komise stanovila pokutu nebo penále. Promlčecí lhůta stanovená pro stíhání je však pouze zastavena, pokud je z důvodu rozhodnutí Komise vedeno řízení před Soudním dvorem Evropské unie. Ke všem těmto úvahám srov. články 1 až 3 nařízení Rady (EHS) č. 2988/74 ze dne 26. listopadu 1974 o promlčení v záležitostech stíhání a výkonu práva v oblasti dopravy a hospodářské soutěže v Evropském hospodářském společenství (Úř. věst. L 319, s. 1); do budoucna platí článek 25 nařízení č. 1/2003. Různými problémy v souvislosti s promlčením a stavením promlčecí lhůty během soudního řízení se zabývá generální advokát Bot ve svých stanoviscích ArcelorMittal Luxembourg v. Komise a další (citované v poznámce pod čarou 277, zejména body 66 až 81 a 245 až 251) a ThyssenKrupp Nirosta v. Komise (citované v poznámce pod čarou 277, zejména body 177 až 212).

298 — Srov. má stanoviska ze dne 8. prosince 2005 ve věcech FEG (citované v poznámce pod čarou 216, bod 111) a TU (citované v poznámce pod čarou 216, bod 103).

299 — Rozsudek Baustahlgeewebe (citovaný v poznámce pod čarou 216, body 48 a 142).

názory účastníků řízení v projednávané věci velmi různily. Zatímco Solvay usiluje vzhledem k délce řízení o snížení pokuty do takové míry, že bude mít tato sankce pouze symbolickou povahu, zastává Komise diametrálně odlišné stanovisko: podle jejího názoru má mít symbolickou povahu snížení pokuty, a nikoli pokuta sama o sobě.

poskytnutí spravedlivé náhrady rozhodující, v jakém rozsahu byla přiměřená délka řízení překročena³⁰¹.

351. Ve věci Baustahlgewebe, která je dosud jediným dostupným příkladem v tomto ohledu, mělo snížení pokuty provedené Soudním dvorem pouze zanedbatelný rozsah: pokuta stanovená Tribunálem ve výši 3 miliony ECU byla snížena o částku 50 000 ECU³⁰⁰, to odpovídá snížení pouze o 1,67 %.

353. V projednávané věci vykazují jak jednotlivé fáze správního a soudního řízení, tak i všechny fáze řízení dohromady výrazné překročení přiměřené délky řízení: nečinnost po dobu čtyř let a sedmi měsíců ve správním řízení³⁰², soudní řízení v prvním stupni trvající osm let a devět měsíců³⁰³ a celková délka řízení, která činí 22 let až do dnešního dne³⁰⁴, přesahují – při neexistenci výjimečných okolností – jakoukoli myslitelnou hranici stanovenou pro přiměřenou délku řízení.

352. Je třeba mít pochyby o tom, zda je takto nepatrné snížení pokuty dnes ještě přiměřené ve světle právní úpravy obsažené v EÚLP. Podle judikatury ESLP týkající se čl. 6 odst. 1 EÚLP, kterou je podle čl. 52 odst. 3 první věty Listiny základních práv třeba zohlednit i v právu Unie, je s ohledem na

354. Za těchto okolností by spíše nepatrné snížení pokuty, jaké provedl Soudní dvůr v rozsudku Baustahlgewebe a jaké se zdá mít na mysli Komise v projednávané věci, nebylo v žádném případě přiměřené.

300 — Rozsudek Baustahlgewebe (citovaný v poznámce pod čarou 216, body 141 a 142).

301 — ESLP, rozsudky Dželili v. Německo (citovaný v poznámce pod čarou 232, § 103) a Ommer v. Německo (citovaný v poznámce pod čarou 231, § 50).

302 — Srov. k tomu výše, body 306 až 310 a bod 338 tohoto stanoviska.

303 — Srov. k tomu výše, body 339 až 343 tohoto stanoviska.

304 — Srov. k tomu výše, body 345 a 346 tohoto stanoviska.

355. Porušení základního práva, které je výsledkem nadměrné délky trvání řízení, musí být účinně sankcionováno. Přitom je třeba zvážit závažnost nedovoleného jednání, kterého se dopustil dotčený podnik, na straně jedné a závažnost porušení základního práva, k němuž došlo v důsledku nadměrné délky trvání řízení, na straně druhé³⁰⁵.

357. Pokud tedy Soudní dvůr napadený rozsudek nezruší v plném rozsahu a nezruší sporné rozhodnutí³⁰⁷, navrhuji alespoň snížit pokutu stanovenou ve výši 19 milionů eur o 50 %.

VI – Náklady

356. V projednávané věci je třeba vycházet z toho, že došlo k závažnému porušení základního práva na vydání rozhodnutí v přiměřené lhůtě. To odůvodňuje podstatné snížení pokuty. Současně je ale třeba mít na paměti, že se v případech obchodních praktik prováděných Solvay jednalo podle zjištění Komise o „velmi závažná porušení“ jednoho ze základních ustanovení regulujících vnitřní trh (článek 82 ES)³⁰⁶. Po zvážení všech okolností daného případu bych proto pokládala za přiměřené snížit pokutu o 50 %. Jako východisko pro výpočet pokuty by přitom měla být zvolena pokuta ve výši stanovené Tribunálem.

358. Podle čl. 122 prvního pododstavce jednacího řádu, je-li kasační opravný prostředek opodstatněný a Soudní dvůr vydá sám konečné rozhodnutí ve věci, rozhodne o nákladech řízení.

359. Podle čl. 69 odst. 2 ve spojení s článkem 118 jednacího řádu Soudního dvora se účastník řízení, který neměl úspěch ve věci, uloží náhrada nákladů řízení, pokud to účastník, který měl ve věci úspěch, požadoval. Jelikož Solvay požadovala, aby Komisi byla uložena jak náhrada nákladů řízení o kasačním opravném prostředku, tak náhrada nákladů řízení v prvním stupni, a jelikož Komise neměla úspěch ve věci v žádném z obou stupňů řízení, je důvodné jí uložit náhradu nákladů řízení v obou stupních.

305 — V tomto smyslu rozsudek ESLP Eckle v. Německo (článek 50) (citovaný v poznámce pod čarou 233, § 24).

306 — 191. bod odůvodnění sporného rozhodnutí. Tribunál potvrdil kvalifikaci tržního chování Solvay jako „velmi závažné“ a uvedl, že žádný z argumentů předložených Solvay neumožňuje dojít k závěru, že Komise provedla nesprávné posouzení závažnosti protiprávních jednání (body 499 a 501 napadeného rozsudku). Tuto část napadeného rozsudku Solvay v řízení o kasačním opravném prostředku nezpochybnila.

307 — Srov. k tomu výše, zejména body 294 a 322 tohoto stanoviska.

VII – Závěry

360. S ohledem na výše uvedené úvahy navrhuji Soudnímu dvoru, aby rozhodl takto:

- „1) Rozsudek Tribunálu ze dne 17. prosince 2009 ve věci T-57/01, Solvay v. Komise, se zrušuje.
- 2) Rozhodnutí Komise 2003/6/ES ze dne 13. prosince 2000 se zrušuje.
- 3) Komisi se ukládá náhrada nákladů řízení v obou stupních.“